

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ TUTANAK DERGİSİ

27 nci Birleşim

24 Aralık 1980 Çarşamba

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	20	nun Tasarısı ve Bütçe Plan Komisyonu Raporu. (1/63) (S. Sayısı : 78)	34:46
II. — BAŞKANLIĞIN KONSEYE SUNUŞLARI	20	3. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması ve 2150 sayılı Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Alanların Aylıklarının Yükseltilmesi Hakkındaki Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/109, 1/108) (S. Sayısı : 85)	46:51
1. — (9/1)ve (9/2) esas numaralı Soruşturma komisyonlarına yeniden süre verilmesine dair komisyon başkanlıkları tezkerele-ri. (3/33, 3/34)	20:21		
III. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ	21	4. — Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu. (1/116) (S. Sayısı :86)	51:67
1. — 31 . 12 . 1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60) (S. Sayısı : 76; 76'ya 1 ve 2 nci ek)	21:34		
2. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Ka-			

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

31 . 12 . 1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda değişiklik yapılmasına ilişkin Kanun Tasarısının (1/60) (S. Sayısı : 76 ve 76'ya 1 nci Ek) maddeleri üzerindeki görüşmelere devam olunarak, tasarı kapsamına Komisyonca alınan yeni bazı maddeler nedeniyle yapılan madde numaralamasına göre 7, 27, 59, 73, 77 ve 83 nci maddeleri kabul edildi; 74 ve 82 nci maddeleri, tekrar incelenmek üzere Komisyona geri verildi.

Tasarının, geçici maddelerinin, Komisyona verilen maddelerinden sonra görüşülmesinin uygun olacağı belirtilerek:

24 Aralık 1980 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanılmak üzere birleşime saat 15.13'te son verildi.

Haydar SALTİK

Orgeneral

Milli Güvenlik Konseyi

Genel Sekreteri

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14.00

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA (Hv. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Oramiral Nejat TÜMER (Dz. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Sedat CELASUN (J. Gn. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

BAŞKAN — Milli Güvenlik Konseyinin 27 nci Birleşimini açıyorum efendim.

II. — BAŞKANLIĞIN KONSEYE SUNUŞLARI

1. — (9/1) ve (9/2) esas numaralı Soruşturma komisyonlarına yeniden süre verilmesine dair komisyon başkanlıkları tezkereleri. (3/33 3/34)

BAŞKAN — Gündemimize göre, (9/1 ve 9/2) esas numaralı Soruşturma komisyonlarına yeniden süre verilmesine dair komisyon başkanlıkları tezkereleri var.

Sırasıyla, ayrı ayrı okutup onaylarınıza sunacağım:

(9/1) Esas Numaralı Soruşturma Komisyonu Başkanlığının tezkeresini okutuyorum:

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

İlgi : Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinin 20 Kasım 1980 gün ve Özel Hukuk Müşavirliği 3008-3-80 sayılı yazısı.

Milli Güvenlik Konseyinin 21.11.1980 gün ve 3 sayılı kararı ile Sosyal Güvenlik eski Bakanı Hilmi İşgüzar hakkında gerekli soruşturmayı yapmakla görevlendirilen komisyonumuz 24.11.1980 tarihinde toplanarak fiilen göreve başlamıştır.

Kamuoyunun dikkatini üzerinde topladığı bu konunun kısa sürede sonuçlandırılarak Yüce Divana sevki bakımından, büyük çaba gösterilmiş olmasına rağmen, soruşturmanın gösterdiği ve özellikle yurt dışı ile irtibata yönelik beyanlarla husule gelen aşama itibarıyla, incelemenin derinleştirilmesi zorunlu hale geldiğinden, ilgi emirde belirtilen sürenin bir ay daha uzatılmasını takdir ve tensiplerimize arz ederim.

Naci Tıranay

Milli Güvenlik Konseyi

9/1 Numaralı Soruşturma

Komisyonu Başkanı

Hâkim Kıdemli Albay

BAŞKAN — Efendim, bu tezkereye göre, bu sürenin Aralık ayının 22'sinden itibaren bir ay daha uzatılarak 22 Ocakta neticelendirilmesini oylarınıza sunacağım: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9/2 Esas Numaralı Soruşturma Komisyonu Başkanlığının tezkeresini okutuyorum:

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

İlgi : Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinin 20 Kasım 1980 gün ve Özel Hukuk Müşavirliği 3012-2-80 sayılı yazısı.

Milli Güvenlik Konseyinin 21.11.1980 gün ve 4 sayılı kararı ile Gümrük ve Tekel eski Bakanı Tuncay Mataracı hakkında soruşturma yapmakla görevlendirilen komisyonumuz 24.11.1980 Pazartesi günü fiilen göreve başlamıştır.

Aralıksız çalışmalara rağmen soruşturma henüz sonuçlanmamış olduğundan, ilgi emirde belirtilen sürenin bir ay daha uzatılmasını takdir ve tensiplerinize arz ederim.

Alkdemir Alkmut

Dz. Hâkim Kademli Albay

Soruşturma Komisyonu Başkanı

BAŞKAN — Tuncay Mataracı hakkındaki soruşturmanın da bir ay daha uzatılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bir ay süre de bu komisyona verilmiştir efendim. Teşekkür ederim.

III. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — 31 . 12 . 1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60) S. Sayısı : 76; 76'ya 1 ve 2 nci ek (1)

BAŞKAN — Gündemimiz gereğince kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesine başlıyoruz.

1 nci sırada yer alan 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı üzerindeki görüşmelere devam edeceğiz.

Bütçe - Plan Komisyonu Sözcüsü ve Bakanlık temsilcileri yerlerini aldılar.

Geçen birleşimde, hatırlayacağınız gibi, 76'ya 1 nci ek sıra sayısındaki Komisyonun düzenlediği maddelerden 74 ve 82 nci maddeler tekrar Komisyona iade edilmişti.

Komisyonun 74 ve 82 nci maddeler hakkındaki raporu, 76'ya 2 nci ek sıra sayısıyla basılıp dağıtılmıştır.

Şimdi bu raporu okutuyorum :

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Komisyonumuz tarafından incelenerek 18 Aralık 1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyine sunulan «31 . 12 . 1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı»nın çerçeve 74 ve 82 nci maddelerininin 22 Aralık 1980 tarihli 26 ncı Birleşiminde Komisyonumuzla

ialdesi üzerine, anılan maddeler tekrar incelenerek yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 74 ncü maddeye bağlı aynı Kanunun «Tarih Zamanı» başlıklı 109 ncü maddesi, götürü vergilerde verginin tarihine ilişkin olup, tahsilat kapsamına girmediğinden, bu madde metninin değişmesine gerek görülmemiştir.

Çerçeve 82 ncü maddeye bağlı aynı Kanunun «Yıllık Beyana Tabi Gelinlerde Götürü Tespit Olunan Ticari ve Mesleki Kazançlar Üzerinden Tahakkuk Eden Vergilerde Ödeme» başlıklı 117 ncü maddesi götürü usulde tespit edilen ticari ve serbest kazanç sahiplerinden takvim yılı içinde işe başlayanların, vergi yükünü hafifletmek için, işe başladıkları yıla aittir olarak ödemeleri gereken Gelir Vergisini diledikleri takdirde, bir sonraki yılın Gelir Vergisi taksitleriyle birlikte 3 eşit taksitte ödenmesi daha uygun olacağı görüşü ile madde metni yeniden düzenlenmiştir.

Milli Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur,

Başkan

Üye

Hüsnü KÜÇÜKAHMET

Tanju ERDEM

Em. Amiral

Dz. Kd. Kur. Alb.

Üye

Üye

Turhan AKPORAY

Haşmet YURTAL

Mly. Kd. Alb.

Mly. Kd. Alb.

Üye

Tahsin EKİNCİ

Mly. Kd. Bnb.

(1) 76 S. Sayılı basmayazı 17.12.1980 tarihli 24 ncü Birleşim tutanağına,

76'ya 1 nci ek S. Sayılı basmayazı 22.12.1980

tarihli 26 ncü Birleşim tutanağına,

76'ya 2 nci ek S. Sayılı basmayazı da bu tutanağa eklidir.

BAŞKAN — Komisyonca hazırlanan 74 ncü maddesi okuyunuz efendim.

MADDE 74. — Aynı Kanunun 109 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tarh Zamanı :

Madde 109. — Gelir Vergisi :

1. Beyanname verilmesi icabeden hallerde, beyannamenin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi takibeden yedi gün içinde;

2. Götürü usulde tespit edilen ücretlerde, hizmetin ifa olunduğu bütçe yılının ikinci ayında, bütçe yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde;

3. Götürü usulde tespit edilen ticari kazançlar ile serbest meslek kazançlarında, faaliyetin icra olunduğu takvim yılının nisan ayında, takvim yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde,

Tarh edilir.

2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı kazanç ve ücret sahiplerinden bu bentlerde belirtilen tarh zamanlarının hitamından evvel memleketi terk edenlerin vergileri, memleketi terke takaddüm eden 15 gün içinde tarh olunur.

2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı kazanç ve ücret sahipleri, tarh zamanlarında, vergi karnelerini bağlı oldukları vergi dairelerine ibraz ederek vergilerini tarh ettirmeye mecburdurlar.

BAŞKAN — 109 ncu madde üzerinde Komisyonun izahatı olacak mı efendim?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 109 ncu maddedeki tarh zamanı tamamiyle Maliye Bakanlığımı bağlayan bir keyfiyettir, mükelleflerle herhangi bir ilişkisi yoktur.

Bu nedenler burada yıl içinde işe başlayan mükelleflere bir hak tanınması hususunda bir kayıt konması yersiz oluyor.

Mükellefi ilgilendiren madde, 117 nci maddedir; yani verginin tahakkuku ve tebliğidir, ödeme süresidir.

Emredilen düzenlemeyi o maddede yaptık. Bu nedenle bu maddeyi aynen bıraktık.

BAŞKAN — Sayın Hükümet, mutabık mısınız efendim?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Mutabıkız.

BAŞKAN — 74 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

82 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 82. — Aynı Kanununun 117 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yıllık Beyana Tabi Gelirlerle Götürü Tespit Olunan Ticari ve Mesleki Kazançlar Üzerinden Tahakkuk Eden Vergilerde Ödeme :

Madde 117. — Yıllık beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen Gelir Vergisi, mart temmuz ve kasım aylarında; götürü usulde tespit edilen ticari kazançlar ile serbest meslek kazançları üzerinden tahakkuk ettirilen Gelir Vergisi ise nisan, ağustos ve aralık aylarında olmak üzere üç eşit taksitte ödenir. Ancak götürü usulde tespit edilen ticari ve serbest meslek kazanç sahiplerinden takvim yılı içinde işe başlayanlar, diledikleri takdirde, münhasıran işe başladıkları yıla ait olarak ödemeleri gereken Gelir Vergisini bir sonraki yılın Gelir Vergisi taksitleriyle birlikte ve üç eşit taksitte ödeyebilirler.

Maliye Bakanlığı, gelirlerin büyük bir kısmını zirai kazanç teşkil eden mükellefler hakkında lüzum görülen hallerde, üç taksitten fazla olmamak üzere, belli üretim bölgeleri ve ziraat ürünlerine göre, özel ödeme zamanları tayin edebilir.

BAŞKAN — Komisyonumuzun izahatını dinleyelim efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Komisyonumuzun ilave ettiği husus, dördüncü satırda başlayan «ancak» kelimesinden sonraki kısımdır. Bununla, götürü usulde vergilendirilen mükellef kendisi dilerse o yılın vergisini bir yıl sonraki vergisi ile beraber ödeyebilecek. Yani bunlara, kendileri diledikleri takdirde, bir yıllık süre tanımış olduk.

BAŞKAN — Zaten bunlar 3 taksitte ödenecek değil mi? Bu aylarda mı değişiklik yapabilecek Maliye Bakanlığı? Benim anladığım gibi midir?

«Maliye Bakanlığı, gelirlerin büyük bir kısmını zirai kazanç teşkil eden mükellefler hakkında lüzum görülen hallerde, üç taksitten fazla olmamak üzere, belli üretim bölgeleri ve ziraat ürünlerine göre, özel ödeme zamanları tayin edebilir.» Yani, yukarıda nisan, ağustos ve aralık aylarıydı, üretim zamanlarına göre bu ayları değiştirebilecek..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet efendim.

BAŞKAN — Gene de 3 taksit olacak?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — 3 taksit olacak.

BAŞKAN — Evet, öyle anlaşılıyor.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Eskiden beri de vardır efendim bu.

BAŞKAN — Bu konuda Komisyonla mutabık mısınız?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet mutabıkız.

BAŞKAN — 82 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçen birleşimde, tasarının 83 ncü (ki bu yeni eklenen maddelerle bu 86 ncı madde oldu, tasarıdaki şekliyle 83 idi, fakat 86 ncı madde oldu.) maddesine bağlı geçici 4 ncü maddede kalmıştık.

Şimdi bu geçici 4 ncü maddeyi okutuyorum :
Sakatlık İndirimi :

GEÇİCİ MADDE 4. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde belirtilen sakatlık indirimine ait yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, daha önce Gelir Vergisi Kanununun 23 ncü maddesinin bu kanunla değiştirilmeden önceki 1 numaralı bendi hükmüne göre ücretleri vergiden müstesna tutulan mükellefler, Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 31 nci maddesi hükümlerine göre, 1 nci derece sakat sayılarak bu dereceye ait indirimden faydalanırlar.

BAŞKAN — Geçici 4 ncü madde üzerinde Komisyon olarak izahata gerek var mı efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Bir şey yok Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Geçici 4 ncü madde üzerinde söz almak isteyen üye var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 5 nci maddeyi okutuyorum :
Yatırım İndirimi :

GEÇİCİ MADDE 5. — 1 . 1 . 1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırım indirimi kapsamına giren yatırım harcamalarına yatırım indirimine ilişkin eski hükümler, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin yeni hükümler uygulanır.

1 . 1 . 1981 tarihinden önce başlandığı halde henüz bitmemiş olan yatırım indirimi kapsamına giren yatırımlar nedeniyle uygulanacak yatırım indirimi tutarı yukarıdaki hükme göre hesaplanacak indirimler toplamını geçemez.

BAŞKAN — Geçici madde 5 üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 6 ncı maddeyi okutuyorum :

Senelere Sâri İnşaat ve Onarma İşleri :

GEÇİCİ MADDE 6. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce taahhüde bağlanmış ve henüz bitmemiş veya bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bitmekle beraber henüz beyan edilmemiş olan inşaat ve onarma işlerine ait kazançlar Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 42 ncı maddesi hükümlerine göre tespit edilir ve dağıtım tabi tutulmadan işin bittiği yılın geliri olarak beyan edilir.

BAŞKAN — Geçici 6 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yoktur.

Geçici 6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 7 nci maddeyi okutuyorum :

Zirai Kazançlarda Götürü Gider Emsal Nispetinin Uygulanması :

GEÇİCİ MADDE 7. — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 46 ncı maddesinde yer alan, zirai kazançlarda götürü gider emsal nispetleri yeniden tespit edilinceye kadar 1980 takvim yılı zirai hâsılatı da dahil olmak üzere) bütün zirai mahsuller için % 70 götürü gider nispeti uygulanır.

BAŞKAN — Geçici 7 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 8 nci maddeyi okutuyorum :

Emlak Vergisinin Gider Yazılması :

GEÇİCİ MADDE 8. — 1980 takvim yılı içinde elde edilen gayrimenkul sermaye iratları üzerinden hesaplanacak Gelir Vergisinden, Gelir Vergisi Kanununun 1 . 1 . 1981 tarihinden önce yürürlükte olan mükerrer 122 ncı maddesi hükmü uyarınca Emlak Vergisinin mahsubu yapılmaz. Mahsubu kabul edilmeyen Emlak Vergisi Gelir Vergisi Kanununun 74 ncü maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendine göre gider yazılır veya götürü gider usulünü kabul edenlerde aynı maddenin 3 ncü fıkrasında yazılı götürü gider oranı % 25 olarak uygulanır.

BAŞKAN — Komisyonun bu madde üzerinde bir söyleyeceği var mı efendim?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bir değişiklik var, onu izah etmek isterim.

Gayri menkul, yani kira gelirlerinden, 1980 yılı içindeki kira gelirlerini öderken o yılın Emlak Vergisi mahsup ediliyor. Bugün halen bu kanun yürürlüğe girinceye kadar ki usul böyle idi. Ve götürü gideri de % 20 oranında yazıyor. Şimdi Hükümetin getirdiği teklifte Emlak Vergisi mahsubunu kaldırdık. Kaldırınca yeni kanunda götürü gideri de % 25'e çıktık. Bunu bunlara uygulamazsak aleyhte olan maddeyi uygulamış, lehte olan maddeyi de uygulamamış oluyoruz. Adil olmak bakımından her ikisini de getirdik; Emlak Vergisi düşmeyecek ama götürü gideri de % 25 düşecek diye açıklık getirdik.

BAŞKAN — Bu geçici 8 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici madde 9'u okutuyorum :

Menkul Sermaye İradı :

GEÇİCİ MADDE 9. — a) Kurumların 1980 takvim yılı kârlarından idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr paylarına Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 75 nci maddesinin 3 numaralı bendi hükmü uygulanır.

b) Dar mükellefiyete tabi kurumların 1980 takvim yılı ticari bilançolarına göre hâsıl olan kârlardan Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısımlarına Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değişik 75 nci maddesinin 4 numaralı bendi hükmü uygulanır.

BAŞKAN — Bu geçici maddeler üzerinde numaralarda bir şey yok değil mi efendim Yani, burada belirtilen, Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesidir, yoksa bu değişiklikteki 75 nci madde değil. Çünkü o maddeler çok değişti, ona da dikkat etmek lazım. O bakımdan sordum.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesidir.

BAŞKAN — Bu geçici 9 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici madde 10'u okutuyorum :

Ortalama Kâr Haddi ve Asgari Gayri Safi Hâsılat Esası :

GEÇİCİ MADDE 10. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 111 nci maddesinin (B) fıkrası, bu fıkra kapsamına giren ticaret erbabının 1980 takvim yılı kazançlarına da uygulanır.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici madde 11'i okutuyorum :

Zararların Kârlara Takas ve Mahsubu :

GEÇİCİ MADDE 11. — Aynı Kanunun 88 nci maddesinin ikinci fıkrasında zararların mahsubu için yer alan üç yıllık süre, 1 . 1 . 1981 tarihinden evvelki tarihlerde tespit edilen ve mahsup edilemeyen zararlar için beş yıl olarak uygulanır.

BAŞKAN — Geçici 11 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 12 nci maddeyi okutuyorum :

Gelir Vergisi Nispetleri :

GEÇİCİ MADDE 12. — Gelir Vergisi Kanununun, bu Kanunla değiştirilen 103 ncü maddesindeki vergi nispetleri, anılan maddedeki esaslar dahilinde, 1982 tarihinden başlayarak beş yıl içinde her yıl için % 1 indirilir. 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 39 ncu maddesinde düzenlenen endeks sistemi Gelir Vergisi tarife dilimleri ile bu Kanunun 86 ve 87 nci maddelerinde yazılı had için 1986 yılı esas alınarak 1 . 1 . 1987 tarihinden itibaren uygulanır.

BAŞKAN — Geçici 12 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?

Sayın Bakan buyurunuz.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, yalnız tarife dilimleri için bu kanunda geçen bütün rakamlar yerinde, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununda yapılan endeksleme sistemini uyguluyoruz ve asgari ücrette artış olduğu takdirde ve müteakip yıldan itibaren yüzde kaç nispetinde artmış ise, bütün Gelir Vergisi Kanunundaki harçlarda, damga vergisinde de rakamlar yükseliyordu. Bu sistemi getirmek suretiyle enflasyonun etkisiyle rakamların küçülmesi önlenmiş oluyor. Tek, istisnai bu tarife dilimlerinde yapmıştık. Yalnız burada 86 ve 87 nci maddelere ve bunun içine koyduk, ancak 1.1.1987'den sonra gerek tarife dilimleri, gerekse 86 ve 87 nci maddedeki rakamlar ancak 1.1.1987'den sonra endekslemeye tabi oluyordu.

86 ve 87 nci maddedeki hususlar şudur : Toplanacak gelirler, miktar. Bu 2 milyon olarak tespit edildi. Hükümet teklifinde bu rakam 3 milyon idi, Konsey olarak 2 milyona indirildi. Eğer burada bu

rakam kaldığı takdirde, yani 86 ve 87 nci maddedeki miktar istisna 1.1.1987'den itibaren ancak endekslemeye tabi tutulduğu takdirde, geçecek olan bu 5-6 senelik zaman zarfında, bu rakam, 2 milyonluk rakam çok küçülecek, belki de bugünkü durumuyla 500 bine inecek. Bu bakımdan, burada endekslemeye tabi tutulmasını sağlamak için, eğer uygun görüldüğü takdirde «... Gelir Vergisi tarife dilimleri...» denilen kısımdan sonra gelen «... ile bu Kanunun 86 ve 87 nci maddelerinde yazılı had için...» olan kısmı çıkararak kabul edildiği takdirde, bu husus yalnız tarife dilimlerini 1.1.1987'den sonra endekslemeye tabi tutar, öbürünü endekslemeye 1983 yılından itibaren tabi tutma imkânını sağlarız. Çünkü zaten otomatikman 1981 ve 1982 yıllarında endeksleme yapılmayacaktır. 1983'ten itibaren yaparak bu rakamın çok küçülmesi önlenmiş olur.

Takdir Yüce Konseye aittir.

BAŞKAN — Buna ait bir değişiklik önergesi var mı efendim? Bunun yerine geçebilecek bir yazılı metin var mı? Yok.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Eğer şey yapılırsa...

BAŞKAN — Komisyon sözcüsü, buyurunuz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, yüksek malumları bu tasarıların hepsi birden geldi. Hangisinin önce, hangisinin sonra görüşüleceği hakkında kesin bir bilgimiz yoktu; fakat şu anda Gelir Vergisi Kanununu görüşüyoruz.

Komisyon olarak biz «... % 1 indirilir» den sonraki kısmın, 1050 rakamından sonuna kadar bu cümlelerin tümünün kaldırılmasına taraftarız. Çünkü ne bizim (Komisyon olarak), ne de Hükümetin, Yüksek Konseyin iradesini bağlamak hakkımız yoktur. Bu bir boşluk da yaratmayacaktır. 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 39 ncu maddesi huzurunuza geleceği zaman bu hususta emirleriniz, kararlarınız olursa, o kanuna buna atıf yapan bir madde koyarız. Çıkmamış bir kanuna burada atıf yapmakla, şimdiden Konseyin iradesini bağlamış oluruz.

Arz ederim.

BAŞKAN — «% 1 indirilir» kısmından sonra gelen bölümü olduğu gibi çıkaralım mı diyorsunuz?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet, olduğu gibi çıkarılmasını arz ediyorum.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Çünkü efendim, Endeksleme Kanunu henüz gündeme gel-

medi. Bir ölçüde o endeksleme uygulanıyor veya bir ölçüde benimseniyor gibi bir anlam da çıkabiliyor efendim.

BAŞKAN — Bunun hakkında söz almak isteyen sayın üye var mı efendim? Yok.

O halde, Komisyon Başkanının teklifiyle ve Hükümetin de katılımıyla geçici madde 12, «Gelir Vergisi Kanununun, bu kanunla değiştirilen 103 ncu maddesindeki vergi nispetleri, anılan maddedeki esaslar dahilinde, 1982 tarihinden başlayarak beş yıl içinde her yıl için % 1 indirilir» şeklinde olacak. Bundan sonraki bütün satırları kaldırıyoruz.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Devlet Başkanım, «1982 tarihi» deniliyor. Açıklık verme bakımından 1.1.1982 olarak yazılmasında fayda var; daha açıklık getirmiş olacağız.

BAŞKAN — Doğrudur, tabii 1.1.1982 demek lazımdır.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, basım hatası olmuştur.

BAŞKAN — 1.1.1982 olarak yazılması doğrudur, 1982 dersek hangi ayı olduğu belli olmaz.

O halde geçici madde 12'yi yeniden okuyorum. «Gelir Vergisi Kanununun, bu kanunla değiştirilen 103 ncu maddesindeki vergi nispetleri, anılan maddedeki esaslar dahilinde, 1.1.1982 tarihinden başlayarak beş yıl içinde her yıl için % 1 indirilir.»

Maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 13 ncu maddeyi okutuyorum.

Ücretlerde Net Artışın Ödenmesi :

GEÇİCİ MADDE 13. — Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli kurumlar, il özel idareleri ve belediyelerle, iktisadi devlet teşekküllerinde çalışan hizmet erbabının 1981 takvim yılının Ocak ve Şubat ayları net ücretlerinde, Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelecek artışlar, 1981 mali yılı içinde Bakanlar Kurulunun tespit edeceği tarihlerde tayin edilecek usul ve esaslara göre ödenir.

BAŞKAN — Geçici 13 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?

Komisyon sözcüsü, buyurunuz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, tabii oya sunulan bizim teklifimizdir. Aslında bizim söz almamız belki doğal olmayabilir. Ancak;

Hükümetin teklif ettiği geçici 14 ncü maddeyi biz çıkartmıştık. Bunda bir değişiklik yapılacaksa, bu her 2 maddenin birbirine paralel olarak hazırlanmasında yarar var. Acaba geçici 14 ncü maddeden sonra geçici 13 ncü maddeyi görüşmemiz (usullere aykırı

Sayın Başkanım, burada, kamu kuruluşu dışındaki maaş artışlarının hemen ödenmesini düşündük, işverenin gücü varsa ödesin diye düşündük.

Geçici 14 ncü maddesinde bir değişiklik düşünüyor da, bunun aksine bir karara varacaksak, paralellik bozulur diye arz ettim.

BAŞKAN — Şimdi o halde geçici madde 13'ü oylamıyorum. Geçici 14 ncü maddeyi Komisyonumuz tasarıdan çıkarmıştı. Hükümetimizin bunun hakkında bir teklifi olacak mı?

Sayın Bakan, buyurunuz.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, sözkonusu geçici 14 ncü maddeyle devam etmekte olan toplu iş sözleşmelerine 1981 yılında verdiğimiz kanunları dolayısıyla belirli bir artış sağlanıyor. Devam eden toplu sözleşmelere, kendi hükümleri gereğince, 1981 yılında da toplu sözleşmenin gereği olarak bir ilave imkân sağlanmış oluyor. Bu iki imkândan belirli bir kısmının, Gelir Vergisiyle sağlanan imkânın 1981 yılı içinde değil de, iki yıl içinde ödeme şeklinde, yalnız bunlar için bir hükmün yer almasında, yani çıkarılan bu maddenin tadil edilerek, (bu şekilde burada bir fona alınması şeklinde öngörülmüştür) yine ilgiliye ödenmek, fakat bu ödemenin zamana yayılarak 2 yıl içerisinde ödenmesi şeklinde bir hükmün yer almasında yarar olacağı görüşündeyiz.

Yalnız matlâbın da şu şekilde değiştirilmesi daha doğru olacak: «Bu Kanunun Yürürlüğe Girdiği Tarihte Devam Etmekte Olan Toplu İş Sözleşmelerine Tabi Hizmet Erbabının Ücret Farklarının Ödeme Şekil ve Zamanı»

«Ödeme Şekil ve Zamanı» demek suretiyle, buradan çıkacak farkın iki senede ödenmesini göstererek bir yanlış anlamaya da yer vermemek bakımından faydalı olacağı görüşündeyim.

BAŞKAN — Sizin bu ifade ettikleriniz yazılı olarak hazır mı?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet efendim, hazır.

BAŞKAN — Efendim, Hükümetimizin geçici 14 ncü madde üzerinde yeni bir önerisi var, onu okutuyorum.

'Bu Kanunun Yürürlüğe Girdiği Tarihte Devam Etmekte Olan Toplu İş Sözleşmelerine Tabi Hizmet Erbabının Ücret Farklarının Ödeme Şekil ve Zamanı :

GEÇİCİ MADDE 14. — 12.9.1980 tarihinden önce yürürlüğe girmiş olup da halen uygulanmakta bulunan toplu iş sözleşmelerinin (aynı işyerinde toplu sözleşmeye paralel olarak zam alan kapsam dışı personel dahil) öngördüğü zamlarla birlikte aylık işçi ücretlerinin 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunundaki değişiklikten önceki duruma göre baliğ olduğu ve olacağı net miktarlarla, aynı ücret üzerinden Gelir Vergisi Kanununda yapılan ve 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe giren değişikliğe göre hesap edilecek net miktar arasındaki fark, toplu iş sözleşmeleri sona erinceye kadar hak sahibine, bu kanunun yayımlandığı tarihten itibaren en geç iki yıl içinde ve Bakanlar Kurulunca belirlenecek usul ve esaslara göre ödenmek üzere TC Merkez Bankasında açılacak bir hesapta toplanır.

İşverenler, 1 nci fıkrada öngörülen meblağı en geç ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar TC Merkez Bankasındaki hesaba yatırmak mecburiyetindedir. Adı geçen aylık ücret farkları TC Merkez Bankasındaki hesaba yatırmayan işverenler hakkında yatırılması gereken miktarın iki katına kadar para cezası hükmolünür. Vadesinde ödenmeyen paralar hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü bu öneri hakkında ne der efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, toplu sözleşme düzeninin 1975'ten sonra özellikle çok bozulmuş olması nedeniyle, Hükümetimiz bu düzenin oldukça kısa bir zamanda tekrar rayına oturması için bazı teklifler düşünmüş, bu da onlardan biridir.

Bundan evvel tasarıda getirdikleri hüküm kesinlikle katılamayacağımız bir hükümdür; ama zannediyorum ki, bu düzene girebilmek için bazı aşamalardan geçmemiz lazım, birisi de budur.

Teklif ediyoruz; ama izniniz olursa ifade tarzına ve Türkçesine katılamıyoruz. «... öngördüğü zamlarla birlikte» deyince sanki bir yerde o fark zam da kesilecekmiş gibi; evvela dağıtılıyor, sonra toplanıyor. İzniniz olursa biz de bir metin yazdık. Bu metinde, Hükümetin bundan evvel arz ettiğim 13 ncü geçici maddedeki metnine de paralel hükümler koyduk, lütfederseniz arz edeyim.

BAŞKAN — Okusunlar efendim, veriniz.

Komisyon teklifini okutuyorum.

«Geçici Madde 14. — 12 Eylül 1980 tarihinden önce yürürlüğe girmiş olup da halen uygulanmakta bulunan toplu iş sözleşmelerine tabi olanların (toplu sözleşmelere paralel olarak zam alan kapsam dışı personel dahil) net ücretlerinde Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelecek artışlar toplu iş sözleşmeleri sona erinceye kadar TC Merkez Bankasında açılacak bir hesapta toplanır.

TC Merkez Bankasında toplanan bu meblağ, Bakanlar Kurulunca tespit edilecek usul ve esaslara göre en geç 1982 mali yılı sonuna kadar hak sahiplerine ödenir.

İşverenler 1 nci fıkrada belirtilen farkları en geç ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar TC Merkez Bankasındaki hesaba yatırmak mecburiyetindedirler. Ücret farklarını TC Merkez Bankasındaki hesaba zamanında yatırmayan işverenler hakkında yatırılması gereken miktarın iki katına kadar para cezasına hükmolunur. Vadesinde ödenmeyen paralar hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümleri uygulanır.»

BAŞKAN — Bunun bir nüshasını Sayın Bakana verir misiniz efendim, tetkik ettikten sonra kendilerine söz vereyim.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Tamam efendim, yalnız matlabını, yani başlığını bizim bu...

BAŞKAN — Başlık aynı başlık olsun diyorsunuz?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Aynı olsun.

BAŞKAN — Boşlukta bir mahzur yok zannediyorum. Yalnız, yazılı şekil bunda çok daha iyi. Evvela Merkez Bankasına yatırılacağı ele almış, ondan sonra yatırılan bu paranın ne zaman ödeneceğini dile getiriyor ki, daha açık ve seçik ve sonra da bu Gelir Vergisindeki vergi indiriminden dolayı olan farkı belirtmiş orada. Sizin verdiğiniz metinde bu biraz karıştı; aradaki fark bir türlü anlaşılıyordu, bu daha sarıh zannediyorum.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet.

Sayın Başkanım, yalnız, biz mesela ikinci ayda öngörülecek toplu sözleşme zammından sonra ortaya çıkacak brüt ücretin de, eski kanuna göre tahakkuk edilenle yenisi arasındaki farkın da, yatırılması gibi bir yola gidiyorduk; ama ona lüzum yok, bu şekil daha iyi.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü arkadaşımızın verdiği bu metin üzerinde, yani geçici 14 ncü maddenin tekrar metne ithali için Komisyon Sözcümüzün verdiği önerge üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

O halde bu geçici 14 ncü maddenin, Komisyonumuzun hazırladığı şekliyle tekrar tasarıya ithalini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 14 ncü madde olarak ilave edilecektir.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Matlap?..

BAŞKAN — Başlık aynı şekilde olacak. Matlap Hükümetimizin teklif ettiği şekilde olacak; ama madde metni Komisyonumuzun hazırladığı şekilde olacak.

Bu hale göre geçici 14 ncü madde 15 oldu.

13 ncü maddeyi oylamamıştık.

Şimdi 13 ncü madde üzerinde ne diyorsunuz efendim? Komisyon Sözcüsü, buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, biz düzeltmeyi yaparken kamu personelinin, maaşlı personelin bu farkları 1981 yılı içinde ödensin; ama kamu personeli dışındakilerin işverenleri kimse, ödeme gücü varsa ödesin diye bir ayırım yapmıştık. Şimdi kamu personeli işçilerle, kamu dışı, özel sektördeki işçiler arasında bir değişiklik yapmadığımızı göre, izniniz olursa burada tekrar Hükümetin vaktiyle getirdiği metne döneceğiz, çünkü orada bu ayırım yapılmamıştı. Ancak, o metin üzerinde de, bundan evvelki çeşitli kararlara ters düştüğü için bazı düzeltmeler yapılması gerekli.

Eğer yüksek izniniz olursa, ben düzeltme şeklini okuyayım.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — «Hizmet Erbabının Maaşlarındaki Net Artışın Ödenmesi :

Geçici Madde 13. — Hizmet erbabının 1981 takvim yılının Ocak ve Şubat ayları net maaşlarında Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelen artışlar, 1981 mali yılı içinde Bakanlar Kurulunun tespit edeceği tarihlerde tayin edilecek usul ve esaslara göre ödenir.

Toplu iş sözleşmesi düzenine tabi personel hakkında geçici 14 ncü madde hükümleri uygulanır.»

BAŞKAN — Bu okuduğunuz metin hazır mı efendim?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Hemen yazalım efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim; onu yazılı bir metin halinde veriniz de okutayım.

Geçici 13 ncü maddeyi bir daha okutuyorum efendim :

Hizmet Erbabının Maaşlarındaki Net Artışın Ödenmesi :

Geçici Madde 13. — Hizmet erbabının 1981 takvim yılının ocak ve şubat ayları net maaşlarında, Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelecek artışlar, 1981 mali yılı içinde Bakanlar Kurulunun tespit edeceği tarihlerde tayin edilecek usul ve esaslara göre ödenir.

Toplu iş sözleşmesi düzenine tabi personel hakkında geçici 14 ncü madde hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Şimdi efendim, Komisyon, bu geçici 13 ncü madde için evvelce teklif ettiği maddeyi geri alıyor ve yeni şekliyle bunu teklif ediyor; şimdi okuduğu şekliyle teklif ediyor.

Bunun hakkında Hükümetimizin bir diyeceği varmı efendim?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim yerindedir, katılıyorruz.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, «maaşlarında» kelimesini «ücretlerinde» diye değiştirirsek daha uygun olur sanıyorum.

BAŞKAN — Evet, «ücretlerinde» olması lazım, doğrudur, maaş kelimesi kullanılmıyor zaten.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — «Maaş» kelimesi Bakanlığın teklifinden kalmıştır.

BAŞKAN — Komisyonumuzun yeni teklif ettiği geçici 13 ncü madde üzerinde söz almak isteyen üye varmı efendim?.. Yok.

O halde bu geçici 13 ncü maddeyi Komisyon Sözcüsünün teklif ettiği şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarıda geçici 14 olup, şimdi geçici 15 olarak düzeltilen maddeyi okutuyorum :

Vergi Karnesi :

GEÇİCİ MADDE 15. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 35 nci maddesinin (B) bendinde sözü geçen yönetmelik Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak en geç 1 . 1 . 1982 tarihine kadar yürürlüğe konulur.

BAŞKAN — Geçici 15 ncü madde üzerinde söz almak isteyen varmı efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim maddede yer alan 1 . 1 . 1982 tarihli, konusunda, ver-

gi karnesi bakımından, yetiştirilmesi bakımından, teknik arkadaşlarım çok müşkülütle karşılaşılabileceklerini söylerler; 1983 olduğu takdirde daha rahat olur dener; fakat takdir tabii Yüce Konseyin.

BAŞKAN — Çok geç olur, bir yönetmeliğin hazırlanması için 2 sene çok fazladır. Bence 1 senede hazırlanması lazım, hatta birçok kanunlarda biliyorsunuz en geç 6 ay süre veririz, biraz zor olduğu için burada 1 sene veriyoruz. Aynı bir ekip, bir kurul teşkil edilerek hazırlanır zannediyorum.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Gayet tabii.

BAŞKAN — Efendim bu geçici 15 ncü madde üzerinde söz almak isteyen başka üye olmadığına göre maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 16 ncü maddeyi okutuyorum :

Özel İndirim :

GEÇİCİ MADDE 16. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde hizmet erbabı için öngörülmüş bulunan özel indirim ve sakatlık indirimi 1.1.1983 tarihinden itibaren Gelir Vergisi mükelleflerinin tamamı için uygulanır.

BAŞKAN — Geçici 16 ncü madde üzerinde söz almak isteyen varmı?..

Buyurun efendim.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, Gelir Vergisi Kanununda mükellefler; birisi ücretle çalışanlar ve bir diğeri de serbest meslek kazancı olanlar, tüccarlardır. Bütün vergi sistemimiz içinde arkadaşlarım bunu daha etraflıca izah etmek isterler.

Ücretliler, bedenen ve fikren çalışan kimseler ile sermayesi ile para kazanan veya serbest meslek faaliyetiyle para kazananlar daima farklı indirimlerden istifade etmişlerdir. Bu, vergi sistemlerinde Gelir Vergisi Kanunlarında uygulanan genel kaidelerden bir tanesidir ve ücretliler daima indirim yönünden himaye görmüştür. Gayrimenkul sermaye iradı sahibi olabilir diye istifade edeceği indirim veya bir tüccarın kazancından yapacağı indirimle ücretlinin indirimi farklı olmuştur ve daima bu farklılık ücretliler lehine olmuştur.

Şimdi biz de Gelir Vergisi Kanununda ücretliler konusunda getirdiğimiz bu indirimde, özellikle özel indirimde büyük bir artış yaptık ve bunu asgari geçim indirimi ile de devamlı artacak bir şekle getirdik. Bu farkın bir ölçüde diğerlerine teşmil edilmesi, bu esri yönünden uygun bulunuyor ve zaten ücretlilerle diğerleri arasındaki bu beraberliğin hiçbir zaman geti-

riilmemesi gerekeceğini de arkadaşlar belirtir ve esasta da, diğer uygulamalarda da böyledir diğer ülkelerde.

Bu bakımdan müsaade ederseniz, arkadaşlarım bu konuda daha fazla izahat vermek istiyorlar. Bu yönüyle diğer Gelir Vergisi mükelleflerine bunun tatbik edilmemesi ki, çünkü onlar her türlü masraflarını ve gelirini indirme imkânlarına da sahiptirler. Ücretlilerin yalnız istifade ettikleri kazançlarından bu indirimdir, bundan faydalanıyorlar. Eğer böyle bir beraberlik yapıldığı takdirde ücretliler aleyhine durum bozulmuş olacaktır.

Bu bakımdan bunun değiştirilmesini arzu ederiz.

BAŞKAN — Hükümet teklifinde yoktu bu.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet, yoktu efendim.

BAŞKAN — Bu, Komisyonumuzun teklifidir.

Komisyon Sözcüsünün bu konudaki düşüncesini dinleyelim; ama önce şu 31 nci maddeyi bir okur musunuz efendim, Kanunun 31 nci maddesindeki özel indirimleri.

«YEDİNCİ BÖLÜM

İndirimler

İndirim Hadleri :

Madde 31. — Tam mükellefiyete tabi gerçek kişiler aşağıda yazılı indirimlerden yararlanırlar.

1. Genel İndirim : Mükelleflerin günde (20), ayda (600), yılda (7 200) lirayı aşmayan gelirleri vergiye tabi tutulmaz. Mükellef evli ise, bu miktara eş için günde (15), ayda (450), yılda (5 400) lira, çocukların her biri için günde (5), ayda (150), yılda (1 800) lira ilave edilir.

2. Özel indirim : Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde günde (150), ayda (4 500), yılda (54 000) lira ayrıca indirilir. (Karı - kocanın ücretli olarak çalışması halinde genel indirimden istifade etmeyen eşin gerçek ücretinden yapılacak özel indirim günde (75), ayda (2 250), yılda (27 000) liradır.)

3. Sakatlık indirimi : Çalışma gücünün asgari % 70'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece sakat, asgari % 40'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise ikinci derece sakat sayılır ve aşağıda belirtilen sakatlık indiriminden faydalanırlar.

Sakatlık indirimi aile reisi için tespit edilen özel indirim tutarının;

— Birinci derece sakatlar için bir buçuk katı,

— İkinci derece sakatlar için yarısıdır.

Sakatlık derecelerine göre tespit edilecek indirimler, genel ve özel indirim toplamına eklenerek hizmet erbabının ücretinden indirilir.

Sakatlık derecelerinin tespit şekli ile uygulamaya ilişkin esas ve usuller Maliye, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik bakanlıklarınca bu konuda müştereken hazırlanacak bir yönetmelik ile tespit edilir.»

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Şimdi efendim, bir genel indirim, bir özel indirim vardı. Vatandaşları ikiye bölüp de, «genel indirimden herkes istifade eder, özel indirimden de şunlar, şunlar, şunlar istifade eder» demeyi (Sakatlarda olduğu gibi) eşitlik prensibine aykırı bulmuştuk.

Ancak, şunu da kabul etmiştik ki, Hükümet, bütün Gelir Vergisine tabi mükellefler üzerinde şimdiden böyle bir indirim yapması halinde, 1981 ve 1982 yıllarında belki bazı zorluklarla karşılaşabilir. Binaenaleyh, ücretlilerde bu uygulamanın 1981'den itibaren, ama gayemiz bütün vatandaşlara aynı indirimi uygulamaktır. O halde 1983'e kadar zamanımız da var, 1983'e kadar uygulandığında hakikaten diğerlerine de teşmil edebilecektir işek biz bunu, o zaman onlara da bu indirimi uygulamak bir adalet prensibi olur. O yönü ile öyle kabul etmiştik, şimdi uygulanmıyor onlara buyurduğunuz şey, 1983'ten sonra uygulanacak.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Arz edeyim efendim.

BAŞKAN — Evet, buyurun.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sakat olan bir kimse çalışacaksa bundan istifade etsin. Mesela sakat bir kimse; ayağı yok, parası var, hisse senedi alır, herhangi bir şirkete ortak, oradan para alıyor. Böyle parasını işletmek için ve neticesini almak için sermaye koymuş olanlar, aynı şekilde, 70 bin lirası muaf olarak vergi verecek. Sakatlık indirimi, eğer bilfiil çalışıyor, bir gelir kazanmak, geçimini sağlamak istiyor ise, o takdirde uyguladığımız bir şeydir, yani fiilen çalıştığı takdirde uyguladığımız bir şeydir. Yoksa sermayesini koymuş; bir dükkânı var, dükkânının başında nezaret ediyor, hatta çalıştırıyor, sermayedar; sakatlığından dolayı sakatlık indiriminden veya özel indirimden istifade ediyorsa, biz burada bir dengeyi kurmaya kalktığımız zaman, özel ve sakatlık indiriminde, Gelir Vergisi prensibi yönünden bir adaletsizlik yapmış oluyoruz.

Her yerde ücretle çalışanlar, diğerlerine nazaran birtakım özel indirimden tabi tutulurlar. Bir ölçüde sosyal adaletin sağlanması yönünden bu böyle. Daima ücretlilere indirim yönünden avantaj sağlanır. Eğer biz burada beraberliği sağladığımız zaman, gayrimen-

kulünden gelir alan, hissedar olup bir yerde para kazanan veya ticarethane çalıştıran, işleten bir kimseye bu özel indirim imkânını verirsek, fiilen, bedenen çalışan bir kimseye aynı ayarda tutmuş oluyoruz.

BAŞKAN — Ama bu indirim yalnız sakatlar için değil. Özel indirimi okuyorum :

«Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde günde 150, ayda 4 500, yılda 54 bin lira ayrıca indirilir.

Karı kocanın ücretli olarak çalışması halinde, genel indirimden istifade etmeyen eşin gerçek ücretinden yapılacak özel indirim günde 75, ayda 2 250, yılda 27 bin liradır» O sakatlık indirimi ayrıdır.

Özel indirim için biz ücretliye bunu tanıyoruz, ötekine tanımıyoruz. Öteki de insan değil mi?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, ücretliye şu yönden tanıyoruz : Ücretli, fiilen çalışan ve kazancını çalışmak suretiyle elde eden...

BAŞKAN — Öteki de çalışıyor.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — O da çalışıyor; ama, sermayesiyle ki, kazandığı bir şeyin tasarrufundan elde edilen bir kazançtır. Yani daimi surette bir ticaret erbabından, bir sermaye geliri suretiyle elde ettiği gelirlere nazaran ücretlilerin vergilendirilmesinde bir farklılık yapmak lâzım. Esasında beraberlik olması adaletsizlik oluyor, muhakkak farklılık yapmak zorundayız, ücretlilere nazaran. Aksi takdirde, diğerlerine nazaran adaletsizliği sağlamış oluyoruz. Biz burada beraberliği uygulamaya kalktığımız takdirde, ücretlilere bir haksızlık yapılmış oluyor vergi yönünden. Onların vergileri daima, diğerinden farklı bir şekilde uygulanıyor; hatta bazı yerlerde tarifeler dahi ücretlilere değişik uygulanıyor; ayırma prensibi.

BAŞKAN — Buyurun efendim, Komisyon Sözcüsü.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkânım, burada ücretlilere tanınan özel indirim, haddizatında 7 tane gelir grubunun direkt 6'sına kendisi ile ilgili maddelerinde tanınmıştır. Burada ücretlilere tanınanların, onlardan fazla veya çokluğu münakaşa edilebilir; fakat bu özel indirimin mukabili onlarda da vardır.

Örneğin, Ankara'da bulunan bir avukat özel arabası ile işine gidip geldiği için bir yılda 20 bin lira düşecektir, başka düşecekleri de vardır. Ama, bir subay veya astsubay, kendi özel arabası ile işe gidip geldiği takdirde, bunun bir şey düşme hakkın yoktur. Bu onlara paralel bir hüküm olarak ücretlilere

konmuştur. 5421 sayılı Kanundan beri de bu indirimler ücretlilere tanınmıştır, bugüne kadar göze çarpmamasının nedeni ise, ayda 150 lira gibi çok küçük rakam oluşu idi. Bu defa bu rakamın ayda 5 400, yılda 54 bin liraya çıkmış olması, büyük rakam olduğu için dikkati çekti. Acaba bunu dağıtmakla - aslında Komisyonumuz onun da tereddüdü içindedir - herkese dağıtmakla mı adaletsizlik yapıyoruz, yoksa yalnız ücretlilere vermekle mi adaletsizlik yapıyoruz konusunda bir tereddüt içindeyiz; fakat arz ettiğim gibi özel indirim, her gelir grubunda ayrı ayrı sayılmıştır. Ama onlara, mesela, bunların yılda özel indirim tutarları 54 bin liradan az olduğu takdirde 54 bine çıkartılabilir diye bir madde konulabilir.

Burada asıl, âdil olmak noktasından büyük endişelerimiz var; bir de, vergi gelirleri bakımından büyük endişemiz var. Rakamlar benden ziyade yüksek malûmları; bugün 1 536 830 beyannameli mükelleften, (ki beyannameli dediğimiz muafıların dışında, götürülerin dışında, yani nispeten üst gelir kademesi diye saydığımız kimseler) 240 bin mükellef, hiç vergi vermiyor bugün. Yani bu 54 binden istifade etmedikleri halde hiç vergi vermiyorlar. 554 bin kişi yılda 600 liradan az vergi veriyor. En düşük dediğimiz memurun verdiği vergi yılda 44 bin lira. Bu, beyannameli mükelleflerin sayısının % 95'ine tekabül ediyor. Yani bütün beyannamelilerin ancak % 5'i bir odacının verdiği vergiden daha fazla vergi veriyorlar. Bunun içinde 10 milyon vergi veren de var, 1 milyon veren de var, 600 lira veren de var, hiç vermeyen de var. Tabii bu 54 bin liralık bir indirim haddinden istifade etmedikleri takdirdeki durumdur.

Bundan da istifade ederlerse ve bugünkü vergi düzenimiz böyle giderse, yani bir ayarlama, bir, hâkikaten beyannamelerin tetkikine ağırlık verememe durumunda, tabii bütün bu kanunlarımızın, yapılan bu değişikliklerin Maliye Bakanlığımızı büyük bir gayrete getireceğini, yılda % 2 değil, % 98 beyannameye bakacağını, ki şimdi baktıkları % 2, bu defa bakamadıklarının % 2 olacağını hep ümit ediyoruz ama, bu ne kadar gerçekleşir bilemiyoruz. Bütün bunlar gerçekleşmediği takdirde ve 1983'de de tabii buraya konulan bir madde - buyurduğunuz gibi öteden beri - şu anda ücret dışındakilere tanınmış bir hak değildir, 1983'e kadar bir deneme devremiz vardır, imkânımız varsa olacaktır, imkânımız yoksa geriye ertelenmesi durumu da vardır, büsbütün kaldırılması imkânı da vardır. Ama kanunda bu haliyle yer alması acaba gelecek için onlara (bir ge-

çici madde de olsa) bir müktesep hak tanır mı diye endişemiz var. Bunu arz etmek istedik.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, Sayın Maliye Bakanı ve Komisyon Sözcüsünün izahatından duyulan endişeye, vergi prensibinin hukukiliği bakımından iştirak edemiyorum. Benim anladığım ölçüde, genel indirim, yaşaması için gerekli asgari paranın vergilendirilmemesi esasıdır. Özel indirim ise, bahsedildiği şekilde, belki özel hizmetlerde bulunan devlet hizmetlilerinin ayrı koşullarla indirimi olabilir. Dünya vergi literatürünü inceleyen bir adam olarak konuşma imkânım yok; ama vuzuhla söylüyorlar, diyorlar ki, daima memurlara daha uygun bir vergi tarifesi uygulanır. Bu fikre iştirak etmemek mümkün değil. Ama, şu fikri de reddetmeye imkân yok; vatandaş, aksini ispat edinceye kadar mutlaka doğru beyanda bulunan ve haklardan eşit olarak yararlanması gereken kişidir.

Eğer biz, gerek yasalarımızdaki boşluklar, gerek teşkilatımızdaki yetersizlikler nedeniyle vergi toplamıyorsak, (bu dilimdeki beyannameli vergi mükelleflerinden) bunu mutlaka vatandaşın kusuru olarak görmemiz mümkün değildir.

O nedenle, biraz evvel değinildiği gibi, özel indirimden yararlananların otomobil kullanmaları, yazıhanelerinin masrafları, telefon masrafları, vesair masrafları zaten bildirimde düşülmüştür, deniyor idi; bu uygun görülüyorsa bunları sileriz, bunları düşmesinler. Ama, vatandaşa; sen özel indirimden faydalanırken, devlet memuru olmadığın için bu kadarından faydalanacaksın, (ki o bugünkü rakamlara göre endekslemeyle dahi asgari geçim indirimi ile gayri kabili mukayese bir rakamdır, çok aşağıda bir rakamdır), diğerleri de bunun daha fazlasından, 54 binden faydalanırlar, demek, daha kanunlaştırırken bariz bir haksızlık oluyor.

Kaldı ki, Komisyon Sözcüsünün de değindiği gibi biz bir geçici madde ile uygulamayı 1983'e bıraktık. 1983'e kadar Maliye Bakanlığı pratik neticelerin ne olduğunu görecektik, uygulamadaki kolaylıkları ve aldığı neticeleri de dile getirecek Meclise yeniden bir kanun teklifi ile müracaat edebilecektik.

O bakımdan, bu geçici maddenin bu anlayış içerisinde, vatandaşlara eşit vergi uygulama prensibinden ayrılmama anlayışı içerisinde uygulanmasını tensiplerine arz ederim.

BAŞKAN — Şimdi efendim, şurada düğümleniyor : Hükümetin endişe duyduğu husus, eğer bunu bütün mükelleflere uygularsak, gelir düzeyinde bir düşüş olacaktır. O muhakkak. Tabii bu indirimden bütün götürü vergi sahipleri ve serbest meslek çalışanları da istifade edecek. 1983 yılı belki az gelebilir; ben, Komisyon Sözcüsü ve Genel Sekreterimizin söylediklerine iştirak ediyorum, çünkü daha başlangıçta da söyledim, vatandaşları böyle 2 - 3 gruba bölerek, bir kısmına, «Efendim, bunlar doğru vergi veriyor, siz nasıl olsa vermiyorsunuz, siz nasıl olsa kaçırıyorsunuz» gözüyle bakıp, «O halde, madem kaçırıyorsunuz, ben sana bu indirimleri tanımlıyorum» demek, daha başlangıçta o kitleye kötü nazarla bakmak demektir. Gayemiz, bu gibi kötü yola düşenleri yakalamaktır. Memurlardan kaçırılan yok mudur; vardır. Belki maaşından kaçırılmıyordur ama, yan gelirlerinden kaçırıyordur. Eğer bir memur veya işçi, ücretli bir kişi, tarlasından veya evinden, dükkânından bir geliri varsa, belki bunu gösteremeyebiliyordur. İşte o da kaçırıyor vergiyi. Binaenaleyh, vergi kaçırarak olduktan sonra herkes kaçırır, eğer kötü niyetli ise.

1983 az gelebilir, hemen netice alamayabiliriz belki. Bu 1983'ü 1984 yapsak, 3 sene versek bu süreyi, Hükümetimiz ne der? 1982 yılı içerisinde neticeye bakar, «Bütçeyi ben ancak bu şekilde toparlayabiliyorum, henüz daha kuramadım, binaenaleyh 1984'de de ben bunu yapamam» deyip bir teklifle gelir o zaman. Ya kaldırılır bu, veya 1985, 1986'ya itilir.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Ben görüşlerimi arz etmeden evvel arkadaşım bir açıklamada bulunacaktır.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, izniniz olursa bir konuyu açıklıkla ortaya koymakta sanıyorum büyük fayda var.

Aslında, bu hükmün ücretliler dışındaki bütün mükelleflere de yayılmasında fiskal amaç gütmüyoruz Maliye Bakanlığı olarak. Aslında, bizatihi yayılması halinde büyük bir adaletsizlik getireceği endişesi içindeyiz. Fiskal amaçla birçoğu ön planda, kamu gelirleri açısından. Ama bu 1983 yılını aldığımız zaman, belki devlet gelirlerinin toplanmasında ve kabul buyurulan tasarılar çerçevesinde de büyük imkânlar elde edeceğiz, onu çözeceğiz; ama Gelir Vergisinin konusuna giren 7 gelir unsuru içinde yal-

nız ücret geliri bürüt tutar üzerinden vergilendirilir. Yani, hiçbir indirim yapılmadan vergiye tabi tutulan bir tek gelir unsuru vardır, o da ücret geliridir ve kanun koyucu Gelir Vergisinin tedvin edildiği yılın başından itibaren bu ayrımı yapmıştır, özel indirimini ayırma nazariyesinin bir ilkesi olarak vergi sisteminin içerisine koymuştur. Bu sistemin, aslında buyurulduğu gibi, 1983 yılı içerisinde uygulanmasında şu anda hiçbir mahzuru olmaz. Ama, yine kabul buyurulur, vergi kanunlarına eklenecek geçici maddeler, hele mükelleflere yeni imkânlar getiren geçici maddeler, Türk vergi sisteminde uzun süre kalmıştır.

Sayın Başkanım; bir maddeyi örnek olması için arz ediyorum: 1963 yılında vergi sistemimize, 484 sayılı Kanunla girmiş geçici 2 nci madde, bir yıl için girmiştir, 1979 yılı sonuna kadar uzamıştır bu madde. O nedenle arzumuz, yani fiskal amaç değil, maddenin bulunması halinde adaletsizlik geleceği düşüncesindedir.

Bunu arz etmek istedim.

BAŞKIAN — Bu konuda Sayın Konsey Üyelerinden söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Ben, «1984» yılına kadar» diye teklif ediyorum efendim. Bir tarih verelim, 1985 diyelim, ama bir şey verelim. Çünkü o da evlidir, onun da çocuğu vardır. Sakatlık, ayrı zaten, sakatsa olacaktır.

Sonra bir de şunu düşünelim; sermaye koymuş kişi birçok risklerde katlanıyor bugün vardır, yarın, öbür gün bütün sermayesi elinden gidebilir. Bir yangın geçirir, bir zelzele olur, bir büyük enflasyon olur; az mı böyle ticarethanelerini kapatan, iflas eden insanlar? Ama memurun ve ücretlinin bir garantisi var, onun o garantisi yok, hiçbir zaman yok. Yani illa, o çok kazanıyor, bazı şeyleri kaçırıyor diye düşünmek, bilmiyorum vergi adaleti bakımından bana biraz garip geliyor. Keşke, diğer dünya ülkeleri de yapıyorsa onlar da kaldırsa. «Sosyal adalet, sosyal adalet» diyoruz, işte sosyal adalet bu Kendimizi savunamayız.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, bu hükümler, özellikle sakatlar için olanın yalnız ücretlilere bırakması ve teşmil edilmemesi, 1950 yılından itibaren uygulanan bir hükümdür; bizim yeni getirdiğimiz bir hüküm değildir.

BAŞKIAN — Sakatlar kısmını bir daha okuyalım.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, mesela sakat olan bir kimse, ayağı olmayan bir kimse, herhangi bir şirketin % 50 ortağı olup da, oradan alacağı gelire beyanname verdiği zaman bu özel indirimden istifade etmeyecektir; doğrudan doğruya ortak olan. Sakatlık indirimi, fiilen iş yaptığı takdirde ücreti az olacağı için, normal bir kimseye nazaran daha az ücret alacağı için getirilmiş olan bir indirimdir. Çünkü sağlam bir kimseyle sakat bir kimse aynı iş yerine müracaat ettikleri zaman, birisi sakat olduğu için randımanı az olacağından, işveren ona «Ben sana 5 bin lira veriyorum» deyip, diğer sağlamına 8-10 bin lira verdiği halde, ona her işi yaptıramayacağı için, daha az bir iş verecek, daha basit bir iş verecek, ücreti de az olacak.

İşte bu gibi kimselerde sosyal adaleti sağlamak için, devletler onun daha az bir vergi ödemesini sağlamak suretiyle, sosyal yönden, işverenlerin kendisine verecekleri az ücreti bu yönden telafi ediyor. Ama, çalışmayan, fakat parasını işleten bir kimse için, onun alacağı kazanç, artık sağlam bir kimse ile sakat bir kimsenin bir yere yatırdığı paranın değerinden farkı yoktur ve düşük vergi vermede onların sakat olup olmaması, sağlam veya sakatlığın bir değişiklik yaratmayacaktır.

BAŞKIAN — Peki, o sakatlığı kaldıralım oradan. Bir özel indirim var, bir de sakatlık indirimi var, Onlar ayrı ayrı. O zaman sakatlık indirimini bundan muaf tutalım, ayrı tutalım. Çalışanlara yapacağız, çalışmayanlar için yapmayalım.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, burada şunu anlatmak istiyorum: Çalışan kimse için özel indirim ve sakatlık indirimi, tamam; ama onun dışındaki Gelir Vergisi mükellefleri, gayrimenkul sermaye iradından elde edilen kazançlar var, kiralarından alınanlar var; zaten ondan bir indirim yapılıyor, % 25 vergi alınıyor.

BAŞKIAN — Şimdi anlıyorum. Mesela, sakat bir kimse emekli olmuş, aldığı emekli ikramiyesini bir şirkete vermiş, bir ikinci defa bu indirimden faydalanmasını diyorsunuz.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet.

BAŞKIAN — Zaten o, bütün çalıştığı sürece bu sakatlık indiriminden istifade etmiş..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Ama çalışırsa indirimden yine istifade etsin.

BAŞKIAN — Tekrar kendisi çalışırsa.. Ben de onu diyorum. O şekilde düzeltilim maddeyi.

Evet, buyurun.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bir konuya daha değinmek isterim efendim.

Özel indirimden eğer bütün mükellefleri istifade ettirecek olursak, bu mükelleflerin içerisine götürü mükellefler de girebilir. Götürü mükellefler zaten küçük vengilendirilen bir gruptur. Biz bu indirimleri onlara da uyguladığımız zaman, götürü serbest meslek erbabı veyahut götürü ticaret erbabından hiç vergi alamayız, alamayacak duruma düşeriz.

BAŞKAN — Neden? yılda 54 000 lira dediniz, halbuki 50 000 lira koyduk götürü vergide; sifıra mı düşecek diyorsunuz?

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet, sifıra düşecektir, bunlardan hiç vergi alamayacağız.

BAŞKAN — 5 nci dereceye giren 50 000 lira idi.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Küçümlüverecek, birden indireceğiz efendim. Otomatikman bir vergi bağışı yapacağız bunlara efendim, açıkçası vergi bağışı oluyor bunlar.

Sonra bir konu daha var Sayın Başkanım, müsaade ederseniz onu da arz etmek isterim.

Efendim, bizim Gelir Vergisi sistemine modern vasfını kazandıran, bu sosyal muhtevalı indirimlerdir. Bu sosyal muhtevalı indirimler mutlak surette ücretlilere daha çok uygulandığı sürece bizim vergi kanunlarımız modernlik vasfı kazanır. Eğer biz bunları bütün mükelleflere uygularsak, ayırım prensibi yönünden, modern vergicilik yönünden sistemi zedeleyiz.

Mazuratım bu kadar, takdir sizlerindir efendim.

BAŞKAN — Birleşime 15 dakika ara veriyorum; 15 dakika sonra toplanmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati : 15.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.50

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi).

Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA (Hv. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi).

Oramiral Nejat TÜMER (Dz. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi.)

Orgeneral Sedat CELASUN (J. Gn. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi.)

BAŞKAN — Efendim 2 nci Oturumu açıyorum.

III. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1. — 31 . 12 . 1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60) (S. Sayısı : 76; 76'ya 1 ve 2 nci ek) (Devam).

BAŞKAN — Geçici 16 nci madde üzerinde görüşme yapıyorduk. Bu geçici 16 nci madde üzerinde komisyonun bir diyeceği var mı efendim?

Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişikliklerin ana hedeflerinden biri de vergi adaletinin sağ-

lanmasıdır. Vergi adaleti sağlanırken, özellikle bugün verginin büyük yükünü değil, hemen tüm yükünü çeken ücretlilerin üzerinden vergi yükünü bir miktar kaldırmak hedef alınmıştır.

Bugün odacıdan en büyük memuruna kadar yıllık ortalama vergi oranı ücretliler için 75 bin lirayken, beyannameli personel için bu rakam 17 bin lira civarındadır. Bunu temin için de 31 nci maddede özel indirim haddi büyük tutulmuştur. Biraz evvel zatiâlinizin değindiği bir haksızlık hakikaten vardır. Herkesin istifade edeceği genel indirim haddi düşük tutulmuştur. Ancak, bu, biraz evvel arz ettiğim gibi,

şu anda çok bozuk olan vergi adaletini düzenlemek içindir.

Binaenaleyh, 1 . 1 . 1983'den itibaren özel indirim ve sakatlık indirimini yaygınlaştırmaktan ziyade, sanıyorum ki genel indirim hadlerini o günün koşullarına göre düzenlemek çok daha adil olacaktır.

Bu nedenle bir takririmiz var, emrederseniz okumak istiyoruz.

«Genel İndirim:

Geçici Madde 16. — Gelir Vergisi Kanununun, bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde belirtilen genel indirim hadleri, ekonomik koşullar gözönünde bulundurularak 1 . 1 . 1983 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere değiştirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.»

Sayın Başkanım, tabii «Bakanlar Kurulu» tabiri bir mahzur; ama kanun çıkmaz diye endişe ettik.

BAŞKIAN — Bu «Bakanlar Kurulu» tabiri yerine «1 . 1 . 1983'den itibaren..»

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — «.. Yeniden gözden geçirilir» desek.

BAŞKIAN — Evet.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Emredersiniz.

«1 . 1 . 1983 tarihinden geçerli olmak üzere yeniden düzenlenir.»

BAŞKIAN — Bir daha okuyunuz efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — «Genel İndirim:

Geçici Madde 16. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde belirtilen genel indirim hadleri, ekonomik koşullar gözönünde bulundurularak 1 . 1 . 1983 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yeniden düzenlenir.»

BAŞKIAN — Komisyonun hazırladığı bu değişiklik önergesine Hükümetin bir diyeceği var mı efendim?..

MALİYE BAKIANI KAYA ERDEM — Katılıyoruz efendim.

BAŞKIAN — Bu önenge üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

O halde, geçici 16 ncı madde yerine şimdi Komisyonun sunduğu geçici 16 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum efendim: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Bu şekilde kabul edilmiştir.

Şimdi efendim, kabul edilmiş bulunan geçici 1 nci, 2 nci, 3 ncü, 4 ncü, 5 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 nci, 9 ncü,

10 ncü, 11 nci, 12 nci, 13 ncü, 14 ncü, 15 nci ve 16 ncı maddelere bağlı olarak çerçeve 86 ncı maddeyi değişiklikleriyle beraber yeniden okutuyorum :

Madde 86. — Gelir Vergisi Kanununun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, ve 9 ncü maddeleri ile, Gelir Vergisi Kanununda ek ve değişiklikler yapan 202 sayılı Kanunun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 ncü maddeleri, 484 sayılı Kanunun geçici 1, 2, 3 ve 4 ncü maddeleri, 1137 sayılı Kanunun geçici 1 ve 2 ncü maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve aşağıdaki 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16 ncı geçici maddeler eklenmiştir.

BAŞKIAN — Bu çerçeve 86 ncı maddeyi bu şekilde oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Şimdi 87 nci maddeyi yürürlük maddesini okutuyorum:

Yürürlük:

MADDE 87. — Bu Kanun 1 . 1 . 1981 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKIAN — Madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

88 nci maddeyi okutuyorum:

Yürütme :

MADDE 88. — Bu Kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKIAN — 88 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Hayırlı, uğurlu olsun efendim.

2. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/63) (S. Sayısı : 78) (1)

BAŞKIAN — Efendim, gündemimizin 2 ncı sırasında 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun tasarısı ve bu konudaki Bütçe - Plan Komisyonu Raporu 78 sıra sayısıyla basılıp dağıtılmıştır.

Bütçe - Plan Komisyonu Sözcüsü ve Bakanlık temsilcileri yerlerini aldılar.

(1) 78 S. Sayılı Basmayazı Tutanağa eklidir.

Şimdi, kanun tasarısının tümü üzerinde görüşme açıyorum.

Söz isteyen sayın üye var mı efendim?.. Yok.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler bitmiştir.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

1 nci maddeyi okutuyorum :

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — 3 . 6 . 1949 tarihli ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 1 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mevzuu :

Madde 1. — Aşağıda yazılı kurumların kazançları Kurumlar Vergisine tabidir.

A) Sermaye şirketleri;

B) Kooperatifler;

C) İktisadi Kamu Müesseseleri;

D) Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler;

Bu Kanunun tatbikatında sendikalar dernek; cemaatler vakıf hükmindedir.

Kurum kazancı, Gelir Vergisi mevzuuna giren gelir unsurlarından terekküp eder.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 3 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kooperatifler :

Madde 3. — Kooperatifler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan istihlak, istihsal, kredi, satış, yapı ve sair kooperatifler ile aynı mahiyeteki yabancı kooperatiflerdir.

Okul kooperatifleri gibi dernek veya adi şirket mahiyetinde olanlar bu kanunun uygulanmasında kooperatif addolunmaz.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

3 ncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 3. — Aynı Kanunun 4 ncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bunların kazanç gayesi gütmemeleri, faaliyetin kanunla tevdi edilmiş görevler arasında bulunması, tü-

zelkişiliklerinin olmaması, müstakil muhasebeleri ve kendilerine tahsis edilmiş sermayelerinin veya işyerlerinin bulunmaması mükellefiyetlerine tesir etmez.

BAŞKAN — 3 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

4 ncu maddeyi okutuyorum :

Madde 4. — Aynı Kanunun 6 ncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bunların kazanç gayesi gütmemeleri, tüzelkişiliklerinin olmaması, müstakil muhasebeleri ve kendilerine tahsis edilmiş sermayelerinin veya işyerlerinin bulunmaması mükellefiyetlerine tesir etmez.

BAŞKAN — 4 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 5. — Aynı Kanunun 7 nci maddesinin 9, 11, 15, 16 ve 17 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, 903 sayılı Kanunla eklenen 18 numaralı bent kaldırılmıştır.

9. TC Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ - Kur, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve Memur Yardımlaşma Kurumu gibi kanunla kurulan emekli ve yardım sandıkları ile Sosyal Sigorta Kurumları;

11. İl özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birlikler veya bunlara bağlı müesseseler tarafından işletilen :

a) Su, elektrik, havagazı ve soğuk hava deposu işletmeleri;

b) Belediye sınırları içindeki yolcu taşıma işletmeleri;

c) Mezbahalar (kesim, taşıma ve muhafaza işlerine münhasır olmak şartıyla);

15. Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanıyan vakıflar.

16. Esas mukavalelerinde sermaye üzerinden kazanç dağıtılmaması, idare meclisi başkan ve üyelerine kazanç üzerinden hisse verilmemesi, ihtiyat akçelerinin ortaklara dağıtılmaması ve münhasıran ortaklar ile iş görülmesine dair hükümler bulunması şartı ile kooperatifler (Esas mukavalelerde yukarıki şartlar mevcut olmakla beraber fiilen bu kayıt ve şartlara uymayan kooperatifler muafiyetten faydalanamaz).

17. Özel kanunlarla veya Devletin, kanunların verdiği yetkiye dayanarak aktettiği mukavalelerle

Kurumlar Vergisinden veya her türlü vergi ve resim- den muaf tutulan kurumlar.

BAŞKAN — Efendim, komisyonun hazırladığı 5 nci madde ile Hükümetin tasarısı arasında fark var; Komisyon bu farkı izah eder mi?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, maddeye 15 nci fıkrayı ilave ettik. Aslında bu, eski kanunda da 18 nci fıkra olarak mevcuttu; Vakıfların muafiyetini kaldırmışlardı, biz tekrar koyduk.

16 ncı bentte «Kooperatif şirketler» deyimini vardı. Kooperatif şirketler deyimini, 1163 sayılı Kanunda kalktığı için, burada da kalkması lazımdı; bu nedenle düzelttik.

BAŞKAN — «Kooperatifler» dediniz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet.

Sayın Başkanım, 17 nci maddede 1 eski maddede - «Devletçe aktolunan mukavelelerle» tabiri var. Yüksek malumları, Gelir Vergisi Kanununda buna benzer tabirlerin hepsini «Devletin, kanunların verdiği yetkiye dayanarak aktettiği» diye düzeltmiştik. Gelir Vergisi Kanunuyla paralellik sağlamak için de 17 nci maddede bu değişikliği yaptık. Aramızdaki farkların nedenleri bunlardır.

BAŞKAN — Hükümetin söyleyeceği bir şey var mı efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Hayır efendim; iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.

Buyurun efendim, Orgeneral Ersin.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Efendim 1 nci maddede, «Aşağıda yazılı kurumların kazançları Kurumlar Vergisine tabidir» dendiikten sonra, (D) bendinde «Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler» deniliyor ve devam ediyor: «Bu kanunun tatbikatında sendikalar dernek, cemaatler vakıf hükmündedir» demiyor. Buradaki vakıflarla dernekler birbirine paralel olur mu? Onlar da bunun şümulüne girer mi?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Komutanım, 1 nci madde kanunun şümulüne girenleri saymıştır; vakıflar da, dernekler de kanunun şümulüne girmiştir.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Yani, «Dernekler, cemaatler vakıf hükmündedir» diyoruz; burada da, «Vakıf» diyoruz...

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Komutanım, dernekler vakıf hükmünde değil, cemaatler vakıf hükmündedir. Sendikalar dernek hükmünde, cemaatler vakıf hükmündedir.

BAŞKAN — Yani, bu kanunun tatbikatında sendikalar dernek, cemaatler de vakıf hükmündedir.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Anlaşıldı efendim.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6. — Aynı Kanunun 8 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«İstisnalar.:

Madde 8. — Bu maddede yazılı kurum kazançları Kurumlar Vergisinden müstesnadır :

1. Tam mükellefiyete tabi kurumların başka bir kurumun sermayesine iştiraklerinden elde ettikleri kazançlar (iştirak kazançları istisnası);

2. Aşağıda yazılı kooperatiflerin ortakları için hesapladıkları risturnlardan;

a) İstihlak kooperatiflerinde; ortakların şahsi ve ailevi gıda ve giyecek ihtiyaçlarını karşılamak için satın aldıkları malların kıymetlerine göre hesaplanan risturnlar,

b) İstihsal kooperatiflerinde; ortakların istihsal ederek kooperatife sattıkları veya kooperatiften istihsal faaliyetinde kullanmak üzere satın aldıkları malların kıymetine göre hesaplanan risturnlar,

c) Kredi kooperatiflerinde, ortaklarının kullandıkları kredilere göre hesaplanan risturnlar,

d) Ortakların idare gideri karşılığı olarak ödedikleri paralardan sarf olunmayarak iade edilen kıymetler.

Bu risturnların nakden veya aynı kıymette mal ile ödenmesi istisnanın uygulanmasına mani değildir. Ortaklardan başka kimselerle yapılan muamelelerden doğan kazançlar ile ortaklarla ortaklık statüsü dışında yapılan muamelelerden doğan kazançlar hakkında risturnlara müteallik istisna hükmü uygulanmaz. Bunların genel kazançtan tefrikinde, ortaklarla yapılan iş hacminin genel iş hacmine olan nispeti esas tutulur.

3. İhraç kanunlarına veya Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak aktettiği mukavelenamelere göre mevcut ve çıkacak vergilerden muafılgı ka-

bul edilmiş olan menkul kıymetlerin temettü, faiz ve ikramiyeleri;

4. Kambiyo mevzuatı gereğince Türkiye'ye getirildiğinin tevsik edilmesi kaydıyla, yurt dışında yapılan inşaat, onarma ve montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanan kazançlar;

5. Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı'nın tekelinde bulunan ulaştırma işlerinden elde ettiği kazançlar,

6. Sanayi ürünü ihraç eden ve yıllık ihracat tutarı 250 000 Amerikan doları veya muadili yabancı para karşılığı Türk Lirasını aşan imalatçı kurumların ihracatın ilk yılı için bu ihracattan sağladıkları hâsılâtın % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilir.

Bir önceki yıla göre artan hâsılâtın hesabında kur sabında kur değişmelerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

İhraç edildiğinin tevsiki şartıyla ihracatçılara yapılan satışlar yıllık ihracat tutarının hesabında ihracat sayılır.

İhraç ettiği malı imal etmeyen ihracatçı kurumlarda bu istisnalar 1/4 oranında uygulanır.

7. Yaş meyve, sebze ihracatçılarının ihracatın ilk yılı için bu ihracattan sağladıkları hâsılâtın % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilir. İhraç edildiğinin tevsiki şartıyla ihracatçılara yapılan satışlarda yaş meyve ve sebze üreticisi kurum yönünden ihracat sayılır.»

Bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının hesabında kur değişmelerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

8. Kambiyo mevzuatı gereğince Türkiye'ye döviz olarak getirildiğinin tevsik edilmesi kaydıyla dış navlun hâsılâtının ilk yıl için % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan navlun hâsılâtının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilir.

Bir önceki yıla göre artan hâsılâtın hesabında kur değişmelerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

9. Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin yatırım indiriminden istifade eden kazançları (Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimine ilişkin hükümleri sermaye şirketleri ile kooperatifler hakkında da uygulanır. Ancak Kalkınma planı ve yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen sektörler ile kalkınma-

da öncelikli bölgelerde yapılan yatırımlar dolayısıyla yatırımcı sermaye şirketleri ile kooperatiflerin bu yatırımları için yatırım indirimi nispeti % 60'tır.)

10. Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu hükümleri dairesinde «Turizm Müessesesi» belgesi almış olan kurumların elde ettikleri döviz gelirlerine teka-bül eden kazançların ilk yıl için % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan aynı nitelikteki kazancın % 30'u ile bakiyesinin % 15'i mezkûr dövizlerin yetkili bankalarda bozdurulduğunun tevsiki şartıyla kurum kazancından indirilir.

Bir önceki yıla göre artan kazancın hesabında kur değişikliklerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

11. Safi kurum kazancından, gelirlerinin tamamını amaçlarına tahsis eden ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara sermayeye iştirak nispetinde ödenecek miktarlar.

BAŞKAN — Komisyonun hazırladığı 6 ncı maddeyle, Hükümetin hazırladığı aynı maddedeki madde arasında fark var. Bu farklar nelerdedir, Komisyon bunu izah eder mi?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 7 ncı fıkrada «yaş meyve, sebze» den sonra, «ve su ürünleri» vardı, kontrolde da gözümüzden kaçtı; «su ürünleri» çıkmamış. «Yaş meyve, sebze ve su ürünleri» şeklinde olacak.

Lütfederseniz dahil edelim efendim.

BAŞKAN — Evet, «su ürünleri» olacaktı.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Farkları arz ediyorum Sayın Başkanım.

Üçüncü bentte, biraz evvel bir diğer bent vesilesiyle arz ettiğim gibi, «Devletin, kanunların verdiği yetkiye dayanarak akdettiği mukaveleler» deyimini ilave ettik.

7 ncı maddeye, «su ürünleri» ni ilave ettik.

Hükümet tasarısında yatırım indirimi için, «gerice yöre olarak belirtilen yörelerde» tabirini emirle-rinizle, «kalkınmada öncelikli bölgeler» olarak de-ğiştirmiştik Gelir Vergisinde; burada da ona paralel olarak aynı şekilde değiştirdik ve yine Gelir Vergisinde % 70 olarak teklif edilen yatırım indirimi haddi-ni % 60'a indirmiştik; burada onu % 60'a indirdik efendim.

Hükümet teklifinde, vakıfların, sermaye iştirakleri gelirleri istisna dışında bırakılmıştır; onu tekrar 11 ncı bent olarak ilave ettik.

BAŞKAN — «Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara» olarak.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Vakıflar olarak tekrar ilave ettik Sayın Başkanım.

İştirak kazançlarında, Hükümetin teklifinde de var, biz de aynen katıldık çok büyük bir değişiklik olarak; bir şirketin diğer bir şirkete iştiraki % 10'un altındaysa, onun geliri iki kere vergilendiriliyor. Bu nedenle, şirketler daima iştirak oranlarını % 10'un üstünde tutmaya gayret ediyorlar. Çok defa, sermayeleri yetmediği için, çeşitli borçlanmalarla vesaire ile bunu yapıyorlar.

Hakikaten, ekonomimizde kurumlaşmayı teşvik bakımından bu büyük bir darboğaz yaratmaktadır. Hükümet burada iştirak kazançları oranında % 10 tabirini kaldırmakla hakikaten isabetli hareket etmiştir; aynen katıldık ona.

Sıcak, soğuk madensuları muafiyeti kaldırılmıştır. Bunlar zaten 40 senedir, 50 senedir muafiyet hükümlerinden yeterince yararlanmışlardır; kaldırılması uygundur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Hükümetimizin bir diyeceği var mı efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, aynen iştirak ediyoruz. Yalnız, 11 nci bentte «vakıflara sermaye iştirak nispetinde ödenecek miktarlar» deniyor; bunun «ödenen miktar olarak» düzeltilmesinde yarar buluyoruz. Şu yönüyle. Çünkü, «ödemeyi düşünüyorum» veya «ödeyeceğim» deyip, masraf yazıp, bu şekliyle fiilen ödediği zaman bu işten istifade edilsin. Onu arz ediyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, halen kanun metninde bu, «ödenecek» olarak yazılmıştır. Maliye Bakanlığının teklifini anlıyorum. Kâr ödemediği zaman, ondan vergisini alacaktır; ama o kâr bilahara ödeneceği zaman, zaten daha evvel vergisini ödediği için, burada vakıfların bundan dolayı büyük kaybı olacaktır. İzniniz olursa kanundaki gibi kalsın ve bu 900 sayılı Kanunla, Türk Medeni Kanununda değişiklik yapan kanunla, buraya çok zorla konulmuş bir hükümdür. Onun için üzerinde Komisyon olarak hem burada, hem de biraz evvel geçen 7 nci maddede ifina ile duruyoruz. Vakıflara çok zor sağlanmış bir haktır. Bundan vakıflar olarak fedakârlığı pek düşünmüyoruz.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Müsaade ederseniz Sayın Başkanım, arkadaşım bir açıklama yapınlar.

BAŞKAN — Buyurun.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, gerçekten şu anda mevcut olan bir hükümdür. Yalnız uygulamada bir tespit yaptık; gördük ki, vakıfların, sermayesine iştirak ettiği kurumlar; vakıflara, vakıfların sermayeye iştiraki nispetinde ödemeleri gereken kâr paylarını ödemiyorlardı. Dolayısıyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış bir vakfın, amacına tahsis edeceği fon eline geçmediği halde, biz o vakfın iştirakini vergi almama yoluyla sübvansede ediyoruz; ona vergiden bir muafiyet tanıyoruz. O parayı, bizim almamız gereken vergiyi de bu şirket kullanıyor, vakfa da parayı ödemekte gecikiyor sürekli olarak.

Onun için buradaki ifade eğer «ödenen» olursa bir tek şu yol açılacaktır. Şirketler, vakıfların hisselerini derhal ödeyecekler ve matrahtan indireceklerdir. Dolayısıyla, ödendiği anda da matrahtan indirileceği için, herhangi bir vergi alınması da söz konusu olmayacaktır ve vakıflar da amaçlarına uygun kullanabilecekleri fonlara bir an önce kavuşmuş olacaklardır. Hiç değilse bu sağlanmış olur, onu arz etmek istemişim.

BAŞKAN — Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, hiçbir vakıf, keyif olsun diye kendi kazancını iştirak ettiği şirkette bırakmaz. Kâr ettiği halde, kâr dağıtma olanağı olmayan çok şirket vardır, hele bugünkü koşullarda. Büyük sermaye sıkıntısı çeken bu şirketlerden, vakıflar vergi muafiyetinden yararlanmak için, illa da, kâr payını ödeme güçleri olmadığı halde almak isterse, zannedirim ki, Maliye Bakanlığının, hem Gelir Vergisinde, hem Kurumlar Vergisinde kurumlaşmayı teşvik sloganına çok ters düşen bir işlem yapmış oluruz.

Hiçbir vakfın, hatta hiçbir kişinin şahsi kapris veya çeşitli nedenlerle kendi alacağı kârı şirketinde bırakması söz konusu olamaz, mutlaka almak ister. Almaması, onun kâr dağıtamamasındandır, nakit sıkıntısındandır, sermaye sıkıntısındandır, çeşitli sıkıntılardandır ve bu sıkıntılar da ekonomiden kaynaklanan sıkıntılardır.

Bundan dolayı, bunu koyarsak; «vakıflar illa parasını alacak» ödeme güçlüğü olduğu için ödemede büyük güçlükler çekilecek ve kurumlaşmayı da teşvik

sloganına çok ters düşecektir. Arz ettiğim gibi, bu madde 20 senedir, 30 senedir 900 sayılı Kanuna göre uygulanır, bir tersliği de görülmemiştir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı efendim?

Buyurun Orgeneral Ersin.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Kalkınmada öncelikli bölgeler diyoruz, yasada bu «yörelere» diye geçiyor. Acaba, «kalkınmada öncelikli yöreler» diye mi koysak?..

BAŞKAN — Doğrudur, şimdiye kadar hep böyle geçti.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Devlet Planlama Teşkilatı bir deyim değişikliği yapmış. Biz bütün kanunlarda, bundan evvelki kanunlarda görev bildiğimiz kadar, «bölgeler» olarak düzelttik.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Esas ismi öyle; ama fark etmez aslında.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı bu madde üzerinde?.. Yok.

6 nci maddenin, çerçeve maddesinin değiştirdiği istisnalar kısmı olup da, kanunun 8 nci maddesini değiştiren bu maddede 7 nci fıkrada, «Yaş meyve, sebze» den sonra «ve su ürünleri» kısmı ilave edilmek suretiyle bu maddeyi oylarınıza sunuyorum efendim: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum ;

MADDE 7. — Aynı Kanuna 8 nci maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 8 nci madde eklenmiştir.

Finansman Fonu :

Mükerrer Madde 8. — Sermaye şirketleri ile kooperatifler, yatırım indiriminden faydalanması kabul edilmiş bulunan yatırımlarının finansmanında kullanılmak ve yatırım indirimi belgesinde bu yatırım için öngörülen süre ile sınırlı kalmak kaydıyla aşağıdaki şartlarla finansman fonu ayrılarak safi kurum kazancından indirebilirler.

1. Ayrılacak finansman fonu Kurumlar Vergisi matrahının % 25'ini ve yapılacak yatırım tutarını geçemez.

2. Finansman fonunun TC Merkez Bankasında açılacak her an paraya çevrilebilir Devlet Tahvili hesabına yatırılması mecburidir.

3. TC Merkez Bankasında açılacak hesaptan çekişler Devlet Planlama Teşkilatınca düzenlenecek

çekiş belgelerine dayanılarak yapılır ve yıl içinde fiilen yapılan yatırım tutarını aşamaz.

4. Bir önceki yıl safi kurum kazancından finansman fonu olarak ayrılan meblâğ hesap dönemi sonunda safi kurum kazancına eklenir.

BAŞKAN — 7 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?..

Hükümetimiz de Komisyonun hazırladığı bu metne iştirak ediyor mu?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — İştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 8. — Aynı Kanunun 12 nci maddesinin 1, 6 ve 7 numaralı bentlerindeki parantez içi hükümler kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

8 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 9. — Aynı Kanunun 13 ncu maddesinin ikinci fıkrasının parantez içi hükmü kaldırılmış, üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gelir Vergisi Kanununun ortafama kâr haddi ve asgari gayri safi hâsılat esası hakkındaki hükümleri Kurumlar Vergisi mükellefleri için de uygulanır.

BAŞKAN — 9 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum efendim : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 10. — Aynı Kanunun 14 ncu maddesinin 7 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye 8 numaralı bent eklenmiştir.

7. Üç yıldan fazla nakledilmemek şartıyla geçmiş yılların mali bilançolarına göre meydana gelen zararlar (Bilançolarda her yılın zararının ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.)

8. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları.

BAŞKAN — Komisyonun değiştirdiği bu 10 ncu madde ile de mutabık mı efendim Hükümetimiz?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet.

BAŞKAN — 10 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler...
Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 11. — Aynı Kanunun 15 nci maddesi-
nin 7 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş
ve bu maddenin sonuna 8 numaralı bent eklenmiştir.

7. İhraç kanunlarına veya Devletin kanunların
verdiği yetkiye dayanarak akdettiği mukavelename-
lere göre mevcut ve çıkacak vergilerden muaflığı ka-
bul edilmiş olan menkul kıymetlerin Kurumlar Ver-
gisinden istisna edilen temettü, faiz ve ikramiyelerine
işabet eden giderler, (Gerçek giderlerin kati olarak
tespit edilememesi halinde, bahis konusu gerçek gi-
derler, Kurumlar Vergisinden muaf menkul kıymet-
ler portföyünün itibari değer toplamına, TC Merkez
Bankası Meclisince menkul kıymetler portföyü ile
ilgili giderler nazara alınarak tayin olunacak ortalama
gider emsalinin uygulanması suretiyle bulunur.
Vergiden muaf menkul kıymetler portföyünün itibari
değer toplamı, ilgili hesap dönemine dahil ayların son
gündeki vergiden muaf menkul kıymetler portfö-
yünün ortalaması esas alınmak suretiyle tespit olu-
nur.)

8. 8 nci maddenin 4 numaralı bendinde yer alan
istisna kapsamına giren kurum kazançlarının elde
edilmesi için yapılan bilumum giderler.

BAŞKAN — 11 nci madde üzerinde söz almak
isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler...
Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 12. — Aynı Kanunun 17 nci maddesi-
nin 1 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş-
tir.

1. Şirket kendi ortakları, ortaklarının ilgili bu-
lunduğu gerçek ve tüzel kişiler, idaresi, murakabesi
veya sermayesi bakımlarından vasıtalı vasıtasız olarak
bağlı bulunduğu veya nüfuzu altında bulundurduğu
gerçek ve tüzel kişiler ile olan münasebtlerinde em-
saline göre göze çaracak derecede yüksek veya dü-
şük fiyat veya bedeller üzerinden yahut bedelsiz ola-
rak alım, satım, imalat, inşaat muamelelerinde ve
hizmet ilişkilerinde bulunursa;

BAŞKAN — 12 nci madde üzerinde söz almak
isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler...
Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

13 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 13. — Aynı Kanuna 19 ncu maddesini
takiben aşağıdaki mükerrer 19 ncu madde eklenmiş-
tir.

Türkiye'de satış yapılmaksızın mal ihracında ku-
rum kazancının götürü usulde tespiti :

Mükerrer Madde 19. — Türkiye'de satın aldık-
ları, ya da imal, istihlal veya istihraç ettikleri malları,
Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere gönde-
ren dar mükellefiyete tabi kurumların vergiye matrah
olacak kurum kazancı, ihraç edilen malların maliyet
bedeli ile dışarıya taşınmak üzere kara, deniz ve hava
ulaştırma araçlarına teslim edildikleri ana kadar ya-
pılan her türlü giderler toplamına, ortalama kazanç
emsallerinin uygulanması suretiyle bulunur.

Bu maddenin uygulanmasında maliyet bedeli dar
mükellefiyete tabi kurumun Türkiye'de yaptığı bilu-
m giderlerin toplamını ifade eder.

Türkiye'de satmaktan maksat, alıcı veya satıcının
ya da her ikisinin Türkiye'de olması veya satış akdi-
nin Türkiye'de yapılmasıdır.

Ortalama kazanç emsalleri mal çeşitleri itibarı ile
Maliye Bakanlığınca belli edilir. Ortalama kazanç
emsalleri Resmi Gazetede yayımlanır ve yayımlanma
tarihini izleyen takvim yılı başından başlayarak uy-
gulanır. Maliye Bakanlığı gerekli gördüğü takdirde,
uygulanmakta olan ortalama kazanç emsallerini en
az bir yıl uygulanmış olmak şartıyla değiştirebilir.

BAŞKAN — 13 ncü madde üzerinde söz almak
isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler...
Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 14. — Aynı Kanunun 22 nci maddesi
aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Özel Beyan Zamanı :

Madde 22. — Dar mükellefiyete giren yabancı
kurumların vergiye tabi kazancının Gelir Vergisi
Kanununun mükerrer 80 nci ve 82 nci maddelerinde
yazılı değer artış kazançları ve arızı kazançlardan
(Kurumlar Vergisi Kanununun 24 ncü maddesinin
(A) bölümünün 5 numaralı bendinde sayılanlar hariç)
ibaret bulunduğu takdirde yabancı kurum veya Tür-
kiye'de namına hareket eden kimse bu gibi kazanç-
ları iktisap tarihinden itibaren 15 gün içinde Gelir
Vergisi Kanununun 101 nci maddesinde belirtilen
vergi dairelerine beyanname ile bildirmeye mecbur-
dur.

BAŞKAN — 14 ncü madde üzerinde söz almak
isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

15 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 15. — Aynı Kanunun 24 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Tevkif Yolu ile alınan Kurumlar Vergisi, Tevkifat Yapmaya Mecbur Olanlar ve Tevkifata Ait Muhtasar Beyanname :

(Madde 24. — A) Dar mükellefiyete tabi kurumların aşağıda yazılı kazanç ve iratları Kurumlar Vergisi tevkifatına tabidir.

1. Üretler;
2. Serbest meslek kazançları;
3. Gayrimenkul sermaye iratları;
4. Menkul sermaye iratları (Her nevi alacak faizleri dahil);
5. Telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alâmeti farika ve benzeri gayri maddi hakların, satışı, devri ve temlikli mukabilinde alınan bedeller,

Yukarıda yazılı kazanç ve iratlar vergi tevkifatında gayrisafi miktarları üzerinden nazara alınır.

Kurumlar Vergisi tevkifatı;

- a) Üretlerden % 30,
- b) Serbest meslek kazançlarından % 30,
- c) Gayrimenkul sermaye iratlarından % 25,
- d) Menkul sermaye iratlarından;

aa) Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 5, 7 ve 12 numaralı bentlerinde yazılı ödemelerden % 25 (Bu nispeti % 30'a kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.)

bb) Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 6 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 30, bunun dışında kalan menkul sermaye iratlarından % 20,

e) Telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alâmeti farika ve benzeri gayri maddi hakların satışı, devir ve temlikli mukabilinde alınacak bedellerden % 35,

Nispetine göre yapılır.

Uluslararası para piyasasından hazine, garantisiz ile alınacak orta ve uzun vadeli krediler için ödenecek faizlerdeki tevkifat oranını sifıra kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Bu maddeye göre vergisi tevkifat suretiyle alınan kazanç ve iratlar için 20 ve 22 nci maddelere göre beyanname verilmesi veya bu madde şumulüne girmeyen kazanç ve iratlar için verilecek beyannamelere mezkûr kazanç ve iratların ithali ihtiyaridir.

B) Dar mükellef durumunda olan kurumlara (A) fıkrasında yazılı kazanç ve iratları sağlayanlar bu kazanç ve iratlardan Kurumlar Vergisi tevkifatı yapmaya mecburdurlar.

Kazanç ve iratları sağlayanlar, Kurumlar Vergisi tevkifatına tabi kazanç ve iratları nakden veya hesaba ödeyen veya tahakkuk ettiren gerçek veya tüzel kişilerdir.

Bu madde gereğince vergi tevkifatı yapanlar bir ay zarfında nakden veya hesaba ödedikleri veya tahakkuk ettirdikleri kazanç ve iratlar ile bunlardan kestikleri Kurumlar Vergisini müteakip ayın yirminci günü akşamına kadar, bağlı buldukları vergi dairesine muhtasar beyanname ile bildirirler.

Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre defter tutmak mecburiyetinde olanlar, bu maddeye göre yaptıkları vergi tevkifatını ayrıca kayıt ve hesaplarında gösterirler.

C) Kurumlar Vergisi tevkifatına ait muhtasar beyannameye aşağıda yazılı malumatın gösterilmesi lazımdır.

- a) Tevkifatı yapanın adı, soyadı veya unvanı ile iş adresi,
 - b) Beyannameye gösterilen tevkifatın yapıldığı ay,
 - c) Vergi mükellefi olan yabancı kurumun unvanı, iş merkezi adresi,
 - d) Ödenen veya tahakkuk ettirilen kazanç ve iradın nevi,
 - e) Ödenen veya tahakkuk ettirilen kazanç ve iradın miktarı,
 - f) Yapılan vergi tevkifatının miktarı,
 - g) Beyannamenin tanzim tarihi ve vergi kesenin imzası,
 - h) Beyannamenin verildiği vergi dairesinin adı.
- Beyannamenin şekil, muhtevası ve ekleri Maliye Bakanlığınca tayin ve tespit olunur.

BAŞKAN — 15 nci madde üzerinde Komisyon değişiklik yapmış, buna Hükümet de katılıyorlar mı efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet efendim.

BAŞKAN — Bu 15 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?... Yok.

15 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

16 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 16. — Aynı Kanunun 25 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Verginin Nispeti :

Madde 25. — Kurumlar Vergisi bu Kanuna göre tespit olunan kurum kazancından;

1. Sermaye şirketleri ile kooperatiflerde % 50;

2. Diğer kurumlarda % 35;

Nispetinde alınır.

Hesaplanan vergilerde lira kesirleri atılır.

BAŞKAN — Madde 16'da Hükümet sermaye şirketleri ile kooperatiflerde % 40 olarak getirmiş, Komisyon % 50 olarak düzeltmiş,

Hükümet olarak bunun üzerinde bir diyeceğiniz var mı efendim?...

Buyurun.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Bakanlar Kurulunda hakikaten bu madde üzerinde çok münakaşa edildi. Maliye Bakanlığı olarak hazırladığımız tasarıda % 50 olarak getirmiştik; fakat kurumlaşmayı teşvik etmek ve genel ekonomik durum yönünden özellikle bakanlar, çok gerekçeli olarak durumu izah ettiler. Özellikle Türkiye'de kurumlaşmanın önemini ve kurumlaşma halinde de hem verginin, hem de ühracat ve gelişme ancak büyük sermayenin toplanması sayesinde olabileceğini, bunun da teşvik edilmesi yönünden Kurumlar Vergisi nispetinin % 40'a indirilmesi uygun görülmüştür. Ben bunun Gelir Vergisi Kanunu müzakeresinde de gerekçelerini Sayın Konseye arz etmiştim. Bu bakımdan Konsey eğer Hükümetin teklifi şeklinde bir değişiklik yaptığı takdirde...

BAŞKAN — Efendim, bunun psikolojik tesiri var. Esasında % 1 fark ediyor bu; cevtele döktünce izahatında gördük ki % 1 fark ediyor. Büyük bir fark göstermiyor; ama psikolojik tesiri var. Onun için, biz bunu daha evvel de münakaşa ettik, % 50 olarak kalmasını, biz de Maliye Bakanlığının hazırladığı şekilde kalmasını uygun mütalaa ettik.

Tabii siz Bakanlar Kurulunun bir temsilcisi olarak orada alınan kararı savunmak durumundasınız, onu da takdir ediyoruz.

Teşekkür ederim.

Başka söz almak isteyen var mı efendim bu madde üzerinde?.. Yok.

16 nci maddede oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

17 nci maddede oylarınıza sunuyorum:

MADDE 17. — Aynı Kanunun 30 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tasfiye Dönemi :

Madde 30. — Her ne sebeple olursa olsun, tasfiye haline giren kurumların vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine tasfiye dönemi kaim olur.

Tasfiye dönemi kurumun tasfiye haline girdiği tarihten başlar, bu tarihten aynı takvim yılı sonuna kadar olan dönem ile bu dönemden sonraki her takvim yılı müstakil bir tasfiye dönemi sayılır.

Tasfiyenin aynı takvim yılı içinde sona ermesi halinde tasfiye dönemi, kurumun tasfiye haline girdiği tarihten başlar ve tasfiyenin bittiği tarihe kadar devam eder.

Tasfiyenin nihayet bulduğu dönemin sonunda tasfiye kâr veya zarar katı olarak tespit ve evvelce verilmiş olan tasfiye beyannameleri bu neticeye göre ıslah edilir. Tasfiye zararlı kapanırsa, evvelce verilmiş tasfiye beyannamelerine müsteniden tahsil edilmiş vergiler iade olunur.

Bir yıldan fazla süren tasfiyelerde tarh zaman aşımı, tasfiyenin nihayet bulduğu dönemi takibeden yıldan itibaren başlar.

BAŞKAN — 17 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

18 nci maddede oylarınıza sunuyorum:

MADDE 18. — Aynı Kanunun 31 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tasfiye beyannameleri, tasfiye memurları tarafından tasfiye dönemlerinin sonundan itibaren 12 nci maddede yazılı süreler içinde, tasfiye dönemi içinde tasfiye de neticelenmişse, bilançonun veya nihai hesabın kesinleşmesinden itibaren 15 gün içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilir.

BAŞKAN — 18 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

19 ncu maddede oylarınıza sunuyorum:

MADDE 19. — Aynı Kanunun 45 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kıyas Yoluyla Uygulanacak Hükümler :

Madde 45. — Bu kanunda sözü geçen;

a) «Kazanç veya iradın ve gelir unsurlarının Türkiye'de elde edilmesi» ve «Türkiye'de daimi temsilci bulundurulması» hususlarında, Gelir Vergisi Kanununun 7 nci ve 8 nci maddelerinin hükümleri cari olur.

b) «Gayrimenkullerin ve hakların satışından, iş-tirak hisselerinin devir ve temlikinden doğan kazanç-lar» ve «arızî kazançlar» tabirleri, Gelir Vergisi Ka-nununun mükerrer 80 ve 82 nci maddeleri şümülüne giren kazanç ve iratları ifade eder,

BAŞKAN — 19 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

20 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 20. — Kurumlar Vergisi Kanununun 1, 2, 3 ve 4 nci geçici maddeleri ile 1137 sayılı Ka-nunun 3 ve 4 nci geçici maddeleri ve 192 sayılı Ka-nunun 1 nci geçici maddesi yürürlükten kaldırılmış ve Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunla değiştirilen Kurumlar Vergisi Kanununun değişik 25 nci mad-desinde yazılı vergi nispeti, kurumların 1980 takvim yılı kazançları hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Geçici 1 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?... Yok.

Geçici 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum! Ka-bul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 2. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten bu Ka-nunun yürürlük tarihine kadar ayrılmış olan ihtiyat akçeleri ve banka provizyonları, bunların sermayeye eklenmesi veya ortaklara dağıtılması hallerinde, ser-mayeye eklendiği veya dağıtımın yapıldığı yılın ticarî kazancına vergilendirilmeden önceki brüt tutarları üzerinden ilave edilir. Teşebbüsün tasfiyesi halinde ise tasfiye kârının hesaplanmasında nazara alınır.

Bu ihtiyat akçeleri ve banka provizyonları üye-ründen ödenmiş bulunan Kurumlar Vergisi ile tev-kif yoluyla ödenen Gelir Vergileri, ödenecek Kurum-lar Vergisinden mahsup edilir.

BAŞKAN — Geçici 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 3 nci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 3. — Dar mükellefiyete tabi kurumlarca Türkiye’de satışı yapılmaksızın mal ihra-cında kurum kazancının tespitinde uygulanacak or-talama kazanç nispetleri, Maliye Bakanlığınca, Kan-unun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde tespit ve ilan olunur.

BAŞKAN — Geçici 3 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 4 nci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlanıp da yürürlük tarihine ka-dar sonuçlandırılmamış olan tasfiyelerde, tasfiye dö-nemi ve tasfiye beyannameyi hakkında eski hüküm-lerin uygulanmasına devam olunur.

BAŞKAN — Geçici 4 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 5 nci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 5. — 1 . 1 . 1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırım indirimine konu yatırım harcamalarına yatırım indirimine ilişkin eski hüküm-ler ve eski nispetler, bu tarihten sonra yapılacak ya-tırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin ye-ni hükümler ve yeni nispetler uygulanır.

1 . 1 . 1981 tarihinden önce başlandığı halde he-nüz bitmemiş olan yatırım indirimine konu yatırımlar nedeniyle uygulanacak yatırım indirimi tutarı yu-karıdaki hükme göre hesaplanacak indirimler topla-rını geçemez.

BAŞKAN — Geçici 5 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?

Hükümet söz istemektedir, buyurunuz efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Tem-silcisi) — Sayın Başkanım, kabul buyurduğumuz Ge-lir Vergisi Kanununun yatırım indirimi hükmüne paralel, yatırım indirimi ilkesine paralel bir geçici hükümdür bu.

Yalnız burada, «eski nispetler» lafı, geçici mad-deden arındırılmıştır; lütfederseniz burada da arın-dıralım; aksi halde bir karmaşık durum doğabilir. Sanki nispetleri kavramamış gibi, ilki kanun birbi-rine paraleldir. «Eski hükümler» dersek eski nispet-leri 1 nci fıkradan çıkarıp, ikincide de muhafaza edersek, aynı paralellığı sağlayacağız sanırım efendim.

BAŞKAN — Yani, Hükümetin teklifinde de var-dı bu eski nispetler.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Tem-silcisi) — Evet efendim, Gelir Vergisinde de vardı, oradan çıkartmıştık, nispetlerden dolayı.

BAŞKAN — Yani; «1.1.1981 tarihinden önce ya-pılmış olan yatırım indirimine konu, yatırım harca-

malalarına yatırım indirimine ilişkin eski hükümler, bu tarihten sonra» diye mi devam ediyor?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet, lütfederseniz efendim.

BAŞKAN — «Eski hükümlerden» sonra «ve eski nispetler» silinecek.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim, lütfen.

BAŞKAN — Bu konuda söz almak isteyen var mı efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Hayır, yok Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Pelki efendim. Başka?...

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Bir de «yeni hükümler ve yeni nispetler» var Sayın Başkanım.

BAŞKAN — 2 nci paragrafta, öyle mi efendim?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim.

BAŞKAN — «Bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin yeni hükümler uygulanır.» «Ve yeni nispetler» yine silinecek oradan.

Öyle mi efendim?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı efendim bu madde üzerinde?... Yoktur.

O halde, Hükümet Temsilcimizin şifahi değişiklik öneride uygun olarak, geçici 5 nci maddenin 2 nci satırındaki «eski hükümlerden» sonra gelen «ve eski nispetler» kelimelerinin silinmesini;

3 ncu satırının sonuna doğru da yine «Ve yeni nispetler» kelimelerinin silinmesini ve bu şekilde ge-

çici 5 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir,

Geçici 6 ncı maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 6. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 24 ncü maddesinin 4 numaralı bendi hükmü bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce nakden veya hesaba ödenen veya tahakkuk ettirilen iratlar hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Geçici 6 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?

Hükümet olarak buyurunuz efendim.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, teknik arkadaşlarım, müsaade edildiği takdirde burada bir inceleme yapmak istiyorlar, bir tereddütleri var.

BAŞKAN — Komisyonun teklif ettiği metin arasında mı bu tereddütleri?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Hayır efendim, izin verirseniz arz edeyim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Komisyon metni de aynı zaten efendim, bir değişikliğimiz yoktur.

BAŞKAN — Evet.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, affınıza sığınarak söylüyorum, gerçekten şu anda fark ettik, birtakım tereddütler doğabilir; lütfederseniz madde üzerinde bir inceleme yapalım. Çünkü, yürürlük maddesinde, söz konusu 24 ncü maddeyi yayımı tarihinde yürürlüğe sokuyoruz; geçici 6 ncı maddede yürürlük ibaresi var. Bir çelişkiyi şu anda fark ettik; lütfederseniz bunun üzerinde bir düşünme payı verirseniz bize...

BAŞKAN — Efendim, o zaman, yarım saat sonra toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati : 16.48

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 17.35

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA (Hv. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Oramiral Nejat TÜMER (Dz. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Sedat CELASUN (J. Gn. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

BAŞKAN — Efendim, 3 ncü Oturumu açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

2. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe Plan Komisyonu Raporu. (1/63) (S. Sayısı : 78) (Devam)

BAŞKAN — Geçici 6 ncı maddede kalmıştık.

Geçici 6 ncı madde üzerinde söz almak isteyen?..

Buyurun efendim.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, maddeye açıklık getirilerek tereddütler giderilecek şekilde yeniden tanzim ettik; müsaade ederseniz okunsun.

BAŞKAN — Yeni hazırlanan geçici 6 ncı maddeyi okutuyorum :

«Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Geçici 6 ncı maddenin aşağıdaki biçimde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Kaya Erdem

Maliye Bakanı

Geçici Madde 6. — 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 24 ncü maddesinin 4 numaralı bendi hükmü ve buna ilişkin yeni nispetler, 1980 ve daha önceki yıllara ait kurum kazançlarından mezkûr maddede yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren nakden veya hesaben ödenen veya tahakkuk ettirilen iratlar hakkında da uygulanır.»

BAŞKAN — Verilen değişiklik önergesi üzerinde Komisyonun bir diyeceği var mı efendim?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon da katılıyor.

Efendim, geçici 6 ncı madde üzerinde, Hükümetimizin verdiği yeni değişiklik önergesi üzerinde söz almak isteyen üye var mı?.. Yok,

O halde, geçici 6 ncı maddeyi bu yeni şekliyle oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Yeni önerge istikametinde kabul edilmiştir efendim.

Geçici 7 ncı maddeyi okutuyorum :

İndirilecek Giderler :

GEÇİCİ MADDE 7. — Aynı Kanunun 14 ncü maddesinin 7 ncı bendinde indirilecek giderlerle ilgili olarak kurumların mali bilançolarında yer alan zararların üç yıl süre ile gider yazılması, 1 . 1 . 1981 tarihinden önce meydana gelen ve gider olarak gösterilmeyen zararlar için beş yıl olarak uygulanır.

BAŞKAN — Geçici 7 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, tasarının 20 ncı maddesine bağlı olarak geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ncı maddeleri ile birlikte çerçeve 20 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

21 ncı maddeyi okutuyorum :

Yürürlük :

MADDE 21. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen;

1. 24 ncü maddesi yayımı tarihinde,

2. 25 ncı maddesi 1980 yılı kazançlarına da uygulanmak üzere 1 . 1 . 1981 tarihinde,

3. Diğer maddeler 1 . 1 . 1981 tarihinde,

Yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Efendim, Komisyon bunu izah ederler mi, 24 ncü maddesi neden yayımı tarihinde, 25 ncı maddesi neden öyle?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 24 ncü maddesi, biraz evvel değiştirilen dar mükellefiyeti tamamen kapsayan bir madde idi.

BAŞKAN — Onlar hemen yayımı tarihinde yürürlüğe girecek.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Yayımı tarihinde yürürlüğe giriyor, çünkü, 1980 ve daha eski yılları da kapsadığı için...

BAŞKAN — Zaten ocak ayına fazla zaman kalmadı. Niçin yayımı tarihinden konuyor, onu açıklayın.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, arz edeyim.

(BAŞKAN — Buyurun.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bu madde, vergi tevkifatına ilişkin yeni nispetler getirmektedir ve bu tevkifat, nakden ve hesaben ödeme yapıldığı anda kullanılacak nispetlerdir. Eğer yayımından itibaren sokmazsak, yürürlüğe kadar olan dönem içinde eski nispetler üzerinden ödemeler yapılabilir. Bu nedenle Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte 24 nci maddeyi sokuyoruz yürürlüğe, bunları önlemek için, tevkifat nispetleri olduğu için.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

21 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

22 nci maddeyi okutuyorum :

Yürütme :

MADDE 22. — Bu Kanunu Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — 22 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun tümünü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması ve 2150 sayılı Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Alanların Aylıklarının Yükseltilmesi Hakkındaki Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/109, 1/108) (S. Sayısı : 85) (1)

(1) 85 S. Sayılı basmayazı tutanağa eklidir.

BAŞKAN — Gündemimizin 3 ncü sırasındaki, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması ve 2150 sayılı Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Alanların Aylıklarının Yükseltilmesi Hakkındaki Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve bu konudaki Bütçe - Plan Komisyonu Raporu 85 Sıra Sayısı ile basılıp dağıtılmıştır.

Bu konu ile ilgili Bütçe - Plan Komisyonu ve Bakanlık temsilcileri yerlerini aldılar.

Şimdi bu kanun tasarısının tümü üzerinde görüşme açıyorum. Söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler bitmiştir.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının 1 nci maddesini okutuyorum :

5434 Sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu ile 1005 Sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması ve 2150 Sayılı Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Alanların Aylıklarının Yükseltilmesi Hakkındaki Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 41 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 41. — Emekli, adi malullük, vazife malullüğü aylıkları; aşağıda gösterilen, Emekli Aylığı Bağlanmasına Esas Aylığa Ait Gösterge Tablosunda her derece ve kademe için tespit edilen gösterge rakamlarının her yıl Bütçe Kanununda tespit edilen katsayı ile çarpılması sonunda bulunacak tutarın, fiilli ve itibari hizmet toplamı 25 yıl olanlara % 70'i, 25 yıldan fazla olanlara her tam yıl için % 1 eksiği, fazla olanlara da her tam yıl için % 1 fazlası, üzerinden bağlanır.

Fiilli ve itibari hizmet süreleri toplamındaki ay kesirleri tam ay sayılır. Yıl kesirlerinin her ayı için emekli aylığı bağlanmasına esas aylık tutarının % 1'inin 12 de biri emekli aylığına ayrıca eklenir.

Ancak, bağlanacak aylıkların toplamı, emekli, adi malullük aylıklarında, emekli aylığı bağlanmasına esas aylıklarının % 85'ini geçemez.

Vazife malullüğü aylıkları hakkında bu tahdit uygulanmaz.

EMEKLİ AYLIĞI BAĞLANMASINA ESAS AYLIĞA AİT GÖSTERGE TABLOSU

	Dereceler				Kademeler				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	895	925	955	985					
2	800	825	850	875	900	925			
3	715	730	745	760	775	790	805	820	
4	645	660	675	690	705	720	735	750	765
5	582	593	604	615	626	637	648	659	675
6	537	547	557	567	577	587	597	607	617
7	497	505	513	521	529	537	545	533	561
8	465	473	481	489	497	505	513	521	529
9	425	435	445	455	465	473	481	489	497
10	400	405	410	415	420	425	430	435	440
11	380	385	390	395	400	405	410	415	420
12	360	365	370	375	380	385	390	395	400
13	340	345	350	355	360	365	370	375	380
14	320	325	330	335	340	345	350	355	360
15	300	305	310	315	320	325	330	335	340

1 200 + 50 için 1 015
 1 200 + 100 için 1 045
 1 200 + 150 için 1 075
 1 200 + 200 için 1 105
 1 200 + 300 için 1 160
 1 200 + 400 için 1 215
 1 200 + 500 için 1 270
 1 200 + 600 için 1 325
 1 200 + 650 için 1 355
 1 200 + 700 için 1 380
 1 200 + 800 için 1 435
 1 200 + 900 için 1 490

BAŞKAN — 1 nci madde üzerine Komisyonun bir izahatı olacak mı efendim?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Emekli Sandığı Kanununun 41. nci maddesinde yapılan değişiklikle halen emekli olanlara iki imkân birden sağlanmış oluyor.

Bir tanesi; mevcut gösterge tablosu % 20 ila 21 civarında artırılmıştır.

İkincisi; emeklilik maaş oranı % 5 olarak artırılmıştır. 30 sene için % 70 olan rakam, 30 sene için % 75 olmuş ve 40 sene ve daha fazla sene için % 80 olan tavan % 85'e çıkarılmıştır.

Hazırlanan gösterge tablosu, bundan evvelki gösterge tablosuna ve 657 sayılı Devlet Memurları Ka-

nununun bağlı gösterge tablosuna bağlı olmak zorundadır.

Maalesef bu gösterge tablosu düzenli olmadığı için, bu tablo da bir kademe gösterge cetvelinden istenen hususların tamamını kapsamıyor; ama Emekli Sandığı ve Maliye Bakanlığı ilgilileri tablo olarak bu çarpıklığa rağmen, yapılabilecek olanın en iyisini yapmışlardır.

Biz, Komisyon olarak aynen benimsedik. Buna sadece barem kanunlarında yapılabilecek muhtemel bir değişikliğe paralel olmak üzere ileride bir daha problem olmasın diye Hükümetin teklifinde bulunmayan 1 200 + 650 kademesini ilave ettik.

41 nci madde hakkında izahatım bundan ibaret olacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — 650'nin konma mecburiyeti vardı, çünkü albayla tuğgeneral aynı alıyordu.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Başkanım, muhtemelen değişecek diye koyduk.

BAŞKAN — Çoktandır teklif olarak vardı o zaten; bir türlü çıkmamıştı.

Bu kademelerdeki rakamlar benim dikkatimi çekti, Bir yerde başlıyor bir yere kadar 5'er, 5'er gidiyor, ondan sonra 8 oluyor, 10 oluyor, 9 oluyor.

Acaba bunları kompütür mü yaptı, yoksa ilgililer mi yaptılar?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, şimdi burada 9 ncu derecenin karşısına bakarsanız 425, 435, 445, 455, 465 şeklinde 10'ar, 10'ar gidiyor. Ondan sonra aynı kademe 8'er, 8'er gidiyor.

Bu bir kademedir ve gösterge tablosunun tekniğine uymaz. 9 ncu dereceden 8 nci dereceye çıkarken 425'ten 465'e çıkıyorsunuz; 40 puan birden artıyor.

Ondan sonra 7 nci dereceye çıkınca 465'ten 497'ye çıkıyorsunuz, 32 puan artıyor.

Mutlaka üst kademe ile arasının daha fazlası olması lazım.

BAŞKAN — 497'den 6 nci dereceye çıkarken yine 40 oluyor, ondan sonra tekrar değişiyor.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Tekrar 40 oluyor.

Fakat arz ettiğim gibi, Emekli Sandığındaki arkadaşlar yapılabileceğin hakikaten en düzgününü yapmışlardır.

Aslında, mutlaka, daha evvelce de huzurlarınızda arz ettiğim gibi, 657 ve hatta 926 sayılı Kanundaki gösterge tabloları akılcı bir şekilde yeniden ele alınıp düzenlenmelidir. Bu onlara bağlıdır, tek başına bunun düzeltilmesi mümkün değildir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Sonra dikkati çeken mesela şu da var :

2 nci derecenin 6 nci kademesi 925 alıyor, 1 nci derecenin 1 nci kademesi 895 alıyor.

Halbuki gönül isterdi ki, 925'den daha büyük olsun 895. Çünkü o 2 nci derece, öteki 1 nci derece. Ben burada baktım hep öyle; onda da bir sakatlık var.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkan-

nım, halen uygulamada da 759 aynı; aksaklık oradan geliyor.

Yani, gönlümüzün istediği bir gösterge tablosu değildir; fakat şu anda zaruridir Sayın Başkanım.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 2. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 14 ncü maddesinin (a) fıkrasının 1 nci bendi ile, (d) ve (f) fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) İştirakçilerin emeklilik keseneğine esas aylık tutarları üzerinden her ay kesilecek % 10 emeklilik kesenekleri;

d) (a) fıkrasında yazılı % 10 emeklilik keseneğine karşılık % 18, (b, c ve ç) fıkralarında yazılı paralara eşit olarak kurumlarınca verilecek karşılıklar;

f) 55 nci maddeye göre bağlanacak vazife malullüğü aylıkları ile 66 nci maddenin (ç) fıkrasına göre bağlanacak dul ve yetim aylıkları için her yıl kurum bütçelerinin aylık veya ücret bölümlerindeki ödeneklerin % 2'si oranında verilecek ek karşılıklar;

BAŞKAN — Evet, Komisyon Sözcüsünü dinleyelim. Burada bir fark var zannediyorum; eskiden % 8'di, % 10'a çıkarıldı.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, halen iştirakçilerin aylıklarından kesilen % 8 emeklilik aidatı % 10'a çıkartılmıştır, kurumlarca verilen karşılıkları % 14'ten % 18'e çıkarılmıştır, toplam % 22 olan kesinti oranı ve karşılıkların toplamı % 28'e çıkartılmıştır.

Bir diğer önemli husus da, halen kurumlarca vazife malullüğü maaşı bağlanacak haller için kesilen, kurumlarca ödenen % 1'ler % 2'ye çıkartılmıştır; önemli faktörler bunlardır.

Burada maddede geçen 14 ncü maddenin (a) fıkrası emekli aidatını düzenleyen rakamdır, (b) fıkrası % 25 giriş aidatını düzenleyen fıkradır, (c) fıkrası % 100 artışı düzenleyen fıkradır, (ç) fıkrası mahkeme kararıyla nasip ve rütbe düzeltilmesi karşılığında kesilen aidatları düzenler, (d) fıkrası bunların karşılıkları, (e) fıkrası tamamlayıcı kesenek dediğimiz kesenekleri, (f) fıkrası da şimdi % 2 olan % 1 karşılıklar karşılığıdır. Diğer kanunlarla ve halen mevcut Kanunla irtibatı budur.

Önemli değişiklik, arz ettiğim gibi % 8'in % 10 olmasıdır.

BAŞKAN — Hükümet Temsilcisinin bir diyeceği var mı efendim?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Hayır efendim, iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 3. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki üç ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 1. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 34 ncü maddesi ile geçici 15 ve 16 ncü maddeleri gereğince alınan fiili hizmet süresi zammı 38 nci maddesi gereğince alınan itibari hizmet süresi ve 39 ncü maddesi gereğince alınan 55'ten eksik yaş farkları karşılıkları; emeklilik keseneği ve karşılığı toplamına yükseltilmiştir.

Ayrıca aynı kanunun diğer maddelerinde yer alan, kesenek oranları % 10; % 5, % 6, % 14 kurum karşılıkları % 18; kesenek ve karşılık toplamına ait oranlar da «Kesenek ve karşılık toplamı» olarak değiştirilmiştir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında izahat verir misiniz?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, emekliye ayrılan kişilerin bazı hallerde üç ayda veya vazifede iken bunlar adına kişilerin kendisi değil, mensup oldukları kurumlar ödemeler yapar. Bunlardan biri fiili hizmet zamlarıdır; Orduda görev yapan subay ve astsubaylara yılda tanınan 3 aylık gibi.

Bir diğeri itibari hizmet zamlarıdır; denizaltıcı ve uçuculara ödenen yılda 6 aylık zam gibi.

Bir diğeri de 55 yaş farkıdır. 55 yaştan evvel kurumlarınca emekli edilen kişileri 55 yaşa tamamlayacak, kalsaydı ne aidat ödeyecekse yine bunlar kurumlarınca Emekli Sandığına ödenir.

Yukarıda arz ettiğim gibi karşılık % 18'e çıkartılınca kesenek % 10'a çıkartılmış, bunların da bu kesenekleri aynı oranda artırılmıştır. Madde bu değişikliği getirmiştir.

Arz ederim.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Aynen iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Ek 1 nci madde hakkında söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ek 2 nci maddeyi okutuyorum :

EK MADDE 2. — TC Emekli Sandığına, emekli, adi malul, vazife malulü olanlara, dul ve yetimlerin her birine ödenecek aylıklar ile emekli ve evlenme ikramiyeleri, kesenek iadeleri, toptan ödeme işlemleri ve bunların farklarındaki lira kesirleri liraya çıkartılarak ödenir. Giriş keseneği, emeklilik keseneği, artış farkı ve bunlara ait kurum karşılıkları, % 2 ek karşılıklar, itibari hizmet süreleri ile fiili hizmet süresi zamları, hizmet ihyaları, hizmet borçlanmaları ve 55 yaş farkına ilişkin her türlü, paralardaki lira kesirleri her ödeme, şahıs ve ay için ayrı ayrı olmak üzere) liraya çıkartılarak tahakkuk ve tahsil edilir.

BAŞKAN — Ek 2 nci madde üzerinde söz isteyen var mı?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım tamamen düzenleyici bir maddedir. Emekli Sandığı tarafından yapılan her türlü ödemelerdeki lira kusurları liraya çıkartılmıştır.

BAŞKAN — Ek 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen arkadaş var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ek 3 ncü maddeyi okutuyorum :

EK MADDE 3. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre, bağlanan, emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ayrıca her ay için 3 500 lira Sosyal Yardım zammı verilir. Bu zamlar, aylıklar ile birlikte ve peşin olarak ödenir. Dul ve yetim sayısı birden fazla olan hallerde bu zammın tamamı dul ve yetimlere eşit oranda bölüştürülür.

5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle ayrı ayrı bağlanan iki aylığı (son hizmet zammı dahil) birlikte alanlara yalnız emekli aylığı bağlanmasına esas aylık derecesi yüksek olan aylıkları için sosyal yardım zammı ödenir.

Sosyal yardım zammı, 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 94 ncü maddesinde belirtilen durumlarda, emekli veya dul - yetim aylıkları ile birleştirilmek suretiyle işleme tabi tutularak fazla olan aylık tespit olunur. Ancak; evlenme ikramiyesi ve ölüm yardımı tahakkuklarında hesaba alınmaz.

Ölüm halinde peşin ödenen zamlar hakkında peşin ödenen aylıklara ilişkin hükümler uygulanır.

5.1.1961 tarihli ve 228 sayılı Kanun ile ek ve değişik hükümleri gereğince aylık bağlanana ödenen sosyal yardım zammı hizmet sürelerine göre oran-

tı ile tespit edilerek aynı nitelikteki zammı ödeyen ilgili sandık veya kurumdan tahsil edilir.

Emeklilikleri iptal edilenler ile yersiz ödeme yapılmış olanlara ödenmiş sosyal yardım zammının tamamı, ilgililer veya kurumlarından tahsil edilir.

Sosyal yardım zammı;

a) Emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul veya yetim aylığı almakta iken emeklilik hakkı şarta bağlı görevlere seçilen veya atanarlara,

b) TC Emekli Sandığına tabi daire, kurum ve ortaklıklar ile bunların Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işyerlerinde emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı kesilmeksizin daimi kadrolu ücretli, geçici kadrolu, yevmiyeli, sözleşmeli veya yapılan işe göre ücret veyahut yevmiye ödenmek suretiyle görev alanlara.

c) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu veya aynı Kanunun geçici 20 nci maddesi uyarınca kurulan sandık statüleri ile BAĞ - KUR'dan aylık alanlara,

TC Emekli Sandığına ödenmez.

Bu zamlar haciz edilemeyeceği gibi, her türlü vergi, resim ve harçtan muafdir.

TC Emekli Sandığına ödenecek sosyal yardım zamları Hazinece karşılanır.

BAŞKAN — Ek 3 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Bir izahat olacak mı efendim? Zannederseniz Hükümetle Komisyonun metni arasında fark var. Hükümetin bir diyeceği var mı?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Hayır efendim, yok. İştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Bu ek 3 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, kabul edilen 1, 2 ve 3 ncü ek maddelere bağlı olarak çerçeve 3 ncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 4. — 20.2.1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası verilmiş bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkındaki Kanununun 27.4.1976 tarihli ve 1985 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Milli Mücadeleye iştirak eden ve bu sebeple kendilerine İstiklal Madalyası verilmiş bulunan Türk vatandaşları ile 1950 yılında Türk Tuğayının Kore'ye ayak bastığı Ekim ayında başlamak ve 1953 yılı Plan - Mun-

jon Ateşkes Anlaşmasına kadar Kore'de fiilen savaşa katılmış olan Türk vatandaşlarına, hayatta buldukları sürece, vatani hizmet tertibinden 125 gösterge rakamının her yıl bütçe kanunu ile tespit edilen katsayı ile çarpılmasından bulunacak miktarda aylık bağlanır.

BAŞKAN — Bu vaktiyle ne idi efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — 85 idi.

BAŞKAN — O halde İstiklal Madalyası sahibi olanlarla, Kore Harbine iştirak edenlerin aynı oluyor.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Aynı oluyor.

BAŞKAN — Eskiden de aynı mı idi?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Eskiden de aynı idi.

BAŞKAN — Kıbrıs'a gidenler yok.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — O yok.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Böyle bir şeyleri var, ama buraya gelmemiş, gelmesi lazımdı.

BAŞKAN — Var mı efendim Kıbrıs'la ilgili kanun teklifi?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Tazminat var.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Mahiyeti tamamen başkadır, bu mahiyette değil. Bize intikal etmedi Kıbrıs'la ilgili bir şey Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Bu ek 4 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 5. — 15.6.1978 tarihli ve 2150 sayılı Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Alanların Aylıklarının Yükseltilmesi Hakkında Kanununun 1 nci maddesinin (b) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

b) Gösterge rakamları kendileri için 600, dul eşleri için 450, yetim ve diğer yakınları için 300'dür.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde bir izahat olacak mı?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Vatani hizmet tertibinden aylık alanların göstergeleri % 50 artırıldı. Eskiden 400 idi, 600 oldu, 300 idi, 450 oldu; 200 idi, 300 oldu.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 6. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki iki ek geçici madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE 1. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa 1.6.1976 tarihli ve 2013 sayılı Kanunun 3 ncu maddesi ile eklenen ek 1 nci maddesi uyarınca aylıkları yükseltilemlerin, öğrenim durumları itibariyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 36 ncı maddesinde belirtilen yükseltilemleri derece ve kademeler dikkate alınmaksızın sözü edilen ek maddedeki esaslara göre intibakları yeniden yapılır ve 1.3.1981 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere aylıkları yükseltilemlerle ödenir. Bu maddeye göre yapılan yükseltme işlemi 2182 sayılı Kanundan ayrıca yararlanma hakkını ortadan kaldırmaz.

BAŞKAN — Ek geçici 1 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Ek geçici 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ek geçici madde 2'yi okutuyorum :

EK GEÇİCİ MADDE 2. — 27.10.1977 tarihli ve 7/13986 sayılı, 7.11.1979 tarihli ve 7/18320 sayılı Bakanlar Kurulu kararları uyarınca, 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ödenmiş ve ödenmesi gereken avanslar Hazine'den karşılanır.

BAŞKAN — Bu hususta Komisyonun açıklaması olacak mı?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Yakacak yardımının mahsubuna ait maddedir. Çünkü şimdiye kadar avans olarak ödeniyordu, kişilerin zimmetinde kalır. Bunun herhalde bir kararnamesi de gelecek; bir kararname ile de bunun pekleşmesi lazım.

BAŞKAN — Ek geçici 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Ek geçici 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen ek geçici 1 ve 2 nci maddeye bağlı olarak çerçeve 6 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 7. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa 7.2.1969 tarihli ve 1101 sayılı Kanunla eklenen ek 1 ve 4 ncü maddeler, 8.7.1971 tarihli ve 1425 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin (c) fıkrası ile aynı Kanunla 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa eklenen ek 4 ncü madde ve 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun ve ek ve değişikliklerinin bu Kanuna aykırı diğer hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — 7 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 8. — Bu Kanun 1.3.1981 tarihinden geçerli olmak üzere, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 8 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 9. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 9 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun tümünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — *Süresi sona eren Toplu İş Sözleşmelerinin sosyal zorunluluk hallerinde yeniden yürürlüğe konulması hakkında Kanun tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu. (1/116) (S. Sayısı : 86) (1)*

BAŞKAN — Gündemimizin 4 ncü sırasında yer alan «Süresi sona eren Toplu İş Sözleşmelerinin sosyal zorunluluk hallerinde yeniden yürürlüğe konulması hakkında Kanun tasarısı ve bu konudaki İhtisas Komisyonu raporunu görüşeceğiz.

Bu tasarı 86 sıra sayısı ile basılıp dağıtılmıştır.

Bu konudaki İhtisas Komisyonu Sözcüsü ve Bakanlık temsilcileri yerlerini aldılar.

Şimdi, Kanun tasarısının tümü üzerinde görüşme açıyorum. Tümü üzerinde söz almak isteyen var mı?..

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümetimizce ha-

(1) 86 S. Sayılı basmayazı tutanağa eklidir.

zırlanıp gönderilen bu tasarı hakkında Komisyonumuzda inceleme yapılmış; bu incelemede ilgili kuruluşların da görüşleri alınmış, genellikle Hükümetten gönderilen tasarıya uyulmuş, bazı ek ve değişiklikler yapılmış olarak takdim edilmiştir.

BAŞKAN — Tümü üzerinde söz almak isteyen sayın üye var mı efendim?.. Yok.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci maddeyi okutuyorum :

Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Geçici Bir Dönem İçin Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda gerekli değişiklikler yapılarak yürürlüğe konuluncaya kadar, yürürlük süresi sona ermiş bulunan işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmelerini, Yüksek Hakem Kurulu, gerekli gördüğü değişiklikleri yapmak suretiyle yeniden yürürlüğe koyar.

Bu kanunun uygulanmasında bir toplu iş sözleşmesinin sona ermiş sayılması için sürenin dolması yeterli olup, ayrıca fesih bildirimini aranmaz.

a) Toplu iş sözleşmelerinin; Devletin ülke ve milleti ile bütünlüğü, milli güvenlik, kamu düzeni ve genel asayişe aykırı hükümleri ile kanunlarda suç sayılan fiilleri teşvik ve himaye eden hükümleri, yeniden yürürlüğe konulamaz, teşmil edilemez. Yürürlük süresi dolmamış toplu iş sözleşmelerinin bu gibi hükümleri de işçi, işveren ve bunların mesleki teşekkülleri ile bölge çalışma müdürlüğü veya Çalışma Bakanlığının başvurusu üzerine Yüksek Hakem Kurulunca iptal edilir.

b) Toplu iş sözleşmelerinin ücret ve ücret ekleri ile sosyal yardımlara ilişkin hükümlerinde yapılacak değişikliklerde; ülkenin ve işletmenin içinde bulunduğu ekonomik durum, sosyal durum, geçinme endeksleri, fiilen ödenmekte olan ücretler ve diğer gelir unsurlarının genel seyri gözönünde tutulur.

c) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yapılan ve 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerle işçilere sağlanan gelir düzeyindeki artışlar, yeniden yürürlüğe konulacak toplu iş sözleşmelerinin ücret ve sosyal yardımlarının tespitinde Yüksek Hakem Kurulunca esas alınamaz ve emsal teşkil etmez.

d) Yüksek Hakem Kurulu, yeniden yürürlüğe koyduğu toplu iş sözleşmelerinde de, sözleşme süresi içinde gerekli gördüğü hallerde değişiklikler yapabilir.

e) Yüksek Hakem Kurulu; kararlarında, toplu iş sözleşmesinin yürürlüğe girme tarihini, yürürlük süresini ve yapılan değişiklikleri belirtir.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde Komisyonun bir diyeceği var mı efendim? Hükümet tasarısıyla arasında bazı farklılıklar var.

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik - İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet tasarısında bazı durumları ihtiva eden, örneğin işçi - işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu, grev - lokavt yetkilerinin ertelendiği, askıya alındığı hal ve yerlerde olarak bu kanun tedvin edilmiş.

Burada yürürlüğü biten toplu sözleşmelerin yeniden yürürlüğe konulması öngörülmüştür. Bu madde metninde bu hal ve yerlerden tadadı mümkün olmayanların da çıkması ihtimali düşünülerek, asıl olan, yürürlüğü biten sözleşmenin yeniden yürürlüğe konması olduğu için, bu 1 nci maddenin 1 nci bölümünde bu husus yer almıştır.

Ayrıca, kanunun başlığında da, bilindiği üzere, bugün içinde bulunduğumuz durumda toplu sözleşmelerin ne şekilde yürütüleceğini belirleyebilmek için, bu kanunun geçici bir dönem için uygulanacak olacağı açıkça belirtilmiş bulunmaktadır.

(a) fıkrasında Hükümet tasarısında olmayan bir bendi Komisyonumuz ilave etmektedir.

Bilindiği üzere, Anayasamızda da mevcut olduğu halde, uygulamada, Anayasanın ve ülkenin milleti ve ülkesiyle bütünlüğünü zedeleyici, milli güvenliğe, kamu düzenine, genel asayişe aykırı hükümler bazı toplu sözleşmelerde yer almıştır. Bunların, bu toplu sözleşmelerde, Anayasa hükmü olmasına rağmen yer alması maalesef engellenememiştir ve halen de uygulanmaktadır. Onun için, maddede, bu türlü toplu sözleşmelerin bu türlü hükümlerinin yeniden yürürlüğe konamayacağını ve teşmil edilemeyeceğini belirtmiş bulunmaktayız.

Ayrıca, yürürlükte olan toplu sözleşmelerde de bu gibi hükümler vardır. Bu toplu sözleşmeleri de, işçi - işveren mesleki teşekküllerinin müracaatı halinde; işçi ve işveren bazı ahvalde aynı görüşün kişileri olabiliyorlar, bu gibi hallerde bunlardan biri müracaat etmediği takdirde, bunu da engellemek

için, Çalışma Genel Müdürlüğü ve Çalışma Bakanlığının başvurusu üzerine Yüksek Hakemce iptalini arzu etmekteyiz.

Bunu başlangıçta bir iptal olarak düşünmeyişimizin nedeni; kişilerin düşüncelerine ve yargılarına göre değişik yorumlaması ortaya çıkabilir ve bu değişik yorumlamadan mütevellit farklı uygulamalar ortaya çıkabilir; bu genel, objektif kuralların değerlendirilmesi kişilere göre değişik olmasın dedik, bunun mutlaka Yüksek Hâkem Kurulunun süzgecinden ve bu esaslara göre görüşünden geçmesini arzu ettik.

(b) bendi Hükümet tasarısında da yer almıştır. Burada «diğer gelir unsurlarının genel seyri de gözönünde tutulur» şekli ilave edilmiştir.

Bilindiği üzere, toplu sözleşmelerde ücretlerle sosyal yardımlar arasındaki denge büyük ölçüde değişmektedir. Bazı ahvalde ücretler küçük tutulduğu halde, sosyal yardımların miktarlarında ve çeşidinde büyük farklılıklar ve değişiklikler yapılarak ücretler düzeyinde ve hatta bazen onun da üstünde sosyal yardımlar alınmaktadır. Bunları da elbette ki objektif bir kural olarak Yüksek Hâkem Kurulunca dik-kate alınması gereken unsurlar içinde düşündük,

(c) bendini burada ilave ettik. Bu (c) bendini ilave ederken amacımız şu olmuştur : Bilindiği üzere, toplu sözleşmeler karşılıklı irade ile ve pazarlık sistemiyle vücut bulmaktadır. Bu pazarlık sisteminin dışında, tarafların anlaşmasının üstünde, Konseyimizin biraz önce kabul buyurduğu Gelir Vergisi Kanunuyla işçilerimizin gelir düzeyinde büyük artışlar olmuştur; bu artışlarla birlikte net ele geçen miktarlar da yükselmiştir; toplu sözleşmenin ana ilkesi karşılıklı iradeyle teşekkül ettiğine göre, bu gelir düzeyindeki artışlar da dikkate alınarak yeniden yükselmelere Yüksek Hâkem Kurulunca neden olunmaması için bu (c) bendi önerilmiştir.

(d) bendindeki «Yüksek Hâkem Kurulu, yeniden yürürlüğe koyduğu toplu iş sözleşmelerinde de, sözleşme süresi içinde gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir» hükmü Hükümet tasarısında da vardır, aynen katılmaktayız. Bundan amacımız, Yüksek Hâkem Kurulunda başlangıçta genel ilkeler ve sistemler oluşmadan ilk yapılan sözleşmelerde bariz bir noksanlık veya yanlışlık veya bir hata yapıldığı takdirde, Yüksek Hâkem Kurulunun bu hatasını düzeltbilmesine imkân sağlamaktan ibarettir.

(e) bendi ise, Yüksek Hâkem Kurulu kararlarında yeniden yürürlüğe koyduğu sözleşmenin yürür-

lüğe girme tarihini, yürürlükte kalacağı süreyi ve yaptığı değişiklikleri belirtmesini içermektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Bu izahat karşısında Hükümetimizin bir diyeceği var mı efendim?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, müsaade ederseniz evvela bu kanunu niçin bu şekilde hazırladık, onu arz edeyim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — 275 sayılı, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda fevkalade haller için bir düzenleme yapılmadı, bir eksiklik var. «Grevler yasaklandığı zaman veya grevler durdurulduğu zaman toplu sözleşmeler nasıl yapılır?» bunu bilmiyoruz. Onun için, ilk defa olarak bu eksikliği ve bu boşluğu doldurmak için bu kanun huzurunuza geldi. Bu kanunda öngörülen lüzum şu : Bir taraftan toplu sözleşmelerin yapılmasını kolaylaştırmak, öbür taraftan sendikalar faaliyetleri, bilhassa sendikalar arasındaki rekabeti bir nevi dondurmak ve üçüncüsü de Sayın Maliye Bakanımızın maliyesini biraz rahatlatmak. Fazla grev yolunu açmamak suretiyle Yüksek Hakeme belirli ölçüler içerisinde ücretleri tayin etmek suretiyle Hazineyi de bir miktar ferah tutmak...

BAŞKAN — Hazineyi demeyelim de Sayın Bakan, memleket ekonomisini rahatlatmak için...

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet efendim, memleket ekonomisini rahatlatmak için bazı hükümler getirdik.

Şimdi bunlar içerisinde ilk defa isim meselesi karşımıza çıktı : Acaba bu kanunun ismi ne olmalı? Bu kanun bir fevkalade kanun olduğu için, bu kanunun ismi üzerinde tartışıldı. Bu nedenle evvela sosyal zorunluluğu düşündük. Hakikaten bir sosyal zorunluluk var, bir sosyal zaruret var bu kanunun uygulanmasında. Fakat o istenmezse kolaylıkla çıkarılabilir, çünkü isim önemli değil, yeter ki maksat anlaşılsın. Yalnız şurada, isimde «Geçici Bir Dönem İçin Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı» diyor. «Geçici bir dönem» iyi, buradan da anlaşılıyor ki, bu kanun muvakkat yapılmaktadır; fakat «geçici dönem» tabii yeniden yürürlüğe koyma değil, asıl olan bu kanunun uygulanması geçici bir dönem içindir; fakat anlaşılıyor, önemli değil.

Bir eksiklik, 1 nci maddenin 1 nci fıkrasında var. Bu kanunun hangi hallerde uygulanacağı belli değil, yani bu kanunun uygulama alanı nedir, onu göremiyorum. Hakikaten de tayin etmek biraz zor. Fakat,

bir kanunu uygulama alanında görmekte fayda var. Bir kanun hangi hallerde uygulanır?.. Ekseriyetle normal hallerde uygulamada elimizde 275 sayılı Kanun var. Acaba bunun başına, «275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu yeniden yürürlüğe girinceye kadar» demek doğru mudur veya benim ilk teklifimde olduğu gibi, sendikaların faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt durumlarının ertelendiği hallerde diyerek, bu kanunun hangi hallerde uygulanacağını göstermek daha iyi olur mu diye düşünüyorum, bu bir.

İkincisi efendim; (a) bendinde çok güzel bir madde hükmü gelmiş buraya, tamamen hemfikiriz, (a) bendi fevkalade.

Yalnız (a) bendinde de bir şey nazarı dikkatimi çekiyor : Eğer herhangi bir toplu sözleşme içerisinde kamu düzenine aykırı bazı hükümler varsa, onu işçi, işveren ve mesleki teşekküller müracaat ederek iptalini isteyebilecek.

Bence orada «işçi» lafına lüzum yok. Çünkü, «işçi» dersek, çok fazla sayıda bir müracaat olacak Yüksek Hakeme. Önüne gelen mektup yazıp, şunu iptal edin diyecek. Onun için zannediyorum ki, «işveren ve bunların işçi ve işveren mesleki teşekkülleri» demek kâfi gibi geldi bana.

Üçüncüsü de efendim; yine aynı bentte benim bir endişem var. Çünkü kamu düzenine aykırı olan hükümler bilindiği gibi batıldır, yani geçersizdir. Şimdi, geçersiz maddeleri bir de iptal etmek, benim kulağıma tuhaf geliyor bir miktar. Geçersiz olan bir şey iptal edilir mi?.. Zaten geçersiz. Oradaki tereddüdüm o noktada.

(b) bendinde bir şey yok efendim. Olsa olsa, «fiilen ödenmekte olan ücretlerin genel seyri de» diyebiliriz, bir «de» kelimesini ekleyerek ki, demin Sayın Maliye Bakanın söylediği gibi, fiilen ödenmekte olan ücretler anlaşılmasın.

Sonra efendim, (c) bendinin kalkmasını rica ediyoruz. Çünkü (c) bendi, her okunuşta başka şekilde yorumlanacak bir madde.

(d) bendi tamam, (e) bendi tamam.

BAŞKAN — Komisyon buna ne der efendim?.

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bu (a) bendinde biraz evvel arz ettiğim gibi, Anayasanın bu ilkelerinin kanun metninde yer almasının mükerrer bir deyim olacağını bilinci içindeyiz. Ancak, Anayasada bu hükümler olduğu halde, tatbikatta yer almış ve

uygulanmakta olduğu için, burada bunu kesinkes tekrarlamamız ve bu tür uygulamaları engellemenin gerektiği zaruretine inanmaktayız. Bu nedenle (a) bendinin bu şekilde kabulünü talep etmekteyiz.

BAŞKAN — Hayır, o «işçi» yi söyleyiniz, «işçi» niçin konu?..

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bu, işçi, işveren mesleki teşekküllerinin de müracaatına açık koyuşumuzun nedeni; bazı sendikal faaliyetlerin kapalı oluşu veya bazı sendikalar buna rıza göstererek veya bazı işverenle sendikalar aynı görüşte olduğu halde, bu konuda hassas olan işçilerin dahi müracaatını sağlayabilmek içindir.

BAŞKAN — Çalışma Müdürlükleri takip edemez belki diye mi doğrudan müracaatları getiriliyor?

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet. Tabii Çalışma Müdürlüklerine yüzlerce sözleşme geliyor, bunu takip edip farkına varamaz endişesini de belirtiyor.

BAŞKAN — Çalışma Müdürlüğü farkında değildir, hiç olmazsa bir işçi gider, ikaz ederse Çalışma Müdürlüğüne; bizim süremiz bitti, aman dikkat edin falan diye, ondan zannediyorum «işçi» tabiri konuldu.

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet.

Şunu da ilave etmeme izin verirseniz; bilindiği üzere, işverenlerin hepsi mesleki teşekkülün üyesi değildir. Bu işçilerin mesleki teşekküle üye olup, mesleki teşekkül içinde faaliyet göstermesi gerekmektedir. Psikolojik olarak da böyle memleketsever olan işçilere yararlı bir vazife düşmüş olacağı görüşündeyiz.

(c) bendinin getiriliş nedenlerini arz ettim. Hükümetin endişesi karşısında (c) bendini geri almak istiyorum, izin verilerse.

BAŞKAN — «Yanlış anlama da olabilir» diyorsunuz, yani «emsal teşkil edemez ve esas alınmaz» deyince ters mana da çıkar bundan, istediği gibi yapar. Bu, ters manaya alınmasın diye bu maddenin (c) bendinin çıkarılmasını siz, Komisyon olarak da uygun görüyorsunuz.

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Uygun görüyoruz.

BAŞKAN — Yalnız «geçici bir dönem için» demek doğrudur. Bu bir zaman için konmuş, şu içinde bulunduğumuz süre için konmuş; ama geçici olmasa da bu, ileride bu gibi haller tahaddüs ettiği zamanlarda dahi uygulanabilir bir kanun da olabilirdi; ama sırf bu zamana mahsus olarak hazırlandığı için «geçici süre» tabirinin kullanılmasında zannediyorum yarar var.

Bu 1 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?

Buyurunuz efendim, Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım; Hükümetin tasarısı ile Komisyonun metni arasındaki önemli fark şu : Hükümet, sosyal zorunluluk hallerinde geçici değil, kalıcı bir kanun olarak bunu öneriyor, Komisyon, ileride, 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu yeniden düzenlenirken, bu hükümlerin de onun içerisinde yer almasını düşünerek, şu dönemde geçici olarak getiriyor.

O nedenle, 1 nci maddenin başında Hükümet teklifinde «İşçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hal ve yerlerde» diye bir genelleme var.

Daha evvelki çalışmalarda Komisyonun hazırladığı metinde de «275 sayılı Kanun değişikliğe kadar» diye bir genelleme vardı. 275 sayılı Kanun değişikliğe kadar muallel bir hale gelirdi. Ben onu mutlaka değiştiriyorum diye kanunda da söylemeyelim diye bu şekilde Yüksek Heyete sunuldu.

O bakımdan, Sayın Çalışma Bakanının değindiği gibi, «hangi halde bu kanun uygulanacak» sorusu şu anda bir tereddüt doğurmakta; ama eğer Yüksek Heyetiniz bu kanunun geçici bir dönem için yürürlükte kalması fikrini kabul ederse, zannediyorum Sayın Çalışma Bakanının tereddüdü bertaraf edilecektir. Geçici bir dönem için bu iş yürürlükte olacaktır ve onun sonunda, yeni bir kanunla tekrar bir düzenleme yapılacaktır. O bakımdan, 1 nci maddenin başına Hükümet teklifindeki gibi, bu genel maddeyi koyduğumuz zaman, bu takdirde bir devamlılık ilkesinden endişe etmekteyim; yani yeri, hali belli olduğuna göre, o halde bu, herhalde, her zaman devam edecek izlenimini uyandırmaktadır.

Öbür tarafta (a) bendinde, işçilerin müracaatını sınırlamak için belki ufak bir düzeltme yapılabilir. (a) bendindeki işçilerin müracaatını fazla buldu Sayın Bakan, buna «işçi teşekkülleri veya işveren mes-

leki teşekkülleri» dedi efendim. Bu kısım çıkarılabilir. Yalnız Komisyon Başkanının değindiği gibi, mesleki teşekkülleri bu dönemde faaliyet halinde bulunmayan işçilere de bu hakkı tanımak için, belki bu nedenle yaklaşım sağlanabildi efendim.

(b) bendinde; yine Sayın Bakan, (b) bendinin son kısmında «geçirme endeksleri, fiilen ödenmekte olan ücretler de» dediler.

Belki daha bir ağırlık verdiği için, zannediyorum o «de'nin» eklenmesinde fayda olacak efendim, ondan sonra «ve» gelecek herhalde.

(c) bendi için Komisyonun geri alma fikrine ben de katılıyorum.

Tensiplerine arz ederim efendim.

Yalnız, şu bir hakikat; bu Yüksek Hakem Kuruluna (b) bendi ile verdiğimiz çerçevenin, Türkiye'de ücretler arasında dengeyi sağlayacak ölçülerle kullanılmasında büyük bir dikkat, büyük bir itina, yansız, ama hem işçinin haklarını koruyacak, hem memleket ve işletme ekonomisinin zorunluklarını gözden uzak tutmayacak bir değerlendirme yapması, zannediyorum (b) bendinde yeterince açıklandı efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun efendim.

ÇALIŞMA BAKANİ TURHAN ESENER — Efendim, bu sistem diyebilirim ki, dünyada ilk defa uygulanacak olan bir sistem; bu, yeniden yürürlüğe koyma sistemi. Bu, orijinal bir sistem. Çünkü, aklımıza şundan geldi: Evvela uzatalım dedik, 18 ay evvel bitmiş bir sözleşmeyi nasıl uzatabiliriz? Toplu sözleşmeyi şu anda yapmak da mümkün değil. En doğru sistem, bitmiş olan bir sözleşmenin yetkili bir organ tarafından, yetkili bir heyet tarafından yeniden yürürlüğe konması. Fakat, burada hep okuyorum, bir yerde bana eksiklik geliyor, «Bu kanun hangi hallerde uygulanacak?» Yani uygulama alanını görmiyoruz.

BAŞKAN — Hükümetin teklifinde bulunan o birinci fıkrada, «İşçi ve işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hal ve yerlerde» tabirinin konmasını arzu ediyoruz ki, nerelerde kullanılacağı meydana çıksın.

ÇALIŞMA BAKAN— TURHAN ESENER — Evet.

Efendim, bunun devamlı olmasına mani olmak için sonuna bir madde koyarız, deriz ki, «275 sayılı Kanunda gerekli değişiklikler yapıldığı takdirde bu kanun kendiliğinden yürürlükten kalkar.»

BAŞKAN — Zaten onu yaptığımız zaman, bu yürürlükten kaldırılır.

Evet, bu başta bir boşluk oluyor.

Buyurun efendim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — O vakit tensip ederseniz, o baştaki «geçici bir dönemi» de çıkaralım.

BAŞKAN — Onu da çıkarmak lazım.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «Sosyal zorunluluk hallerinde» yi koyalım. Bu kanun bütünüyle, zaten geçici kanun, geçici madde değildir efendim. Geçici kanun fikrini kabul etmek de biraz zor oluyor. Bu kanun, bu dönemin kanunudur, ileride 275 sayılı Kanunda değişiklik yapıldığı zaman zaten bütünüyle veya bir kısmı ile kalkacaktır. Yani, Hükümetin teklifi o vakit daha uygun görülüyor; hem kanunun adı ile, hem birinci maddedeki ilk satırı ile.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü?

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümetin görüşüne katılıyoruz. Halen yürürlükte olan mevzuatımızda olağanüstü hallerde çalışma hayatını düzenleyen hükümler yok. Ancak, Hükümetçe hazırlanan tasarı, sosyal zorunluluk hallerinin meydana gelmesi durumlarında, aralıklı da olsa zaman zaman uygulanacak, sürekli nitelik taşımaktadır.

Bilindiği üzere, 274 sayılı Kanunda, 275'te ve 1475 sayılı kanunlarda mutlaka bir değişiklik yapılması gerekmektedir. Bu değişikliğin zarureti belirtilmiş. Bu yasalarda değişiklik yapıp, olağan durumlarda ülkede uygulanacak çalışma mevzuatı belirlenmeden, olağanüstü durumları tedvin eden bir yasa getirmenin mümkün olamayacağı inancındayız.

Ayrıca, bu yasa, geçici hüviyetini muhafaza etmekle, maddenin başlığında dahi, ülkemizde çalışma hayatını, işçi haklarını ve sendikal özgürlüklerin kısıtlanmadığını da belirtmiş olmaktadır. Tüm amacımız; eğer olağan dönemi kapsayan bu yasa müspet sonuçlar verirse - ve bunu temenni etmekteyiz - o zaman bu olağanüstü hallerde uygulanmasını sağlamak üzere düzeltilecek olan 275 sayılı Kanuna bir ek madde ile devamlılığı sağlanabilir görüşündeyiz.

BAŞKAN — Şimdi efendim, geçici olup olması, 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda yapılacak değişikliklerle ilgili. O değişiklik yapıldığı an zaten bundaki birçok maddeler belki

oraya girecek ve çıkarken de bu yürürlükten kaldırılacak. Şimdiden başına «Geçici» demek, ne kadar için geçici, ne zamana kadar geçici? Ben de Sayın Bakanın teklifine katılıyorum. Gerek yok yani, geçici desek ne olacak? Zaten geçici olduğu şuradan da belli, başlarken, «İşçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hal ve yerlerde; yürürlük süresi sona ermiş bulunan işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmelerini Yüksek Hakem Kurulu gerekli gördüğü değişiklikleri yapmak suretiyle yeniden yürürlüğe koyar.» denilmektedir.

Ben de Sayın Bakanın bu teklifine uyarım. Yani bu başlığı «Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkındaki Kanun Tasarısı» diye yazmalı. «Geçici bir dönem için...» ibaresini silmeli ve 1 nci maddede de, birinci cümle olarak demin okuduğum ifadeyi koymalı. Kısa olduğu için yazmıyorum, 1 nci madde şöyle başlayacak:

«İşçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hal ve yerlerde...» «Hal ve zamanlarda» mı diyelim yoksa «yerlerde» mi diyelim?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Hal ve yerlerde.»

BAŞKAN — «... hal ve yerlerde.»

Ondan sonra devam ediyoruz: «... yürürlük süresi sona ermiş bulunan işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmelerini Yüksek Hakem Kurulu gerekli gördüğü değişiklikleri yapmak suretiyle yeniden yürürlüğe koyar.»

Bu şekilde oldu mu?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, şu halde Hükümetin teklif ettiği 1 nci maddeyi hiç değiştirmeyelim müsaadenizle: «... hal ve yerlerde Yüksek Hakem Kurulu yürürlük süresi sona ermiş bulunan işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmelerinde gerekli değişikliği yapmak suretiyle bu sözleşmeyi yeniden yürürlüğe koyar.» diyelim.

BAŞKAN — «Koymaya yetkilidir» değil mi. «Koyar» dedik biz. Faili mühim değil, o yine anlaşılıyor, yazılmış çünkü, bozmayalım, o zaman bütünü hepsini değiştirmek lazım. Demin okuduğum şekli ile 1 nci maddenin 1 nci fıkrası bu şekilde oluyor ve madde başlığı da, Hükümet teklifindeki gibi: «Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı»

Sosyal zorunluluğa mı takılacaksınız siz?

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet.

Sayın Başkanım, daha evvel de arz ettiğim gibi, bu «hal ve yerler» i tam manası ile tadat etmek mümkün değildir. Örneğin, sendikal faaliyet mevcuttur, serbesttir, fakat işyerinin icabı grev, lokavt yasağı vardır. Bu toplu sözleşmeler Yüksek Hakeme gelmeyecek midir? Bu akla gelen bir şekildir. Burada belirtmek istediğimiz, bu «hal ve yerler» i ne kadar teknik elemanlar toplayıp tadat etmeye çalışsa da, akla gelmeyen açıklar kalacaktır.

Burada amacımız, yürürlüğü bitmiş olan toplu sözleşmenin Yüksek Hakemce yeniden yürürlüğe konulmasıdır. Bu kanun hangi hallere uygulanacak? Yürürlüğü bitmiş sözleşmeye uygulanacak. Bu kanun teşmil halinde uygulanır. Bu, maddenin içerisinde, kanunun içerisinde mündemiçtir. Demin verdiğim misal üzere bu halleri tadat ettiğimiz zaman bazı açık noktaların kalabileceği...

BAŞKAN — Başlık için mi konuşuyorsunuz?

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Hayır efendim, ilk giriş için konuşuyorum.

Bazı açık noktaların kalabileceği endişesini muhafaza ediyoruz. Yürürlüğü biten tüm sözleşmelerin Yüksek Hakem Kurulunca yenilenmesini arzu ediyoruz.

BAŞKAN — Geliyor zaten, yine devam ediyor, «Yürürlük süresi sona ermiş bulunan» diye, zaten yazamayız ki,

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Ama o hallerde gelecek, Sayın Başkanım; yukarıda saydığımız hallerde gelecek. Örneğin, misal verdiğim üzere, işyerinde grev ve lokavt, mevcut yasaya göre yasaktır. Ancak, sendikal faaliyet de durdurulmamış, serbesttir. Onun sözleşmesi gelmeyecektir.

BAŞKAN — Şimdi şartlar şunlar : «İşçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu...» Bu, birincisi. İkincisi : «Veya, grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği...» Sonra: «Veya askıya alındığı hal ve şartlarda...»

Şimdi içinde bulunduğumuz hal ve şartlar bunlar değil mi?

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bu arz ettiğim istisnai misal, bugün için aklıma gelen bu misal bunun dışında olur. Ama düşündükçe daha da istisnai hal bulmak mümkündür.

BAŞKAN — Ancak bu faaliyetler durdurulduğu zaman işleyecek zaten. Yüksek Hakem Kurulu geliyor, o kararı verecek... Elbette, başka türlü birdenbire yürürlük süresi sona ermiş bulunan işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmelerini Yüksek Hakem Kurulu gerekli gördüğü işlemi yapmak suretiyle yeniden yürürlüğe koyar. Ne zaman yürürlüğe koyar? Hangi halde yürürlüğe koyar? Fevkalade halde mi, sıkıyönetim zamanlarında mı, grev ve lokavtin ertelendiği zamanda mı? Ona bir açıklık getirmek lazım.

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, her halükârdadır.

BAŞKAN — Her halükârda olmaz. Şimdi normal zamana geçsek, yürürlük süresi sona ermiş bulunan bir işkolu veya işyerindeki toplu sözleşmeleri Hakem Kurulu mu yapacak? Normal zamanı geçti, ne olacak? Bakın öyle başlıyor: «Yürürlük süresi sona ermiş bulunan...» Yürürlük süresi sona erdi; o zaman normal, karşılıklı oturacaklar, konuşacaklar. Biz şimdi, kaldırmışız grev ve lokavtı, bir sendikayı kapatmışız, men etmişiz; ondan dolayı mecburiyet olmuş.

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım; bu kanun, geçici dönemi kapsayan kanundur. Bu kanunun yürürlüğü süresince her halükârda yürürlüğü biten sözleşme için bu kanuna göre işlem yapılır. Komisyonumuzun hazırladığı metin bunu öngörmektedir.

BAŞKAN — Geçici bir dönem dediğiniz nedir? «12 Eylül'den itibaren» deseniz olur. Bu «geçici dönem» nedir? Bu geçici dönemin başlangıcı ne zaman, sonu ne zaman? Halbuki böyle olursa her zaman için yürürlüğe konabilir bu kanun.

Efendim, 1' nci maddenin birinci fıkrasını demin okuduğum şekilde; «a» bendinde bir değişiklik yapmıyoruz. «b» bendinde «ücretler» den sonra «de» konuyor. Yalnız «de» den sonra «ve» olur mu? «Ücretler de ve diğer gelir unsurlarının genel seyri göz önünde tutulur...»; orada pek olmuyor, ama mahzuru yok.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, (a) bendine, Sayın Albayımın mütalaasını dinledikten sonra aynen katıyorum.

(b) bendi «fiilen ödenmekte olan ücretlerin genel seyri de» şeklinde olacak, «de» ayrı. Bunun anlamı şöyle : Muhakkak genel seyir alınmayacak, onu da nazarı itibara alacak.

BAŞKAN — «Genel seyri de» oraya, sona mı koyacağız efendim?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «de» yi ayrı koyarsak...

BAŞKAN — «Ücretler de» demeyeceğiz o zaman, «ücretler ve diğer gelir unsurlarının genel seyri de» diyeceğiz; o zaman oldu efendim.

«c» bendinin kaldırılmasını Hükümetimiz kabul ediyor, Komisyonumuz da buna uyuyor.

«c» bendi kalkınca «d» bendi o zaman «c» olacak ve «e» bendi de «d» olacak.

Şimdi bu şekliyle bir okur musunuz efendim; Hükümetin teklif ettiği şekliyle okuyoruz :

«Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı»

MADDE 1. — İşçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hal ve yerlerde; yürürlük süresi sona ermiş bulunan işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmelerini Yüksek Hakem Kurulu, gerekli gördüğü değişiklikleri yapmak suretiyle yeniden yürürlüğe koyar.

Bu kanunun uygulanmasında bir toplu iş sözleşmesinin sona ermiş sayılması için sürenin dolması yeterli olup, ayrıca fesih bildirimini aramaz.

a) Toplu iş sözleşmelerinin; Devletin ülke ve milletiyle bütünlüğü, milli güvenlik, kamu düzeni ve genel asayişe aykırı hükümleriyle kanunlarda suç sayılan fiilleri teşvik ve himaye eden hükümleri yeniden yürürlüğe konulamaz, teşmil edilemez. Yürürlük süresi dolmamış toplu iş sözleşmelerinin bu gibi hükümleri de işçi, işveren ve bunların mesleki teşekkülleri ile bölge çalışma müdürlüğü veya Çalışma Bakanlığının başvurusu üzerine Yüksek Hakem Kurulunca iptal edilir.

b) Toplu iş sözleşmelerinin ücret ve ücret ekleri ile sosyal yardımlara ilişkin hükümlerinde yapılacak değişikliklerde; ülkenin ve işletmenin içinde bulunduğu ekonomik durum, sosyal durum, geçinme endeksleri, fiilen ödenmekte olan ücretler ve diğer gelir unsurlarının genel seyri de gözönünde tutulur.

e) Yüksek Hakem Kurulu, yeniden yürürlüğe koyduğu toplu iş sözleşmelerinde de sözleşme süresi içinde gerekli gördüğü hallerde değişiklikler yapabilir.

d) Yüksek Hakem Kurulu; kararlarında, toplu iş sözleşmesinin yürürlüğe girme tarihini, yürürlük süresini ve yapılan değişiklikleri belirtir.

BAŞKAN — Şimdi efendim, 1 nci maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 2. — Toplu iş sözleşmesini yeniden yürürlüğe koyma işlemi için; işçi veya işveren yahut bunların mesleki teşekküllerinden biri veya 2316 sayılı Kanun gereğince tayin edilen kayyım tarafından; işyeri toplu iş sözleşmeleri için bölge çalışma müdürlüğüne, işkolu toplu iş sözleşmeleri veya bir bölge çalışma müdürlüğünün yetki alanını aşan işyeri toplu iş sözleşmeleri için Çalışma Bakanlığına başvurulur. Başvurular Yüksek Hakem Kuruluna intikal ettirilir.

Çalışma Bakanlığı veya bölge çalışma müdürlükleri de Yüksek Hakem Kuruluna kendiliğinden başvurabilir.

Bir işyerinde varsa işyeri ve işkolu toplu iş sözleşmelerinin ikisinin de yürürlük süresi sona ermedikçe, bunlardan birinin yeniden yürürlüğe konulması için Yüksek Hakem Kuruluna başvurulamaz.

Bu Kanunun yürürlüğü süresince; toplu görüşme çağrısı yapılamaz ve yetki isteminde bulunulamaz.

BAŞKAN — Efendim, Komisyonun hazırladığı 2 nci madde ile Hükümet teklifinin 2 nci maddesi arasında fark vardır; bazı ilaveler yapılmıştır. Bunun hakkında Sayın Bakanımızın bir diyeceği olacak mı efendim?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, arz edeyim : Aslında bir değişiklik yok. Son fıkraya bir ilave yapılmış gibi görülüyor ama, bu Hükümet teklifinin zannedirim 4 ncü maddesinde yer almıştır. 4 ncü madde oraya geldiği için bir değişiklik yok efendim.

Yalnız burada zannediyorum ki, Komisyonun demin bana söyledikleri çok haklı bir teklifleri var, onu yaparlarsa çok memnun kalırım, bu madde için.

BAŞKAN — Hangisi?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İşkolu toplu sözleşmesi mali hükümleriyle ilgili olarak.

BAŞKAN — Daha açık hale getirmiş Komisyon.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet, çok güzel.

BAŞKAN — Yani Çalışma Müdürlüğüne ne zaman gidecek, Çalışma Bakanlığına hangi hallerde müracaat edilecek, bu biraz daha açılmış oluyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Afedersiniz, şimdi bir şey gördüm : Buradaki esas ilave, «kayyim» ilavesidir; o hususta müsaade ederseniz görüşümü söyleyeyim.

Kayyımın müracaat etmesi, olabilir; ama bundan evvel hazırladığımız kanunla biraz ters düşüyor gibi geldi bana. Çünkü bundan evvel hazırladığımız 2316 sayılı Kanun galiba, kayyımların sendikal faaliyetlerde bulunamayacağını amirdir, öyle demiştik orada.

BAŞKAN — Ama, sosyal haklarını koruma görevi de var, sendikal değil, sosyal haklarını koruma yönünden.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, bu da bir sendikal faaliyet gibi geliyor bana, bilmem ne dersiniz?

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bir sözleşme için teşebbüs; (Hükümetin görüşüne katılıyor) bir sendikal faaliyet anlamını taşır.

BAŞKAN — Taşır mı?

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet. Ancak, burada düşünülen husus, sendika mensuplarının ücret ve sosyal yardımlara ilişkin menfaatlerini harekete geçirmekten ibarettir; yalnız, ilgili mercie, yürürlüğünün bitişini ikazdan ibarettir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, tabii şimdi yukarıdaki maddede bu imkânı işçiye verdik, işverene verdik, işçi teşekkülüne verdik, bölge çalışma müdürüne verdik, Çalışma Bakanlığına verdik. Şimdi burada kayyım verdiğiniz zaman o şunu diyecektir. «Toplu sözleşmenin süresi bitmiştir, yenisinin yapılmasını istiyorum, yeniden yürürlüğe koyun.» Bu, benim anladığım anlamda sendikal faaliyetlerdir. Eğer öteki kanunla bağdaşıyorsa mesele yok veya bu sonraki kanundur ötekini tadil etmiş olabilir, onda da mesele yok. Sadece benim arzım, o 2316 sayılı Kanunla bunun uymadığıdır. Sayın Albayım da zannedirim aynı görüştedir.

BAŞKAN — Yalnız, Hükümet teklifinde; «Yürürlüğe koyma usulü işveren veya işçi teşekküllerinin baş-

vurusuyla...» deniyor. İşçi teşekkülü dediğimiz hangisi oluyor?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sendika oluyor.

BAŞKAN — Sendika oluyor.

«Veya bölge çalışma müdürlüğünün veya Çalışma Bakanlığının kendiliğinden harekete geçmesiyle işler.»

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Şimdi efendim, yukarıda eğer işçiye verdikse bu hakkı...

BAŞKAN — O halde yani «kayyim» yerine «işçi» mi diyelim?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yukarıda «işçi» var.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Var mı yukarıda? Varsa mesele yok.

BAŞKAN — Var zaten; «Toplu iş sözleşmesini yeniden yürürlüğe koyma işlemi için işçi veya işveren yahut bunların mesleki teşekküllerinden biri...» deniliyor; «biri tarafından» demek lazım; «2316 sayılı Kanun gereğince tayin edilen kayyım» tabirini çıkarmak lazım.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Arz edeyim efendim.

BAŞKAN — Evet, buyurun efendim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu öneriyi ben yapmıştım. Kanunu şimdi getiriyorum.

Kayyım tayin ettiğimiz vazifeler, sendikaların mal varlıklarına ait haklarını ve sendikaların haklarını korumaktı; sendikal faaliyetler değildi. Sendikanın faaliyeti yok; ancak, orta yerde sendikaya bağlı işçilerin bir hakkı doğuyorsa, nasıl masrafların yapılmasında, paraların gelişlerinin takibinde sorumluydu, bu da onun bir vazifesi olarak kabul edilsin, dedik.

Şimdi ben, müsaade ederseniz, kanunu bir kere daha okuyayım efendim:

«Faaliyetlerinin durdurulması bir aydan fazla sürmüş bulunan sendika, federasyon ve konfederasyonların sendikal faaliyetleri hariç olmak üzere, kanun ve tüzükler hükümlerine uygun olarak mallarının idaresi, menfaatlerinin korunması, akdi ve kanuni ödemelerinin bloke edilmiş parasından yapılması, tüzelkişilerin merkezlerinin bulunduğu iş davalarına bakmakla görevli mahalli mahkemelerde tayin olunacak 1 veya 3 kayyım tarafından sağlanır.»

Devam etmeyeyim müsaade ederseniz.

BAŞKAN — Ötekiler başta geçiyor.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu, başta var.

«Sendikal faaliyetleri hariç olmak üzere kanun ve tüzükler hükümlerine uygun olarak mallarının idaresi, menfaatlerinin korunması» hükmü vardır. Sendikanın kendi menfaatleri kadar, sendikaya bağlı olan işçilerin de menfaatleri açısından ele alırsak, kayyımın müracaat hakkı olacağı izlenimine vardım; ama ben bu işin yetkilisi değilim.

BAŞKAN — Hayır, «veya» diyoruz zaten; «evvela işçi, veya işveren...»

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Onların hepsi açık, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Açık, evet.

«Veya bunların mesleki teşekküllerinden biri veya kayyım tarafından işyeri toplu iş sözleşmeleri için bölge çalışma müdürlüğüne, işkolu toplu iş sözleşmeleri veya bir bölge çalışma müdürlüğünün yetki alanını aşan işyeri toplu iş sözleşmeleri için Çalışma Bakanlığına başvurulur. Başvurular, Yüksek Hakem Kuruluna intikal ettirilir.

Çalışma Bakanlığı veya bölge çalışma müdürlükleri de Yüksek Hakem Kuruluna kendiliğinden başvurabilir.» Onlar da baş vurabiliyor.

Eğer işçi gidirse zaten mesele yok; gitmezse, kayyım eğer şey edecekse, bunların bitti zamanı diye kayyım ikaz edebilir. Kayyım toplu sözleşme yapacak değil, o mana çıkmıyor buradan. Yani, o oturacak değil.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, benim bakımından hiçbir sakınca yok. Sırf o kanunla herhangi bir şekilde ters düşmemek için arz ettim.

BAŞKAN — Orada zaten açıkça söylemişiz; «sendikal faaliyetler hariç olmak üzere demişiz. Bu, onu kaldırmıyor, yani müsaade etmiyor sendikal faaliyetler için, yalnız bilgi veriyor.

ORGENERAL TAHİRİN ŞAHİNKAYA — İşçi gelir kayyımına söyler, kayyım gider ona söyler mesela.

BAŞKAN — Ve sonra nasıl yapılacağı zaten, öbür maddelerde gelecek.

Bakın, sonradan ilave etmişler: «Bir işyerinde varsa işyeri ve işkolu toplu iş sözleşmelerinin, ikisinin de yürürlük süresi scona ermedikçe, bunlardan birinin yeniden yürürlüğe konulması için Yüksek Hakem Kuruluna başvurulamaz.»

Yani, işyeri bitti, işkolu geldi falan diye böyle ayrı ayrı zamanlarda başvurulamaz. Bakınız devam ediyor:

«Bu kanunun, yürürlüğü süresince toplu görüşme çağrısı yapılamaz ve yetki isteminde bulunulamaz.» O halde kayyım böyle bir şeyde bulunamaz zaten.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, benim bakımından hiçbir sakıncası yok, ben sadece işaret ettim. Hatta isterseniz bu kayyımı (1-a)'ya da koyabilirsiniz: demin (1-a) maddesinde, hani iptali istiyordu ya...

BAŞKAN — Oraya koymadık artık.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Pek önemli değil.

Yalnız efendim burada çok önemli olan, bu 2 nci maddenin son fıkrasıdır ki, bu bizim Hükümet teklifindeki 4 nci maddeye tekabül eder, aynıdır bununla.

BAŞKAN — Tamam, buraya koyduk onu.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Buraya koyduk, gayet iyi.

Yalnız efendim, orada, sonradan Sayın Albay bana işaret etti, bir nokta hakikaten önemli pratikte.

BAŞKAN — Hangisi efendim? Buyurun.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, şimdi buradaki maksadımız şu:

Bugüne kadar bir işyerinde hem işkolu, hem işyeri toplu sözleşmeleri uygulanıyordu. Bu çok sakıncalı. Bir işyerinde 10 gün sonra bir tane daha geliyor. Şimdi onun için, yeniden yürürlüğe koyma sözkonusu olduğu zaman şöyle bir şey düşündük: Eğer bir işyerinde bir işyeri toplu sözleşmesi varsa, önceki işkolu bitmişse, o da gelip, «Seninki bitti, gel benimkini de yürürlüğe koy» şeklinde, aynı anda bir tane daha olmasın diye, ondan sakınmak için bu hükümü getirdik. Yalnız orada şöyle bir sakınca ortaya çıktı: Uygulamada öyle toplu işkolları varmış ki, yeni bir ücret zammı getirmiyormuş. 3 sene için yapılmıyormuş, hiç ücret zammından da bahsetmiyormuş. O zaman bana diyorlar ki; «2 yıl için işyeri bitti; ama işkolu devam ediyor, bizi 1 sene daha mı mahrum bırakacaksınız?» Çünkü ücret zammı getirmiyormuş işkolu. Eğer böyle bir durum varsa, hakikaten...

BAŞKAN — Ama, ücret zammı getiren de var.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Getiren de var, getirmeyen de var. Onun için, o zaman bana şöyle bir teklifte bulunuldu, ki hakikaten

hoş bir teklifti: «Eğer, işkolu toplu sözleşmesi mali zam getirilmiyor ise, o zaman bu hüküm uygulanmaz. Yani, sadece çerçeve anlaşmasıdır da herhangi bir zam falan getirilmiyor. Ama 3 yıl için yapmıştır, normal.

BAŞKAN — Buraya mı koyacağız şimdi?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet, onu bunun son satırına koyarsak, o zaman olabilir; deniz ki. «İşkolu toplu sözleşmelerinde mali hükümler getirilmediği zaman bu hüküm uygulanmaz.»

BAŞKAN — Komisyon ne der efendim?

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyon Başkanı) — Sayın Başkanım, bu madde Hükümetçe düzelenip geldiğinde, Komisyonumuzun incelemesi sonucunda mutabakata varılmıştır. Mevcut toplu sözleşmeler yasalarımıza uygun olarak yapıldığı takdirde, böyle bir anormalliğin zuhur etmemesi gerekir. Çünkü, toplu sözleşmenin anaunsurlarından birisi ücret, yani akçalı hükümlerdir. Akçalı hükümler yer almayan bir toplu sözleşme imzalanmamış sayılır, batıldır ve fakat tatbikatta bazı işkolu toplu sözleşmelerinin bir de ikinci yıl ücret zamlarını geri alıp, üçüncü yıl ücret zamlarını işkolu sözleşmelerinde birinci, ikinci yıl ücret zamlarını işyerinde yapıp, işkolunun ücret zamlarını işyeri toplu sözleşmesine atfetmiş olmaktadır. Bunun amacı da, sendikal mücadelede rakip sendika varsa, onu bir yıl daha işkolunda yetki alma durumuna getirmemektir.

Şimdi salt yasalar açısından düşündüğümüz takdirde, böyle bir konunun olmaması gerekir. Tatbikatın istisnai hallerinde, tatbikatı yürüten Çalışma Bakanlığının bir endişesi veya bir önerisi varsa Komisyonumuz buna açıktır.

Teşekkür ederim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yok. O zaman ben vazgeçtim. Eğer böyle bir şey uygulamada yoksa mesele yok.

BAŞKAN — O takdirde, bu 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?..

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, Türkçe bakımından bendeniz Hükümet metnindeki maddenin daha iyi olduğunu zannediyorum. Onu bir kez daha okuyalım mı acaba?

BAŞKAN — Yalnız ona ilaveler var, aynı değil.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İlave değil efendim, aynı, 4 ncü madde buraya aynen gelmiş. Hükümet teklifindeki 4 ncü madde şöyle :

«Bir işyerini kapsayan, işyeri veya işkolu toplu iş sözleşmesi yürürlükte iken veya bir işyerinde 1 nci

maddeye göre işyeri veya işkolu toplu iş sözleşmesi yeniden yürürlüğe konulduktan sonra, o toplu iş sözleşmesinin süresi içinde ikinci bir toplu iş sözleşmesi yürürlüğe konulamaz.»

Şimdi o buraya gelmiş, müsaade ederseniz buradaki okuyayım; yani 2 nci maddenin son fıkrası :

«Bir işyerinde varsa işyeri ve işkolu toplu iş sözleşmelerinin ikisinin de yürürlük süresi sona ermedikçe, bunlardan birinin yeniden yürürlüğe konulması için Yüksek Hakem Kuruluna başvurulamaz.»

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yani her zaman ikisinin birden orada olmayacağı...

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hangisi daha iyi anlaşılıyorsa onu koyalım.

BAŞKAN — Ben dün de bunu, konuşurken sordum. Bu konuların içinde olmadığım için tabii ben de anlayamadım, o zaman Talât Albay bunu izah etti. Biri bitmeden, arka arkaya gelip de başvuramaz. Bir işyerinde varsa, işyeri ve işkolu toplu iş sözleşmelerinin ikisinin de yürürlük süresi sona ermedikçe; yani o işyerinde hem işkolu ve hem işyeri şeyi varsa, bunların ikisi de sona ermedikçe, bunlardan birinin yeniden yürürlüğe konması için Yüksek Hakem Kuruluna başvurulamaz. Yani, muhakkak öteki de bitecek.

Anlaşıyor.

2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum efendim :

MADDE 3. — Bu Kanun uyarınca yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinden taraf işçi teşekkülünün üyesi olmayan işçilerin yararlanması, 275 sayılı Kanununun 7 nci maddesinin 3 numaralı bendi hükmüne tabidir. Bu hükmün uygulanmasında yetkisi kesinleşmiş yeni bir sendika yok ise, yürürlüğe konulmaya esas alınan sözleşmenin tarafı olan sendika, yetkisi kesinleşmiş, yeni bir sendika varsa, bu sendika yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinin tarafı sayılır.

BAŞKAN — «Yetkisi kesinleşmiş »ten sonra virgül olmaması lazım, değil mi?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet

BAŞKAN — O virgül fazla orada, şaşırtıyor.

«...esas alınan sözleşmenin tarafı olan sendika, yetkisi kesinleşmiş, yeni bir sendika varsa.» şeklin-

deki ifadede, «kesinleşmiş» ten sonraki virgüllü kaldırmak lazım. «...Devam ediyor : Bu sendika yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinin tarafı sayılır.»

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, Hükümet teklifindeki bu 1 nci maddenin 5 nci bendindeki virgüllere riayet etmemiz gerekir.

BAŞKAN — Evet, onu buraya aldık zaten.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet, oradaki virgüller doğru.

BAŞKAN — O virgüllü kaldırılabilir oradan, zaten arkadaşımız okurken de sıkıntı çekti.

«Bu kanun uyarınca yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmelerinden taraf işçi teşekkülünün üyesi olmayan işçilerin yararlanması, 275 sayılı Kanunun 7 nci maddesi 3 numaralı bendi hükmüne tabidir. Bu hükmün uygulanmasında yetkisi kesinleşmiş yeni bir sendika yok ise yürürlüğe konulmasına esas alınan sözleşmenin tarafı olan sendika, yetkisi kesinleşmiş yeni bir sendika varsa, bu sendika yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinin tarafı sayılır.» şeklinde oluyor.

3 nci maddede üzerinde Komisyonla Hükümet arasında bir ihtilaf var mı efendim?.. Yok.

3 nci madde üzerinde söz almak isteyen sayın üye var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 4. — Yürürlükte bulunan veya yeniden yürürlüğe konulan bir işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmesi, Yüksek Hakem Kurulunun görüşü alınarak, Bakanlar Kurulu Kararıyla tamamen veya kısmen yahut gerekli değişiklikler yapılarak o işkolunun tamamına veya bir kısmına yahut belirli işletme veya işyerlerine teşmil edilebilir. Bu takdirde 275 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 3 nci bendi hükmü uygulanmaz.

Teşmil kararı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer. Teşmil kararının yürürlüğe girme tarihi, yürürlük süresi ve yapılan değişiklikler Bakanlar Kurulu Kararında belirtilir.

BAŞKAN — 4 nci madde üzerinde Sayın Komisyonun veya Sayın Bakanın bir diyeceği var mı efendim?..

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Aynen katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Tamam.

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALAT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komis-

yon Başkanı) — Burada ilave olan, dayanışma aidatının uygulanmayacağı hususudur.

BAŞKAN — 4 nci madde üzerinde söz almak isteyen sayın üye var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 5. — Toplu İş Sözleşmesi hükümlerinin yorumlanmasından doğan toplu hak uyuşmazlıkları, taraf işçi veya işveren teşekkülünün veya işverenin yahut bölge çalışma müdürlüğünün veya Çalışma Bakanlığının başvurusu üzerine Yüksek Hakem Kurulu tarafından çözümlenir.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?..

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, bunun Hükümet teklifinden farkı, «uygulanmasından» demiştik, orada Komisyon uygulamasını çıkarmış, «yorumlanmasından» demiş; bizim için de yeterli, maksat anlaşılıyor.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 nci maddeyi okutuyorum efendim :

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Affederseniz efendim, burada bizim bir 7 nci maddemiz var, bu çıkmış, o maddenin çıkmasına pek taraftar değiliz. Kanun tasarısının 7 nci maddesi şudur : «Kanunlarda grev ve lokavt yasağı bulunan hallerde de bu kanun hükümleri uygulanır.»

Eğer müsaade ederseniz bunu açıklayayım.

BAŞKAN — Hükümet teklifinin 7 nci maddesinde : «Kanunlarda grev ve lokavt yasağı bulunan hallerde de bu kanun hükümleri uygulanır.» deniyor. Bundan kasıt ne efendim?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bundan maksat şu efendim : Şimdi bizim bu getirdiğimiz kanun fevkalade bir durum için; sendikal faaliyetler durdurulmuş veya grev yetkileri yasaklanmış. Bir de bunun dışında, 275 sayılı Kanunda hangi hallerde greve gidilemeyeceği var. Bir de diğer kanunlarda, Merkez Bankası Kanununda var, TRT'de var grev yasakları. Eğer bunu koymazsak, öyle zannediyorum ki o zaman bu grev yasağında süresi bitmiş olan sözleşmeler buraya gelmeyecek, 275 sayılı Kanuna gidecek, yani, 275 sayılı Kanundaki prosedür onlara uygulanacak. Onun için, öyle zannediyorum ki buraya bir madde koyarak, onu da bu Kanunun kapsamına almalıyız.

BAŞKAN — Ama biz 1 nci maddede dedik ki : «İşçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı...» Her yerde kaldırdık.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır efendim, o başka şey. Bizim orada kaldırdığımız grev ve lokavt yapma yetkileri.

BAŞKAN — Esasen yok diyorsunuz onları. Ama olsa da kaldırdık, hepsini kaldırdık.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bir de 275 sayılı Kanunda şöyle bir hüküm var : Grev yasakları. Mesela bir tanesi, okullarda grev olmaz, enerjide, hastanelerde grev olmaz. Hastanelerde, toplu sözleşmeye gidildiği zaman, böyle bir hüküm koymazsak, acaba buraya mı gireriz, yoksa 275 sayılı Kanuna mı gireriz diye tereddüt edebilirler.

BAŞKAN — Yalnız, biz her türlü grevi yasakladık.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Orada zaten grev yok.

BAŞKAN — Olsun. Her türlü grevi yasakladık. Buraya, birinci cümleye girer bu.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Bakanım şöyle arz ediyor : Grev yapmaya hakkı olmayan bir müessesedeki işçilerin...

BAŞKAN — Onda gene Yüksek Hakem Kuruluna gidecek.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bunların toplu iş sözleşmeleri uzatılacaksa, bu kanun kapsamına girmiyor bu haliyle diyor. Çünkü, onların zaten grev yapmaya hakkı yoktu; ama toplu iş sözleşmeleri iki yıllık periyotlarla devam ediyordu. Onu da başa şöyle alalım müsaade ederseniz : «Grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hal...»

BAŞKAN — Bu, 7 nci madde olarak konabilir.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hay hay, koyalım. Kanunların grev ve lokavtı yasak ettiği («haller» olmaz orada) yerlerde.

BAŞKAN — «Kanunlarda grev ve lokavt yasağı bulunan yerlerde de bu kanun hükümleri uygulanır» değil mi?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Haller» demek lazım.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «Haller» olunca sıkıyönetime girer.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır efendim, sıkıyönetime girmiyor. 275 sayılı Kanuna bakarsak «grev yasağı olan haller» diyor. 275 sayılı Kanunu okursanız orada var : «Hal ve yerlerde.»

BAŞKAN — O zaman o maddeyi okuyalım.

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY (TALAT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bir şey arz etmek istiyorum : Yüce Heyetiniz kanunun madde başlığıyla 1 nci maddesinde değişiklik yaptığı için, bu maddenin yer almasında biz de zaruret görüyoruz.

DENİZ ÖĞRETMEN YARBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi) Sayın Başkanım, Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 20 nci maddesi grev ve lokavt yasaklarını içeriyor :

«Madde 20. — 1. Savaş halinde;

2. Genel veya kısmi seferberlikte;

3. İlaç imal eden işyerleri hariç olmak üzere, hastane, klinik, sanatoryum, prevantoryum, dispanser, eczane, aşı ve serum imal eden müesseseler gibi sağlıkla ilgili işyerlerinde;

4. Can veya mal kurtarma işlerinde;

5. Kamu tüzelkişilerince veya Kamu İktisadi Teşebbüslerince yerine getirilen su, elektrik ve havagazı istihsal ve dağıtım işlerinde;

6. Yabancı memleketlere yapmakta olduğu yolculuğu bitirmemiş deniz, hava ve kara ulaştırma araçlarında; Türk sularında seyir halinde olan gemilerle Türkiye'de hareket halinde bulunan hava, demir ve karayolu ulaştırma araçlarında;

7. Noterlik hizmetlerinde;

8. Eğitim ve öğretim kurumlarında, çocuk bakım yerlerinde;

9. 19 ncu maddenin 2 nci bendi gereğince özel hakeme başvurulması hususunda anlaşma olmuşsa, tahkimnamenin imzalanmasından veya eğer aynı madde gereğince mahkeme grev veya lokavtı durdurma kararı almamışsa esas hakkındaki hükmün tebliğinden sonra;

10. 19 ncu maddenin 2 nci bendi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, toplu iş sözleşmesi süresi içinde; Grev ve lokavt yapılamaz.

11. Milli Savunma Bakanlığınca ve İşleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığınca doğrudan doğruya işletilen iş yerlerindeki işçilerin ücret veya sair çalışma şartlarının, piyasada benzeri iş yerlerindeki ücret veya sair çalışma şartlarına nazaran işçilerini

aleyhinde olduğunun yetkili işçi sendikası veya federasyonun başvurması üzerine Yüksek Hakem Kurulunca tespit edilmesi halinde, bu iş yerlerinde greve karar verilebilir.

Yukarıdaki fıkrada söz konusu iş yerlerinde uygulanan ücretlerin veya sair çalışma şartlarının aynı şekilde işverenin aleyhinde olduğunun tespit edilmesi halinde de, bu iş yerlerinde lokavta karar verilebilir.

Bu bentte söz konusu iş yerlerinde bu bent hükümleri dışında grev ve lokavt yapılamaz.

12. Yangın, su baskını, toprak veya çığ kayması veya depremlerin sebebiyet verdiği ve genel hayatı felce uğratan felâket hallerinde, Bakanlar Kurulu, bu hallerin vukubulduğu yerlere imhisar etmek ve bu hallerin devamı süresince yürürlükte kalmak üzere, gerekli gördüğü iş yerleri veya iş kollarında grev ve lokavtın yasak edildiğine dair kararname çıkarabilir.

13. Sıkıyönetim uygulandığı bölgelerde, Sıkıyönetim Komutanlığı, grev ve lokavt yetkilerinin kullanılmasını süreli veya süresiz olarak askıda bırakabilir veya izne bağlayabilir.»

Arz ederim.

BAŞKAN — Hep «iş yerlerinde» tabiri kullanılıyor. Şöyle diyeceğiz o zaman : «Kanunlarda grev ve lokavt yasağı bulunan iş yerlerinde de bu kanun hükümleri uygulanır.

Hükümet teklifindeki 7 nci maddenin girmesini siz de uygun buluyor musunuz Komisyon olarak..

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

BAŞKAN — O halde, kabul ettiğimiz 5 nci maddeden sonra 6 ncı madde olarak «Kanunlarda grev ve lokavt yasağı bulunan işyerlerinde de bu kanun hükümleri uygulanır. hükmü girecek.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Yukarıda «hallerde» dedik.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hallerde de geçiyor, Komutanım.

BAŞKAN — Okunken dikkat ettim ben, hep «iş yerleri» tabiri geçiyor, hal yok. «iş yerlerinde» olacak, «hal» değil. O «haller» ayrı. «iş yerlerinde bu kanun hükümleri uygulanır», değil mi? Hep «iş yerleri» tabiri geçti.

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyo-

nu Başkanı) — Sayın Başkanım, bilindiği üzere sa-
vaş hali, kısmi veya genel seferberlik hali...

BAŞKAN — O hal ayrı. Bizim şimdi sözünü ettiğimiz, kanunların «grev yapılamaz» dediği eczaneler, hastanelerdir. Bunlar yerdir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — En geniş şekli koyalım efendim, «hal ve yerlerde» diyelim.

BAŞKAN — Hallerde deyince, sıkıyönetim giriyor için içine. Zaten o yasak. Yani bizim kastımız hal değil. Zaten yasakladık biz. Şimdi kanunun yasak saydığı yerleri, o yerler meresi ise o yerleri tadat ettiği, hali belirtmedi. Hal ayrı. Biz zaten hal yasak dedik. O zaman baştaki ile tezat teşkil eder. Biz zaten o halleri biliyoruz. Yukarıda dedik ya, işçi, işveren, mesleki teşekküllerin faaliyetlerinin durdurulması, grev ve lokavtların yasak edilmesi falan bu o değil. Bazı yerler var ki, saydı işte 13'e kadar. O da garip ya; noteri yazmış, eczaneyi yazmış; daha garip yerler de var; sağlığa aykırı yerler de var, onları yazmamış. Havagazını yazmış mesela. Havagazı gelse ne olacak, gelmesene ne olacak?.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, 1 nci maddede «hal ve yerlerde» dediniz.

BAŞKAN — Öyle mi dedik?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «Askıya alındığı hal ve yerlerde» olarak geçti. Tensip ederseniz burada da ona paralel olarak «hal ve yerlerde» diyelim.

BAŞKAN — Peki efendim, zararı yok.

Şimdi bunu 6 ncı madde olarak okutuyorum :

MADDE 6. — Kanunlarda grev ve lokavt yasağı bulunan hal ve yerlerde de bu kanun hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — İlave edilen bu 6 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Yeniden ilave edilen 6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Şimdi eski 6 ncı madde 7 oldu efendim; 7 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 7. — Bu Kanunun uygulanmasında Yüksek Hakem Kurulu;

Yargıtay'ın iş dâvalarına bakan dairesi başkanının başkanlığında,

Bakanlar Kurulunca; ekonomi, işletme veya sosyal politika ve iş hukuku konularında bilgi ve tecrübe sahibi olanlar arasından seçilecek iki üye,

Çalışma Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü,
Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Başkanı.

Kendisine mensup işçi sayısı en çok olan işçi konfederasyonu tarafından seçilecek iki üye,

İşverenler adına seçilecek iki üye (bunlardan biri en çok işveren mensubu olan işveren konfederasyonunca, diğeri de kamu işverenlerini temsilen Bakanlar Kurulunca seçilir) olmak üzere 9 üyeden teşekkül eder,

Seçimle gelen her bir üye için aynı şekilde ikiser yedek seçilir. Kurul Başkanlığı için birinci ve ikinci yedek, Yargıtay Hukuk Daireleri Genel Kurulunca Hukuk Daireleri Başkanları arasından seçilir.

Yüksek Hakem Kurulu, üyelerinin tamamının katılımı ile toplanır, ancak başkan hariç üyelere ikisinin katılımı toplantıya engel olmaz. Kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Lehte ve aleyhte oylar eşitse, Başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlar.

Yüksek Hakem Kurulu konuyu belgeler üzerinden inceler, gerekli gördüğü kişileri dinleyebilir.

Yüksek Hakem Kurulu kararları kesindir,

Yüksek Hakem Kurulunun yazışma ve uzmanlık görevlerini yürütmek üzere Yüksek Hakem Kurulu Başkanlığına bağlı olarak bir Genel Sekreterlik kurulur, Çalışma Bakanının teklifi Başbakanın onayı ile bir Genel Sekreter görevlendirilir. Başbakanlıkça Genel Sekreterlik emrine kamu kuruluşlarından yeteri kadar raportör, uzman ve diğer personel verilir.

Genel Sekreterliğin görevleri, yetkileri ve çalışma tarzı Yüksek Hakem Kurulu Başkanının görüşü alınarak Çalışma Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikte belirlenir.

Yüksek Hakem Kurulu Başkanı ve üyeleri ile raportörlerine ödenecek huzur hakkı ve Genel Sekreterlikte görevlendirilecek personele verilecek tazminat Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

BAŞKAN — 7 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı .. Hükümetimiz bununla mutabık mı efendim?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet, bu madde metniyle tamamen mutabıkız. Bir cümle var; «Yüksek Hakem Kurulu kararları kesindir» diyor. Yüksek Hakem Kurulunun burada ikili fonksiyonu vardır :

Birincisi; süresi biten toplu sözleşmeyi yeniden yürürlüğe koyar. İkincisine gelince; kendisine bazı itirazlar yapılır, yorumlanmasından dolayı. Orada

verdiği kararlar kesin olmayabilir. Orada verdiği kararlar toplu sözleşme hükmündedir ki, taraflar ona da itiraz ederlerse mahkemeye gidebilirler, o yol açıktır onlara.

BAŞKAN — Ama siz evvelki hali anlatıyorsunuz. Yani normal halde, 275 Sayılı Kanuna göre...

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır bugünkü hali. Bu anda da öyle.

BAŞKAN — Daha çalışmadı bu Yüksek Hakem Kurulu; çalıştırmadık ki,

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Çalıştığı zaman bir karar verecek ya, bu karar vereceği karar değil; yeniden yürürlüğe koymadık, o tamam, o bitti.

İkinci bir hususiyeti veya hareketi daha var; o da taraflar arasında bir yorumdan, bir tefsirden ühtilaf çıktığı zaman o tefsirinde «sen haklısın, sen haksızsın» diyebilir. Bu şekilde vereceği karar (tabii yargı organı olmadığı için bu) kesin değil, toplu sözleşme hükmündedir. Ama ona rağmen işveren ve işçi isterse her zaman mahkemeye gidebilir; mahkeme yolu açıktır. Buradaki «kesindir» terimi pek uymuyor.

BAŞKAN — Danıştaya benzer. Şimdi, Yargıtay Hukuk Daireleri Başkanını seçtik; sonra bakın, ekonomi, işletme ve sosyal politika ve iş hukuku konularında bilgi ve tecrübe sahibi olanlar arasından seçilecek iki üye, Çalışma Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Başkanı, işverenlerden ve işçi temsilcilerinden teşekkül ediyor. Artık buna da güvenmezsek, mahkeme kime güveneceğiz? İki hâkime mi? Dokuz kişiye güvenmedik de iki kişiye mi güveneceğiz?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, müddeti bitmiş toplu sözleşmeleri aynen yürürlüğe koyacak. Tamam, o bitti. Şimdi bunun bir ikinci görevi daha var; toplu sözleşmeler yapıp bittikten sonra taraflar arasında bir ühtilaf çıktı. Taraflar maddeyi anlamıyor; biri başka türlü anlıyor, biri başka türlü anlıyor...

BAŞKAN — Tefsir oluyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet, tefsir oluyor. Şimdi efendim, tefsirden sonra bu, Yüksek Hakemin önüne geliyor.

BAŞKAN — İşte o tefsiri yine Yüksek Hakem Kurulu yapısın.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yüksek Hakem diyor ki, ben bu tefsiri böyle yaptım. Şimdi bu, 275 sayılı Kanun hükümlerine göre de

toplu sözleşme hükmünde. Çünkü biliyorsunuz, bizim Anayasamızda sadece mahkemeler karar verir. Ama bu uygulanıyor, böyle tefsir ettim diyor. Fakat ona rağmen olabilir ki işveren hayır dedi, o benim hak-kım, mahkemeye her zaman gidetim. Mahkemeye gi-debilir.

Onun için «kesindir» demek beni teknik bakı-m-dan şüpheye düşürdü. Sırf teknik bakımdan.

BAŞKAN — Bu, Hükümet teklifinde yok mu idi?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yoktu efendim.

BAŞKAN — Evet ne dersiniz Komisyon

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALÂT SAR-GİN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komis-yonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bilindiği üzere, 275 sayılı Yasadaki Yüksek Hakem Kurulu askıya alınmıştır ve bu kanun düzenlendiğinde yeni bir Yüksek Hakem Kurulu kurulmuştur ve bu yeni Yük-sek Hakem Kuruluna da biraz evvel belirtilen görev-ler verilmektedir.

Bu görevler eski Yüksek Hakem Kurulunda oldu-ğu gibi toplu sözleşmelerde, toplu hak uyuşmazlıklarında müracaat burada da vardır. Şimdi burada çok mühim bir husus var, Eski Yüksek Hakem Kurulu-nun toplu hak uyuşmazlıklarında kararı kesindir. Madde 36, dördüncü fıkra son bendi : «Yüksek Ha-kem Kurulu kararları kesindir.» der.

Elbetteki Yüksek Hakem Kurulunun, yürürlük süresini uzatmaya ilişkin verdiği kararlar toplu sözleşme niteliğindedir. Kanunda da zaten bu belirtil-mektedir; yeniden yürürlüğe koymayı ifade etmekte-dir. Kanun açık. Burada «Yüksek Hakem Kurulu ka-rarları kesindir» hükmünü tekrar getirmediğimiz takdirdi; apayrı bir Yüksek Hakem Kurulu kurul-muş, yine toplu hak uyuşmazlıkları hakkında karar veriyor; ama kesinliği yoktur. Yanlış anlamalara ve yanlış uygulamalara neden olur endişesini gidermek için eski kanundaki bu hükmün tekrar burada yer almasını uygun gördük.

Arz ederim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Başkanım, ben teklifimi geri alıyorum.

BAŞKAN — Peki.

Buyurun Sayın Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Gü-venlik Konseyi Genel Sekreteri) — Benim Sayın Ba-kandan öğrenmek istediğim bir husus var. Bakanın teklifinde de var, şimdi burada da öyle.

Bu kanunun uygulanmasında bir Yüksek Hakem-ler Kurulu var ve 275 sayılı Kanun da var. Onda başka türlü bunda başka türlü kurulmayacaksa... Metni okuyorum müsaade ederseniz :

«Bu kanunun uygulanmasında 275 sayılı Kanu-nun 36 ncı maddesinde belirtilen Yüksek Hakem Kurulu şunlardan teşekkül eder» derler. Bu kanu-nun uygulanmamasında, yani başka bir sebeple, 275 sayılı Kanunda tadat edilen Yüksek Hakem Kurulu yürürlükte mi? Bilmiyorum, «Bu kanunun uygulan-masında» ibaresini koymaya neden lüzum hissetti-ler?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim «Bu kanunun uygulanmasında» dememizin maksadı, 36 ncı maddedeki teşekkül tarzı biraz baş-ka olduğu için, oradaki Yüksek Hakem Kurulu «ben de varım» demesin; sırf bunun için.

BAŞKAN — Komisyon, 275 sayılı Kanunun 36 ncı maddesine atıf yapmamış; bu çıkan kanunun uy-gulanmasında Yüksek Hakem Kurulu şudur diye tasrih etmiş.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Bu yeni bir şey getiriyor.

BAŞKAN — Evet.

Efendim bu 7 nci madde üzerinde başka söz al-mak isteyen? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler.. (Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 8. — 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile diğer kanunların bu Ka-nuna aykırı hükümleri bu Kanunun yürürlüğü süre-since uygulanmaz.

BAŞKAN — 8 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler.. (Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 ncu maddede okutuyorum :

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, müsaade ederseniz, o maddeden evvel bi-zim Hükümet teklifinde bir 9 ncu madde var, o kalk-mış. Hükümet teklifininin 9 ncu maddesi, «Bu kanu-nun yürürlüğe girmesinden sonra süresi biten toplu iş sözleşmeleri hakkında da bu kanun hükümleri uygulanır» şeklindedir. Ya böyle bir şey dememiz lazım veya en başa «süresi sona ermiş bulunan veya sona erecek olan» gibi bir ibare koymamız lazım. Aksi takdirdi, sanki sadece süresi sona ermiş bulu-nanları getiriyoruz da, bundan sonra süresi sona

erecekleri hiç ellemiyoruz gibi bir şey ortaya çıkıyor. Bence bu 9 ncu maddede koymalıyız.

BAŞKAN — Komisyon ne der efendim?

PERSONEL KIDEMLİ ALBAY TALAT SARGIN (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 1 nci maddede Komisyon teklifine göre değişiklik yapıldığı için, bu husus gerçekten açık kalıyor. Sayın Başkanın teklifine katılıyoruz.

BAŞKAN — Buyurun,

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım; bu kanunla getirdiğimiz hüküm, bu kanun yürürlükte olduğu sürece devam edecektir. O bakımdan ben, iferidekileri de kapsayacaktır diye bir ihtiyaç olduğu inancında değilim. Bu kanun yürürlükte kaldıkça bunun içerisindeki unsurlar devam edecektir; «Yürürlüğü seresinde» diye de 7 nci maddede uygulama maddesini koydunuz. O bakımdan benim bir endişem yok. Çünkü bu kanun var olduğu ve ahval ve koşullar bu kanundaki şartlara uyduğu takdirde, bütün toplu sözleşmeler bu kanuna göre devam ettirilecektir.

BAŞKAN — «Yürürlük süresi sona ermiş bulunan» deyince, erdikçe...

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Ertmiş veya erecek» diyelim.

BAŞKAN — Erti mi, o da ermiş olur. Başka türlü mana çıkarmak mümkün değil ama. Yani ona başka buna başka zaten... Bu bir garanti getiriyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet, açıklık getiriyor.

BAŞKAN — Ne olur ne olmaz; bizim hukukçular başka türlü de anlar. Çok gördük çünkü.

O zaman, 8 nci maddeden sonra 9 ncu madde olarak kanunda yer alması istenen Hükümet teklifinin 9 ncu maddesini (ki onu Komisyon çıkarmıştı) okutuyorum:

MADDE 9. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra süresi biten toplu iş sözleşmeleri hakkında da, bu Kanun hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Bu madde, bu hükmü ile bir garanti getiriyor. Maddeye Komisyon da katılıyor.

8 nci maddeden sonra 9 ncu madde olarak bu maddenin girmesini oylarınıza sunacağım efendim:

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir, 9 ncu madde bu oldu.

Şimdi eski kanunun 9 ncu maddesi 10 ncu madde oldu, okutuyorum:

MADDE 10. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 10 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?... Yok.

[Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11 nci maddede okutuyorum:

MADDE 11. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 11 nci madde hakkında söz almak isteyen?... Yok.

[Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bütün bu değişiklikleriyle beraber kanunun tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Bir dakika efendim, müsaade buyurur musunuz?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — 2 nci maddede demin bir düzeltme yapıldı. Sonradan benim dikkatimi çekti, kulağı tırmalıyor. 2 nci maddenin en son fıkrasında «Bir işyerinde varsa işyeri ve işkolu» deniyor. Buradaki «varsa» kelimesinin «bir işyerinde işyeri ve işkolu varsa toplu iş sözleşme...» şeklinde yerini değiştirsek, o «varsa» kelimesini «toplu» dan evvela getirsek olmaz mı?

BAŞKAN — Kabul ettik maddeyi.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Kelimeyi biraz şey gördüm.

BAŞKAN — Doğru, öyle olması lazım; ama, olandı. Gerçi öyle de anlaşılır, öyle de anlaşılır, sizin söylediğiniz daha garantili olur.

Tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim teşekkür ederiz.

Gündemimizde görüşecek başka madde kalmadığından, 26 Aralık 1980 Cuma günü saat 14.00'te toplanılmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Teşekkür ederim.

Kapanma Saati : 19.44

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ

GÜNDEMİ

27 NCI BİRLEŞİM

24 Aralık 1980 Çarşamba

Saat : 14.00

I. — BAŞKANLIĞIN KONSEYE SUNUŞLARI

1. — (9/1) ve (9/2) esas numaralı Soruşturma komisyonlarına yeniden süre verilmesine dair komisyon başkanlıkları tezkereleri. (3/33, 3/34)

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — 31 . 12 . 1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60) (S. Sayısı : 76; 76'ya 1 ve 2 nci ek)

2. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe Plan Komisyonu Raporu. (1/63) (S. Sayısı : 78)

3. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması ve 2150 sayılı Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Alanların Aylıklarının Yükseltilmesi Hakkındaki Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/109, 1/108) (S. Sayısı : 85)

4. — Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu. (1/116) (S. Sayısı : 86)

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 76'ya 2 nci Ek

31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60)

Bütçe - Plan Komisyonu Raporu

TC

Milli Güvenlik Konseyi

Bütçe - Plan Komisyonu

Esas No. : 1/60

Karar No. : 18

23 Aralık 1980

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Komisyonumuz tarafından incelenerek 18 Aralık 1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyine sunulan «31 . 12 . 1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı»nın çerçeve 74 ve 82 nci maddelerinin 22 Aralık 1980 tarihli 26 ncı Birleşiminde Komisyonumuza iadesi üzerine, anılan maddeler tekrar incelenerek yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 74 ncü maddeye bağlı aynı Kanunun «Tarih Zamanı» başlıklı 109 ncu maddesi, götürü vergilerde verginin tarihine ilişkin olup, tahsilat kapsamına girmediğinden, bu madde metninin değişmesine gerek görülmemiştir.

Çerçeve 82 nci maddeye bağlı aynı Kanunun «Yıllık Beyana Tabi Gelirlerde Götürü Tespit Olunan Ticari ve Mesleki Kazançlar Üzerinden Tahakkuk Eden Vergilerde Ödeme» başlıklı 117 nci maddesi götürü usulde tespit edilen ticari ve serbest kazanç sahiplerinden takvim yılı içinde işe başlayanların, vergi yükünü hafifletmek için, işe başladıkları yıla ait olarak ödemeleri gereken Gelir Vergisini diledikleri takdirde, bir sonraki yılın Gelir Vergisi taksitleriyle birlikte 3 eşit taksitte ödenmesi daha uygun olacağı görüşü ile madde metni yeniden düzenlenmiştir.

Milli Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur.

Başkan

Hüsnü KÜÇÜKAHMET

Em. Amiral

Üye

Tanju ERDEM

Dz. Kd. Kur. Alb.

Üye

Turhan AKPORAY

Mly. Kd. Alb.

Üye

Haşmet YURTAL

Mly. Kd. Alb.

Üye

Tahsin EKİNCİ

Mly. Kd. Bnb.

BÜTÇE - PLAN KOMİSYONU METNİ

MADDE 74. — Aynı Kanunun 109 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tarh Zamanı

Madde 109. — Gelir Vergisi :

1. Beyanname verilmesi icabeden hallerde, beyannamenin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi takibeden yedi gün içinde;
2. Götürü usulde tespit edilen ücretlerde, hizmetin ifa olduğu bütçe yılının ikinci ayında, bütçe yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde;
3. Götürü usulde tespit edilen ticari kazançlar ile serbest meslek kazançlarında, faaliyetin icra olduğu takvim yılının nisan ayında, takvim yılı içinde işe başlanması halinde, işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde,

Tarh edilir.

2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı kazanç ve ücret sahiplerinden bu bentlerde belirtilen tarh zamanlarının hitamından evvel memleketi terk edenlerin vergileri, memleketi terke tekaddüm eden 15 gün içinde tarh olunur.

2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı kazanç ve ücret sahipleri, tarh zamanlarında, vergi karnelerini bağlı oldukları vergi dairelerine ibraz ederek vergilerini tarh ettirmeye mecburdurlar.

Yıllık Beyana Tabi Gelirlerle Götürü Tespit Olunan Ticari ve Mesleki Kazançlar Üzerinden Tahakkuk Eden Vergilerde Ödeme :

MADDE 82. — Aynı Kanunun 117 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 117. — Yıllık beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen Gelir Vergisi, mart temmuz ve kasım aylarında; götürü usulde tespit edilen ticari kazançlar ile serbest meslek kazançları üzerinden tahakkuk ettirilen Gelir Vergisi ise nisan, ağustos ve aralık aylarında olmak üzere üç eşit taksitte ödenir. Ancak götürü usulde tespit edilen ticari ve serbest meslek kazanç sahiplerinden takvim yılı içinde işe başlayanlar, diledikleri takdirde, münhasıran işe başladıkları yıla ait olarak ödemeleri gereken Gelir Vergisini bir sonraki yılın Gelir Vergisi taksitleriyle birlikte ve üç eşit taksitte ödeyebilirler.

Maliye Bakanlığı, gelirlerin büyük bir kısmını zirai kazanç teşkil eden mükellefler hakkında lüzum görülen hallerde, üç taksitten fazla olmamak üzere, belli üretim bölgeleri ve ziraat ürünlerine göre, özel ödeme zamanları tayin edebilir.

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 78

5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/63)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi Başkanlığı

Sayı : 101-642/07380

25 Kasım 1980

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına arzı Bakanlar Kurulunca 21 Kasım 1980 tarihinde kararlaştırılan «5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine arz ederim.

Bülend Ulusu

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Türk vergi sistemi genel olarak vergide adalet, genellik, eşitlik, verimlilik ve ekonomik düzenlemelerle paralellik prensipleri dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmiş ve Kurumlar Vergisi Kanununda yapılması gerekli görülen düzenlemeler de bu ana ilkeler ışığı altında yapılmış bulunmaktadır.

Bugün memleketimizin karşı karşıya bulunduğu en önemli meselelerden biri de ekonomimizin içine düştüğü ağır bunalımdır. Bu ekonomik darboğazın neticesi olarak, kalkınma hamlemiz büyük ölçüde sekteye uğramakta, üretim azalmakta, yatırımlar durmakta ve bütün bunlar enflasyonu körüklemekte, işsizliği önemli ölçüde artırmak suretiyle sosyal huzursuzlukların kaynağını teşkil etmektedir.

Bu meselenin köklü çözümü yatırımları hızlandırarak, üretimi ve istihdamı artırmaktan geçer.

1950 yılında yürürlüğe konulmuş Kurumlar Vergisi Kanunu ile ilgili tasarı, söz konusu kanundaki boşlukların giderilmesi ve kapsam dışı kalan alanların vergilendirilmesi, ileri vergi sistemlerinde yer alan Kurumlar Vergisi mevzuatındaki gelişmelerin nazara alınması, uygulamada ortaya çıkmış aksaklıkların giderilmesi veya ıslahı ve özellikle önemli ekonomik teşvik tedbirlerine bünyesinde yer verilerek kurumlaşmanın teşvikinin sağlanması suretiyle yeni ve günün gereklerine uygun bir yapı getirilmek üzere hazırlanmıştır.

Kurumlar Vergisi Kanununda ekonomik ve sosyal zaruretlerin gerektirdiği, yatırımları özendirici, geri kalmış yörelere kaydırılmasını teşvik edici hükümlere geniş ölçüde yer verilerek suretiyle işsizlik ve üretim yetersizliği problemlerine çözüm getirilmek istenmiştir.

Tasarıda yer alan temel değişiklikleri şöyle özetleyebiliriz :

1. Kurumların birbirine iştirakine engel olarak büyümeyi ve kurumlaşmayı önleyici şartlar kaldırılarak iştirak kazançları istisnasına yaygınlık kazandırılmıştır. Böylece büyüme ve kurumlaşma teşvik edilmek istenmiştir.

2. Kooperatifleşmeyi teşvik etmek üzere ve gerçek kooperatifçilik anlayışına uygun kooperatiflerde ortaklarla olan faaliyetleri koruyucu yolda tedbirler getirilmiştir.

3. Sendikaların dernek hükmünde olduğu belirtilerek bunların iktisadi işletmelerinin de vergiye tabi olduğu açıklığa kavuşturulmuştur.

4. İhracatta, dış piyasadaki rekabet dengesini yabancı kurumlar lehine bozan ve aynı zamanda döviz ve vergi kaybına sebep olan dar mükellef kurumlara ilişkin ihracat muafiyi kaldırılmıştır.

5. Yerli müteşebbislerin uluslararası ihalelere katılmalarını, müteahhitlerin yurt dışında iş yapmalarını ve memleketimize döviz getirmelerini teşvik etmek gayesiyle; Kambiyo mevzuatı gereğince Türkiye'ye getirildiğinin tevsik edilmesi kaydıyla, yurt dışında yapılan inşaat, onarım ve montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanan kazançların tamamı Kurumlar Vergisinden müstesna tutulmuştur.

6. Türkiye'ye döviz getirilmesini teşvik etmek gayesiyle dış navlun gelirlerinin belli bir kısmının kurum kazancından düşülmesi öngörülmektedir.

7. Yaş meyve, sebze ve sanayi ürünlerinin ihracatını teşvik etmek gayesiyle, bunları ihraç edenlerin kazançlarının önemli bir kısmı bazı şartlarla Kurumlar Vergisinden müstesna tutulmuştur.

8. Yatırım indiriminde öz sermaye kavramı kaldırılarak, harcama esası getirilmiş ve kurumlar açısından en büyük problem olan finansman meselesine çözüm getirmek için, yatırım indiriminden faydalanacak yatırımlarını önceden vergi ödenmeksizin teşkil edecekleri fonlarla finanse etmeleri konusunda «Finansman fonu» kurulmuştur. Bu suretle yatırımcılara önemli bir finansman rahatlığı getirilmiştir.

Yatırım indirimi nispetleri gerçek kişilerde olduğu gibi kurumlar açısından da indirimden faydalanacak yatırım miktarının % 40'ına yükseltilmiştir. Bu nispet zirai ve ziraate dayalı yatırımlar ile kalkınma planı ile yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen sektörler veya gerice yöre olarak belirtilen yörelerde yapılan yatırımlarda % 60'a çıkarılmıştır.

Ancak, kalkınma planı ve yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen sektörler ile gerice yöre olarak belirtilen yörelerde yapılan yatırımlar dolayısıyla yatırımcı sermaye şirketleri ile kooperatiflerin bu yatırımları için yatırım indirimi nispeti % 70'e yükseltilmiştir.

Böylece yatırımlar ve özellikle kurum yatırımları söz konusu sektör ve gerice yörelere doğru yönlendirilmek istenmiştir. Ancak bu suretle bahsedilen yöreler için çok büyük bir problem olan işsizlik meselesinin yerinde halledilmesi ve bu yerlerden büyük şehirlere olan göçün asgariye indirilmesi mümkün olabilecektir.

9. Mükellefler ve vergi idaresi için uygulaması çok güç olan Gelir Vergisi Kanununun 96 ncı maddesi uyarınca yapılan stopaj kaldırılmış ve ilave bir vergi yükü getirilmeksizin Kurumlar Vergisi oranı sermaye şirketleri ile kooperatifler için % 25'den %40'a çıkarılmıştır. Ayrıca Kurumlar Vergisi tarhına esas olan matrahlar üzerinden alınan Mali Denge Vergisi % 2'ye indirilmiştir.

10. Kurumlarda tasfiye dönemine ilişkin hükümler ıslah edilmiştir.

11. Bazı muafiyetlerin sınırı daraltılmakta, bir kısım istisnalar ise kaldırılmaktadır.

12. Dar mükellef kurumların münferit beyanname ile ilgili olarak 22 nci maddede Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişikliğe paralel yeni düzenleme yapılmaktadır.

13. Dar mükellefiyete tabi kurumlarda Kurumlar Vergisi tevkifatı yeniden düzenlenmekte ve vergi nispetleri değiştirilmektedir.

Yukarıda belirtilen temel değişikliklerden de anlaşılacağı üzere, Türk ekonomisinin içinde bulunduğu durum dikkate alınmış, kurumlaşmayı, yatırım ve ihracatı teşvik edici hükümler getirilmiştir. Bu değişikliklerle yatırımları ve dolayısıyla üretimi artırmak suretiyle bir yandan istihdamı artırmak diğer yandan enflasyonu kontrol altına almak suretiyle ekonomimizin istikrara kavuşmasına Kurumlar Vergisi ile katkıda bulunmak gayesi güdülmüştür.

Kurumlaşmayı, yatırımı ve ihracatı teşvik edici önemli hükümlerin yol açacağı vergi kaybına rağmen, ekonomiye olumlu katkıları neticesi milli gelirden önemli artışlar beklenmektedir.

Ayrıca, belirtilmesinde fayda olan bir diğer husus da şudur; kurumlaşmayı, yatırım ve ihracatı teşvik edici hükümler kısa vadede bir vergi kaybına sebep olacak gibi görünmekte ise de, makro açıdan bakınca durum çok farklı olacaktır. Şöyleki; söz konusu teşviklerle yatırımlar artacak, yatırımlar artınca üretim artacağından, enflasyon vergi politikası ile etki altına alınmış olacaktır. Bunun yanında istihdam artırılmış olacağından işsizlik meselesinin çözümüne önemli bir katkıda bulunulacaktır. Böylece Milli gelirin artışına da önemli derecede bir katkı sağlanmış olacaktır.

Bütün bu neticeler dolaylı olarak gene vergi gelirlerinin artmasına yol açacaktır.

Ayrıca, sosyo-politik açıdan önemli olan, ekonomik sebebe dayalı yurt içi göç meselesi gerice yörelerde yapılacak yatırımlarla sağlanacak iş sahaları ile önemli ölçüde halledilmiş olacaktır.

Sonuç olarak, Kurumlar Vergisinde yapılan değişikliklerle, verginin hem ekonomik, hem sosyal, hem de mali gayeleri arasında bir uyum sağlanmış ve Türk ekonomisinin içinde bulunduğu bunalıma çözüm getirilmek istenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile Kurumlar Vergisi Kanununun birinci maddesi değiştirilmiştir.

Bilindiği üzere, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun birinci maddesi ile, sermaye şirketleri, kooperatif şirketler, iktisadi kamu müesseseleri, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerin kazançları kurumlar vergisi mevzuuna alınmış bulunmaktadır.

Maddede yapılan değişikliklerle, yürürlükte bulunan birinci maddenin (B) bendinde, «kooperatif şirketler» tabiri yerine, «kooperatifler» ibaresi ikame olunmakta ve sendikaların dernek hükmünde olduğu belirtilmektedir.

Söz konusu değişiklikler ve gerekçeleri aşağıda açıklanmıştır.

a) Yürürlükteki birinci maddenin (B) bendine göre, kooperatif şirketlerin kazançları vergi mevzuuna alınmıştır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile, kooperatiflerin hukuki statüleri tayin edilerek, kooperatif şirket ibaresi yerine kooperatif tabiri kullanılmış ve Türk Ticaret Kanununun kooperatif şirketlere ilişkin 485 - 502 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Sözü edilen Kanunun geçici maddesi ile, Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatif şirketlerin de, anasözleşmelerini üç sene içinde (10.8.1972 tarihine kadar) bu Kanun hükümlerine intibak ettirmek zorunda oldukları, aksi halde dağılmış sayılacakları, hükme bağlanmıştır.

Bu nedenle yürürlükte bulunan madde metnindeki, «Kooperatif şirketler» ibaresi, «Kooperatifler» şeklinde değiştirilmiştir.

b) Yürürlükteki birinci maddenin (D) bendine göre «Dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri» nin kazançları vergi mevzuuna alınmıştır. Ancak sendikaların iktisadi işletmelerinin madde metninde sayılmaması bunların vergilendirilmesinde tereddütlerin doğmasına neden olmuştur. Bu tereddütleri gidermek amacıyla Kurumlar Vergisi tatbikatında sendikaların dernek hükmünde olduğu madde metninde belirtilmek suretiyle bunların iktisadi işletmelerinin de vergiye tabi olduğu açıklığa kavuşturulmuştur.

Madde 2. — Bu madde ile aynı Kanunun 4 ncü maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmektedir. Kurumlar Vergisi Kanununun meri 4 ncü maddesinin birinci fıkrasında, iktisadi kamu müesseselerinin mahiyeti açıklanmış, ikinci fıkrada ise bunların kazanç gayesi gütmemelerinin tüzelkişiliklerinin olmamasının, müstakil muhasebelerinin ve kendilerine tahsis edilmiş sermayelerinin bulunmamasının mükellefiyetlerine tesir etmeyeceği hususu belirtilmiştir.

Uygulamada, bir kısım iktisadi kamu müesseselerinin vergilendirilmesi hususunda, müessesenin faaliyet konusunun kanunla tevdi edilmiş görevler arasında bulunması ve ayrıca müstakil bir işyerinin de bulunmaması nedenleriyle müşkülata karşılaşılmakta ve ihtilaflar doğmaktadır. Halbuki, kanunda belirtilen şartlara sahip bir iktisadi işletmenin mevcudiyeti halinde, işletme konusu faaliyetin kanunla tevdi edilmiş görev olup, olmamasının vergilemeyi etkilememesi gerekir. Maddeye bu bakımdan açıklık vermek ve dolayısıyla uygulamada karşılaşılan ihtilafları önlemek amacıyla «faaliyetin kanunla tevdi edilmiş görevler arasında bulunması» ve «işyerlerinin bulunmaması» keyfiyetlerinin mükellefiyete tesir etmeyeceği hususu, fıkra metninde açıkça belirtilmiştir.

Madde 3. — Bu madde ile aynı Kanunun 6 ncü maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmektedir. Yürürlükteki 6 ncü maddenin birinci fıkrasında yabancı kamu idare ve müesseselerine ait iktisadi işletmelerin mahiyeti açıklanmış, ikinci fıkrasında ise bunların kazanç gayesi gütmemeleri, tüzelkişiliklerinin olmaması, müstakil muhasebeleri ve kendilerine tahsis edilmiş sermayelerinin bulunmamasının mükellefiyetlerine tesir etmeyeceği hususu belirtilmiştir.

Uygulamada bir kısım yabancı kamu idare ve müesseselerinin vergilendirilmeleri konusunda müstakil bir işyerinin bulunmaması nedenleriyle müşkülata karşılaşılmakta ve ihtilaflar doğmaktadır. Halbuki kanunda belirtilen şartları haiz bir iktisadi işletmenin mevcudiyeti halinde işyerinin bulunmamasının vergilemeyi etkilememesi gerekir. Maddeye bu bakımdan açıklık vermek ve doğacak ihtilafları önlemek amacıyla, «işyerinin bulunmaması» keyfiyetinin mükellefiyete tesir etmeyeceği hususu fıkra metninde açıkça belirtilmiştir.

Madde 4. — Bu madde ile aynı Kanunun yedinci maddesi değiştirilmektedir. Yürürlükteki yedinci maddede, Kurumlar Vergisi muafiyeti ile ilgili hükümler yer almaktadır.

Yapılan değişiklikle, bazı muafiyetler getirilmekte, bazı muafiyetler kaldırılmakta veya daraltılmaktadır.

Değişikliklere ilişkin hususlar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

a) Yürürlükteki 7 nci maddenin 9 numaralı bendi ile tüzelkişiliği haiz emekli ve yardım sandıkları Kurumlar Vergisinden muaf tutulmuş bulunmaktadır.

Anılan hüküm uyarınca emekli ve yardım sandığı ismi altında ve tüzelkişiliği haiz olmak üzere dernek ve vakıf statüsünde çok sayıda teşekkül kurulmuş olup, bu teşekküllerce özellikle ticari olmak üzere çeşitli alanlarda geniş ölçüde gelir sağlayıcı faaliyetlere girişilmiştir. Bu sebeple sözü edilen teşekküllerin Kurumlar Vergisi kapsamına girmeleri gerekirken, mevcut hüküm uyarınca buna imkân bulunmamaktadır.

Bu durumu önlemek ve vergi muafiyetinin gerçek anlamda emekli ve yardım sandığı niteliğinde olan teşekküllere uygulanmasını sağlamak için bent hükmü, TC Emekli Sandığı, Ordu Yardımlaşma Kurumu, Memur Yardımlaşma Kurumu, Sosyal Sigortalar Kurumu gibi Kanunla kurulan emekli yardım sandıkları ile sosyal sigorta kurumları şeklinde değiştirilmiştir.

b) Yürürlükteki 7 nci maddenin 11 numaralı bendinin (a) fıkrası ile il özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri, birlikler veya bunlara bağlı müesseseler tarafından işletilen su, elektrik ve havagazi işletmeleri kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur. Aynı idare, teşekkül ve müesseseler tarafından işletilen soğuk hava depolarının da vergiden muafiyetini temin için, (a) fıkrasında gerekli değişiklik yapılmıştır.

c) Yürürlükte bulunan 7 nci maddenin 15 numaralı bendi hükmüne göre, derneklere ait olup, üyelerinin istifadesine tahsis edilen ve alkollü içki verilmeyen lokal, gazino ve lokanta işletmeleri kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur.

Derneklerin sayısının son derece artması, kuruluş gayesi içinde faaliyet icra edip etmediklerinin kontrol edilemeyişi sebebiyle, bu muafiyet, dernekler tarafından geniş ölçüde istismar edilmiş ve bu yerler gerçekte üyeler dışındaki kimselerin de girebildiği, içki verilen yerler haline gelmiş ve neticede vergisiz ticari bir faaliyet alanı doğmuştur.

Bu durumda bentte yer alan muafiyet hükmünün devamına gerek görülmediğinden 15 numaralı bent maddede metninden çıkarılmıştır.

d) Yürürlükteki 7 nci maddenin sonuna 903 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin (A) fıkrası ile eklenen 18 numaralı bent hükmüyle, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan Vakıflar Kurumlar Vergisinden muaf tutulmuştur.

Kurumlar Vergisi Kanununun 1 nci maddesinde, mükellefler tadadı olarak belirtilmiş olup, bunlar arasında vakıflar yer almamaktadır. Yani, vakıflar Kurumlar Vergisi mükellefi olmayıp, sadece iktisadi işletmeleri vergi kapsamına alınmıştır.

Bu itibarla, vergiye tabi bulunmayan bir müessesenin kanun metninde muafiyetine yer vermek gereksiz olduğundan, mezkûr fıkra hükmü madde metninden çıkarılmakta ve uygulamadan doğan tereddütler giderilmektedir.

Bu Kanunda yapılan değişikliklerle, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların iktisadi işletmeleri % 40 nispetinde Kurumlar Vergisine tabi tutulmakta ise de, Gelir Vergisi Kanununda düzenlenen «vergi alacağı» müessesesi ile, alınan Kurumlar Vergisinin 3/4'ü söz konusu vakıflara iade edileceğinden, bu vakıf işletmelerinin nihai vergi yükü % 10'a inmiş olacaktır.

Madde 5. — Bu madde ile aynı Kanunun 8 nci maddesi yeniden düzenlenmektedir. Yapılan düzenleme ile yürürlükteki maddenin 1, 2/4 ve 6 numaralı bentleri değiştirilmekte ve maddeye 7, 8 ve 9 numaralı bentler eklenmektedir.

Değişikliklere ilişkin hususlar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

a) 8 nci maddenin 1 numaralı bendine göre, başka bir kurumun sermayesinin asgari % 10'una bu kurumun kuruluşu anında veya bilanço tarihinden en az bir yıl evvelinden beri sahip olduklarını ispat ve tevsik eden tam mükellefiyete tabi anakurumların, kurum iştiraklerinden elde ettikleri kazançlar, Kurumlar Vergisinden müstesna bulunmaktadır.

Tam mükellefiyete tabi bir kurumun, iştirak kazancı istisnasından yararlanabilmesi için, mevcut hükümde yer alan sermayenin asgari yüzde onuna, kurumun kuruluşu anında veya bilanço tarihinden en az bir yıl evvelinden beri sahip olma şartı, bir taraftan kurumların yekdiğerine iştirakine engel olmak suretiyle büyümeye, diğer taraftan iştirak yoluyla yeni şirketlerin kurulmasına engel teşkil etmek suretiyle bizzatıhi kurumlaşmaya olumsuz yönde etki yapmaktadır. Bu sebeple, yukarıda belirtilen mahzurları önlemek ve kurumlaşmayı teşvik etmek maksadıyla, bir numaralı bent hükmü, tam mükellefiyete tabi kurumların başka bir kuruma iştiraklerinden sağladıkları kazançların, herhangi bir şarta bağlı olmaksızın Kurumlar Vergisinden müstesna tutulmasını temin edecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.

b) Risturn istisnasına ilişkin yürürlükteki 8 nci maddenin 2 numaralı bent hükmünde yer alan «kooperatif şirketler» ifadesi yerine 1 nci madde gerekçesinde belirtilen nedenlerle «kooperatifler» deyimini ikame edilmiş, risturn istisnasının kapsamı yeniden düzenlenmiştir.

Mevcut metinde, risturn istisnası münhasıran istihlak, istihsal ve kredi kooperatiflerine tanınmış olup, bu mahiyette olmayan kooperatiflerin risturn istisnasından faydalanmaları mümkün bulunmamaktadır.

1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre, kooperatifler ortaklarının belirli ekonomik çıkarlarını ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla, kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllerdir.

Kanunda açık olarak belirtildiği gibi, kooperatifler, sosyal amaçlarla üyelerinin ihtiyaçlarını ucuza ve daha iyi bir tarzda temin etmeyi amaçlayan ortak dayanışma ilkesine dayalı, kuruluşlardır.

Bu bakımdan kooperatifleşmeyi teşvik etmek için kanunda sayılan kooperatiflerin, ortaklarla yapılan muamelelerden doğan ve ortaklara risturn olarak dağıtılan kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Ancak günümüzde istihlak, kredi ve istihsal kooperatifi olarak kurulan kooperatifler kâr amacı güden ticaret şirketleri haline dönüşmekte ve asıl amaçları dışına çıkarak tacir hüviyetini almaktadırlar. Yürürlükteki hükümle 1163 sayılı Kanunda amaçlanan ilkelere uygun olarak istisna kapsamına alınan «ortaklarla yapılan muamelelerden doğan kazancın sınırı çizilmemiş olduğundan uygulamada müşkülâtla karşılaşmakta ve ihtilaflar doğmaktadır. Maddeye bu bakımdan bir açıklık vermek ve dolayısıyla uygulamada karşılaşılan ihtilafları bertaraf etmek amacıyla» ortaklarla yapılan muamelelerin, mahiyeti açıkça belirtilmiştir.

Maddede ayrıca kooperatifin ortaklardan başka kimselerle veya ortaklarla ortaklık statüsü dışında yaptığı muamelelerden doğan kazançlar hakkında risturnlara ilişkin istisna hükmünün uygulanmayacağı açıkça belirtilmiştir.

c) Halen yürürlükte bulunan 8 nci maddenin 4 numaralı bendine göre, 927 sayılı Kanunun 1 nci maddesine istinaden verilen sıcak ve soğuk maden suları imtiyazının işletilmesinden elde edilen kazançlar, ihale tarihini takibeden yıldan itibaren beş yıl süre ile Kurumlar Vergisinden istisna edilmiştir.

Kurumlar Vergisi Kanununun tedvini sırasında teşviki yerinde görülen bahse konu maden suyu işletmeciliği için öngörülen istisna hükümlerine, bugün için, ödenen imtiyaz bedeline nazaran işletmelerin kârlılık durumları mukayese edildiğinde, mahal bulunmadığı sonucuna varılmış ve bu nedenle 4 numaralı bent hükmü madde metninden çıkarılmıştır.

d) 903 sayılı Kanunun 5 nci maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanununun 8 nci maddesine eklenen 6 numaralı bent hükmüne göre, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların sermaye iştirakinde buldukları kurumların safi kazancından, mezkûr vakıflara sermaye iştirak nispetinde ödenecek miktarlar, kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Adı geçen vakıfları himaye etmek maksadıyla 903 sayılı Kanunla getirilen bu istisnadan, aslında vakif değil, bunun sermaye iştirakinde bulunduğu kurum istifade etmekte, vakfın iştirak sermayesine isabet eden kâr payı mezkûr kurumun kurumlar vergisi matrahından tenzil edilmektedir. Böyle bir istisna hükmü vergilendirme prensiplerine ve tekniğine aykırı düşmektedir. Zira vakfın sermaye iştirakinde bulunduğu kurumun

kazancı, faaliyet dönemine ilişkin kümülatif safi kurum kazancı olup, dağıtım yapılmadan önce bu kazançtan vakfa pay ayrılması ile kurum matrahından indirilmesi aslında kuruma tanınan bir istisna mahiyetini kazanmaktadır. Kurumlar kâr dağıtmama kararı alarak vakfa intikal etmesi gereken fonları vergisiz olarak kendileri kullanmaktadırlar. Esasen 903 sayılı Kanunla getirilen vergi muafiyetinin amacı vakıflara vergi muafiyeti yolu ile bütçeden fon aktarılarak kaynak sağlamak değil, oluşmuş olan vakıf fonlarının belli bir amaca yönlendirilmesinde katkıda bulunmaktır.

Bu nedenlerle, yürürlükteki 8 nci maddenin 6 numaralı bendinde yer alan istisna hükmünün devamına gerek bulunmadığından hüküm madde metninden çıkarılmıştır.

e) 4 numaralı bentte yapılan değişiklikle yerli müteşebbislerin uluslararası ihalelere katılmalarını ve yurt dışından sağladıkları dövizleri yurda getirmelerini teşvik etmek amacıyla, bunların yurt dışında yaptıkları inşaat onarma ve montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağladıkları kazançlar için bu kazançlara tekabül eden dövizin kambiyo mevzuatı gereğince yurda getirildiğinin tevsiki şartıyla Kurumlar Vergisinden müstesna tutulması öngörülmüştür.

f) 6 numaralı bentte yapılan değişiklikle sanayi ürünlerinin imal ve ihracının teşviki amacıyla bu ürünlerin ihracından sağlanan hasılatın belli bir oranının bazı şartlarla vergi matrahından düşülmesi esası getirilmiştir.

Söz konusu istisna, kendi imal ettiği sanayi ürünlerini ihraç eden kurumlarla, ihraç ettiği malı imal etmeyen ihracatçı kurumların belirli durumlarda ayrı ayrı yararlanabilecekleri şekilde düzenlenmiştir.

Fıkra hükmüne göre, ihraç ettiği sanayi ürününü kendi imal eden ve yıllık ihracat tutarı 250 000 Amerikan Doları veya muadili yabancı para karşılığı Türk Lirasını aşan imalatçıların, ihracatın ilk yılı için bu ihracattan sağladıkları hasılatın % 20'si müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan ihracat hasılatının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilecektir.

İhracat istisnasının tatbikatında kur farklarından dolayı mükelleflerin ihracat hasılatlarında artışlar söz konusu olabileceği ve bunun gerçek bir ihracat hasılatı artışı olmayacağı dikkate alınarak, bir önceki yıla göre artan ihracat hasılatının hesaplanması sırasında, bu tip suni artışların nazara alınmayacağı açıklığa kavuşturulmuştur.

İmal ettiği sanayi ürününü doğrudan ihraç etmeyen imalatçılar da, bu ürünlerin ihracatçılarınca ihraç edildiğini tevsik ettikleri takdirde, ihracatçılara yaptıkları satışlar dolayısıyla aynı şartlarla istisnadan yararlanabileceklerdir.

İmalatçı olmayan ve ihraç ettiği malı imal etmeyen ihracatçı kurumlar bu istisnadan 1/4 oranında faydalanabileceklerdir.

g) 8 nci maddeye eklenen 7 numaralı bent ile, yaş meyve ve sebze ihracatını teşvik etmek amacıyla bu ürünlerin ihracından sağlanan hasılatın belli bir oranının vergi matrahından düşülmesi esası getirilmiştir.

Fıkra hükmüne göre, yaş meyve, sebze ihracatçılarının bu ürünlerin ihracından sağladıkları hasılatın ilk yıl için % 20'si, müteakip yıllarda ise bir önceki yıla göre artan ihracat hasılatının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilecektir. Ürettiği yaş meyve ve sebzeyi doğrudan ihraç edemeyen üreticiler de bu ürünlerinin ihracatçılarınca ihraç edildiğini teşvik etmeleri halinde, ihracatçılara yaptıkları satışlar dolayısıyla aynı oranlar dahilinde bu istisnadan yararlanabileceklerdir.

İhracat istisnasının tatbikatında kâr farklarından dolayı mükelleflerin ihracat hasılatlarında artışlar söz konusu olabileceği ve bunun gerçek bir ihracat hasılatı artışı olmayacağı dikkate alınarak, bir önceki yıla göre artan ihracat hasılatının hesaplanması sırasında, bu tip suni artışların nazara alınmayacağı açıklığa kavuşturulmuştur.

h) 8 nci maddeye eklenen 8 numaralı bent ile Türkiye'ye döviz getirilmesini teşvik etmek gayesiyle dış navlun gelirlerinin belli bir kısmının kurum kazancından indirilmesi imkânı getirilmiştir.

i) Kanunun tedvin tarzı yönünden hatalı bulunan ve 5 numaralı bentde yer alan yatırım indirimine ilişkin hüküm aynı esaslar çerçevesinde 9 numaralı bent olarak yeniden düzenlenmiştir.

Mezkûr bentte parantez içinde yer alan hükümle, yatırımların hızlandırılması, geliştirilmesi ve istihdamın artırılması ile plan ve programlarda özel önem taşıdığı belirtilen sektörler ve gerice yöre olarak belirtilen

yörelerde yatırım yapacak sermaye şirketleri ile kooperatiflere bu yatırımları için % 70 nispetinde yatırım indirimi uygulama imkânı tanınmaktadır.

Gelir Vergisi Kanununda yapılan yeni düzenleme ile yatırım indiriminde harcama esası getirilmiş ve öz sermaye kavramı kaldırılmıştır. Diğer taraftan Kurumlar Vergisi Kanunu ile getirilen finansman fonu uygulaması nedenleriyle mükelleflerin bentte belirtilen alanlara yatırım yapmaları özendirilmiş bulunmaktadır.

Madde 6. — Bu hükümle Kurumlar Vergisi Kanununa sekizinci maddeyi takiben «Finansman Fonu» na ilişkin Mükerrer Madde eklenmiştir.

Yatırım indirimi istisnasından yararlanan sermaye şirketleri ile kooperatiflere Kurumlar vergisi matrahının % 25'ine kadar «Finansman Fonu» ayırma imkânı getirilmektedir.

Sermaye şirketleri ile kooperatifler yatırım indiriminden faydalandırılması kabul edilmiş bulunan yatırımlarının finansmanında kullanılmak ve yatırım indirimi belgesinde bu yatırım için öngörülen süre ile sınırlı kalmak kaydıyla aşağıdaki şartlarda finansman fonu ayırarak safi kurum kazancından indirebileceklerdir.

Ayrılacak «Finansman Fonu» Kurumlar Vergisi matrahının % 25'ini ve yapılacak yatırım tutarını aşamayacaktır.

Mezkûr fon T C Merkez Bankasında kurum adına açılacak her an paraya çevrilebilir Devlet tahvili hesabına yatırılacaktır.

Böylece, yukarıda adı geçen kurumların yatırım indiriminden yararlanacak yatırımlarını vergi ödemeksizin ayrılacak fonlarla finanse etmeleri mümkün olabilecektir.

Ayrılan fonların teşviki uygun görülen ve planın öngördüğü memleket ekonomisine yararlı alanlara kanalize edilmesi konusundaki disiplini temin etmek ve kullanılmasında kolaylık getirmek amacı ile T C Merkez Bankası'nda açılan her an paraya çevrilebilir Devlet tahvili hesabına yatırılması uygun görülmüştür.

Fona ayrılacak miktar Kurumlar Vergisi matrahının % 25'ini ve yapılacak yatırım tutarını aşamayacaktır. Böylece kurumların yapacakları yatırım miktarını aşan miktarda gereksiz fon ayrılmaları önlenmiş olmaktadır.

T C Merkez Bankası'nda açılan hesaptan ödeme Teşvik ve Uygulama Dairesince düzenlenecek çekiş belgelerine dayanılarak yapılacak ve bu belgelerde gösterilecek miktar, yıl içinde fiilen yapılan ve yatırım indiriminden faydalanan yatırım tutarını aşamayacaktır.

Bir önceki yıl safi kurum kazancından «Finansman Fonu» olarak ayrılan meblağlar hesap dönemi sonunda kurumun safi kazancına eklenecektir.

Madde 7. — Bu madde ile aynı kanunun indirilecek giderlere ilişkin 14 nci maddesine 7 numaralı bendi takiben 8 numaralı bent eklenmektedir.

«8 nci İslam Ülkelerinin kurduğu «İslam Kalkınma Bankası» ülkelere sağladığı krediler için Faiz tahakkuk ettirmemekte olup, Banka faaliyetini sürdürebilmesi için açılan kredi karşılığında belli bir nispete göre kâr payı almaktadır. Faizsiz olarak alınan krediler için ödenen söz konusu kâr payları Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 12 numaralı bendinde menkul sermaye iradı kapsamına alınmıştır. Maddeye eklenen 8 numaralı bent ile kurumların faizsiz olarak kredi veren kuruluşlardan sağladıkları krediler için bu kurumlar adına tahakkuk ettirdikleri kâr paylarını vergi matrahından gider olarak indirmeleri öngörülmektedir.

Özellikle son gelişmeler muvacehesinde önem kazanan bu faizsiz kredi mekanizması ile sağlanan kâr paylarının böylece vergilendirilmesi ve diğer taraftan ilgili kuruluşlarca gider yazılması sağlanmış olmaktadır.»

Madde 8. — Bu madde ile aynı kanunun 15 nci maddesinin 7 numaralı bendi değiştirilmekte ve 8 numaralı bent maddeye eklenmektedir.

a) Kurumlar Vergisi Kanununun, yürürlükteki 15 nci maddesinin 7 numaralı bent hükmü, hâsıllardan indirilemeyecek olan ve ihraç kanunlarına veya Devletle akdolunan mukavelenamelere göre mevcut ve çıkacak vergilerden muafiyeti kabul edilmiş olan menkul kıymetlerin Kurumlar Vergisinden istisna edilen temettü, faiz ve ikramiyelerine isabet eden giderlerin gerçek miktarının tespit edilemeyişi halinde, söz konusu gider miktarının Kurumlar Vergisinden muaf menkul kıymetler portföyünün itibari değer toplamına, Banka Kredileri Tanzim Komitesince tespit olunacak, ortalama gider emsalinin uygulanması suretiyle hesaplanacağını amir bulunmaktadır.

Ancak, 7129 sayılı Bankalar Kanununun 47 nci maddesi ile teşekkül eden Banka Kredileri Tanzim Komitesi 14 . 1 . 1970 gün ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu ile kaldırılmış ve görev ve yetkileri banka meclisine devredilmiş bulunduğundan bu husus madde metninde belirtilmek suretiyle ilgili hüküm açıklığa kavuşturulmuştur.

b) Maddeye eklenen 8 numaralı bent ile, yurt dışında inşaat, onarma ve montaj işleriyle teknik hizmetlerde bulunan müteşebbislerin bu işlerden sağladıkları gelirlerin bazı şartlarla vergi dışı bırakılması nedeniyle bu işlere ilişkin giderlerin de masraf yazılması öngörülmüştür.

Madde 9. — Bu madde ile aynı Kanunun 17 nci maddesinin 1 numaralı bendi değiştirilmektedir.

Bilindiği üzere, Kurumlar Vergisi Kanununun 15 nci maddesinde; sermaye şirketlerince dağıtılan örtülü kazançların, matrahın tespiti sırasında hâsıllattan indirilemeyeceği belirtilmiş ve 17 nci maddede, örtülü kazanç dağıtımının mahiyeti 4 bent halinde açıklanmıştır.

Yürürlükteki 1 numaralı bent hükmüne göre «yüksek veya düşük bedeller üzerinden veya bedelsiz olarak imalat, inşaat işlemlerinde ve hizmet ilişkilerinde bulunulması» hali, örtülü kazanç dağıtımını kapsamına girmemektedir.

Bu yüzden, emsaline göre yüksek veya düşük bedelle veya bedelsiz olarak imalat, inşaat işlemlerinde veya hizmet ilişkilerinde bulunulması yoluyla uygulamada büyük ölçüde vergi kaybına sebebiyet verildiği müşahade edilmiş olup, bu sakıncanın ortadan kaldırılması için, bahse konu durumlarda da örtülü kazanç dağıtımının mevcudiyetini öngörmek üzere 1 numaralı bent hükmünde gerekli değişiklik yapılmıştır.

Madde 10. — Bu madde ile aynı kanunun 12 nci maddesinin 1, 6 ve 7 numaralı bentlerindeki parantez içi hükümlerinde ihracat muaflığı, mevduat faizleri ve menkul kıymet satışı istisnalarına ilişkin olarak yer alan hükümler kaldırılmakta ve 19 ncu maddeyi takiben mükerrer 19 ncu madde eklenmektedir.

Bilindiği üzere, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin 1 numaralı bendi ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 12 nci maddesinin 1 numaralı bendi hükümlerine göre, dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerle, kurumların ihraç edilmek üzere Türkiye'de satın aldıkları veya imal ettikleri malları, Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere göndermelerinden doğan kazançlar Türkiye'de elde edilmiş sayılmakta ve vergiye tabi bulunmamaktadır.

Bu hükümler uyarınca ihracat muaflığından yararlanan dar mükellefiyete tabi kurumların gerek finansman kolaylıkları ve gerekse Türkiye'de vergi ödememek suretiyle sağladıkları avantajlar, dış piyasalarda yerli ihracatçıların rekabet imkânlarını olumsuz yönde etkilemekte ve ayrıca mezkûr muafiyetin bütün genişliği ile uygulanması bir taraftan vergi kaybına, diğer taraftan da döviz kaybına neden olmaktadır.

Bu nedenlerle, yürürlükteki 12 nci maddenin bir numaralı bendinde yer alan ihracat muaflığına ilişkin hüküm kaldırılarak bu konuda, dar mükellef kurumların Türkiye'deki faaliyetlerine isabet eden kazanç kısmının vergilendirilmesi amacıyla, Kurumlar Vergisi Kanununun 19 ncu maddesini takibeden mükerrer 19 ncu madde hükmü düzenlenmiştir.

Mükerrer 19 ncu madde hükmüne göre, sözü edilen kurumların vergi matrahı ihraç edilen malların maliyet bedeli ile dışarıya taşınmak üzere kara, deniz veya hava nakil vasıtalarına teslim edildikleri ana kadar yapılan, bunlarla ilgili her türlü giderler toplamına ortalama kazanç oranlarının uygulanması suretiyle bulunacaktır.

Madde 11. — Bu madde ile aynı kanunun 22 nci maddesi değiştirilmektedir.

Yürürlükteki 22 nci maddede dar mükellefiyete tabi yabancı kurumların vergiye tabi kazancı gayrimenkullerin ve hakların satışından, iştirak hisselerinin devir ve temlikinden doğan kazançlardan veya arizi kazançlardan ibaret bulunduğu takdirde, bu gibi kazançların, iktisap tarihinden itibaren 15 gün içinde özel beyanname ile maddede belirtilen vergi dairesine bildirilmesine amir bulunmaktadır.

Ancak, dar mükellefiyete giren yabancı kurumların vergiye tabi olup özel beyanname ile bildirilmesi zorunlu olan değer artışı kazançları ile arizi kazançlarına ilişkin olarak Gelir Vergisi Kanununda yeni düzenleme yapıldığından bu düzenlemeye paralel olmak üzere sözkonusu kazançlar için Gelir Vergisi Kanununun

mükerrer 80 ve 82 nci maddelerine atıfta bulunulmuştur. Yabancı kurumların vergiye tabi kazancı Mezkûr maddelerde belirtilen kazançlardan ibaret bulunduğu takdirde, yabancı kurum veya Türkiye'de namına hareket eden kimse bu gibi kazançları iktisap tarihinden itibaren 15 gün içinde Gelir Vergisi Kanununun 101 nci maddesinde belirtilen vergi dairelerine bildirmeye zorunlu oldukları açıklanmıştır.

Madde 12. — Bu madde ile aynı kanunun 24 nci maddesi değiştirilmektedir.

Yürürlükteki 24 nci madde hükmüne göre dar mükellef kurumlarca sağlanan ve maddenin 1 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı kazanç ve iratlar gayrisafi tutarlar üzerinden % 20 (4 numaralı bent kapsamına giren ve Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 1 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı kâr paylarında % 35) nisbetinde kurumlar vergisi tevkifatına tabi olup bu maddeye göre vergisi tevkif suretiyle alınan kazanç ve iratlar için 20 ve 22 nci maddelere göre beyanname ve rüsmesi veya bu madde kapsamına girmeyen kazanç ve iratlar için verilecek beyannamelelere mezkûr kazanç ve iratların ithali ihtiyari bulunmaktadır.

Yapılan değişiklikle, tevkifat kapsamına 12 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak mevduat faizleri de alınmaktadır. Maddede sayılan kazanç ve iratların dar mükellef kurumlara nakden veya hesaben ödenmesi halinde gayrisafi tutarları üzerinden yapılacak tevkifat oranları, Gelir Vergisi Kanununda dar mükellef gerçek kişilerce elde edilen aynı kazanç ve iratlar üzerinden değiştirilen yeni oranlara göre yapılan vergi tevkifat oranlarına paralellik sağlamak ve farklılık yaratmamak amacıyla yeniden düzenlenmiştir.

Kurumlar Vergisi tevkifatı;

- a) Ücretlerden % 30,
- b) Serbest meslek kazançlarından % 30,
- c) Gayrimenkul sermaye iratlarından % 25,
- d) Menkul sermaye iratlarından;
- aa) Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 5, 7 ve 12 numaralı fıkralarında yazılı bentlerinde yazılı ödemelerden % 25 (Bu nisbeti % 30'a kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.)
- bb) Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 6 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 30, bunun dışında kalan menkul sermaye iratlarından % 20,
- e) 5 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 35, nisbetine göre yapılır.

Maddede ayrıca, uluslararası para piyasasından hazine garantisi ile alınacak orta ve uzun vadeli krediler için ödenecek faizlerdeki tevkifat oranını sifıra kadar indirmeye Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir.

Madde 13. — Bu madde ile, yürürlükteki hükme göre sermaye şirketleri ile kooperatiflerde % 25, diğer kurumlarda % 35 olan Kurumlar Vergisinin oranı sermaye şirketleri ile kooperatiflerde % 40'a çıkarılmakta ve kurumlarca halen yapılmakta olan gelir vergisi tevkifatına son verilmektedir.

Diğer taraftan, bu sisteme tamamlayıcı mahiyette olmak üzere, Gelir Vergisi Kanununda öngörülen değişiklikte kazancın dağıtılması halinde, ortak gerçek kişilerce Gelir Vergisi beyannamelerinde bildirilecek olan kâr payları üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, bu kâr paylarına ilişkin olarak ödenmiş bulunan Kurumlar Vergisinin 3/4'ünün mahsubu esası getirilmektedir.

Öngörülen bu sistemde, tam mükellefler bakımından kurum kazancının dağıtılması halinde, nihai vergi yükünde bugünkine nazaran bir azalma meydana getirilmek suretiyle gerçek Gelir Vergisi mükelleflerinin vergi yükleri ile paralellik sağlanarak kurumlaşma teşvik edilmektedir. Bu durum, kurum kazancının 100 ve kazanç dağıtımı halinde gelir vergisi beyannamesinde beyan edilecek gelire uygulanacak Gelir Vergisi nisbetinin % 60 olarak alındığı örneğe göre bugünkü ve getirilen sisteme göre nihai vergi yükleri açısından aşağıda tablo halinde gösterilmiştir. (Yapılan hesaplamalarda Mali Denge Vergisi ihmal edilmiştir.)

Yürürlükteki mevzuata göre nihai vergi yükü :	
Kurum kazancı	100
Kurumlar vergisi (% 25)	— 25
	—————
Kalanı	75
Gelir vergisi stopajı (% 20)	— 15
	—————
Ortağa dağıtılan kâr payı	60
	—————
Gerçek kişi ortak tarafından Gelir Vergisi beyan- namesinde bildirilecek gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisini (75 X % 60)	45
	—————
Kurumda kâr payı üzerinden ödenen Gelir Vergisi stopajı mahsubu	— 15
	—————
	30
	—————
Gelir Vergisi beyannamesinde ortakça ödenecek ge- lir vergisi	
Nihai vergi yükü :	
Kurumlar Vergisi	25
Gelir Vergisi Stopajı	15
Ortakça ödenecek gelir vergisi	30
	—————
	70
	—————
Getirilen sisteme göre nihai vergi yükü :	
Kurum kazancı	100
Kurumlar vergisi (% 40)	— 40
	—————
Ortağa dağıtılan kâr payı	60
	—————
Ortağın Gelir Vergisi beyannamesinde bildireceği, şirketten elde ettiği kâr payı (60) ile bu kâr payı üzerinden ortağı bulunduğu kurumda ödenen kurumlar vergisinin 3/4'ü (3/4 X 40 = 30) yani vergi alacağı toplamı üze- rinden hesaplanan Gelir Vergisi (90 X % 60)	54
Beyan edilen gelir üzerinden evvelce ödenen Kurum- lar Vergisinin 3/4'ü (3/4 X 40 = 30) mahsubu	— 30
	—————
Gelir Vergisi beyannamesinde ortakça ödenecek ge- lir vergisi	24
	—————
Nihai vergi yükü :	
Kurumlar Vergisi	40
Ortakça ödenecek gelir vergisi	+ 24
	—————
Toplam vergi yükü	64
	—————

Görüldüğü gibi, Gelir Vergisi beyannamesinde beyan edilen gelire uygulanacak nisbet ne olursa olsun vergi yükünde bugünkine nazaran bir azalma olacaktır.

Böylece, öngörülen bu değişikliklerle bir taraftan mükellefler esas itibarıyla Gelir Vergisi Kanununun 96 nci maddesi uyarınca ve uygulaması güç bir usulde stopaj matrahı tespit ve beyanname düzenleme, diğer taraftan da vergi idaresi anılan beyannameleri alma, takip ve bunlara ilişkin, tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerini yapma külfetinden kurtarılmaktadır. Öte yandan vergi yükü azaltılarak kurumlaşma teşvik edilmektedir.

Bu sistemde dağıtılmayan kurum kazançlarında vergi yükü ise aynen muhafaza edilmektedir.

Madde 14. — Bu madde ile aynı kanunun, tasfiye dönemine ilişkin 30 ncu maddesi hükmü değiştirilmektedir.

Yürürlükteki madde hükmünde, üç yılı aşmayan tasfiyelerde tasfiye döneminin, kurumun tasfiye haline girdiği tarihten başlayıp tasfiyenin bittiği tarihe kadar de vâm edeceği belirtilmek suretiyle, 3 yıla kadarki dönem bir tasfiye dönemi sayılmış ancak tasfiyenin 3 yılı aşması halinde, bu ilk dönemi takip eden her takvim yılı da müstakil tasfiye dönemi kabul edilmiştir.

Tasfiye döneminin böylece uzun bir süre olarak kabul edilmesi uygulamada tasfiye işlemlerinin sürünce-medede bırakılması ve dolayısıyla vergi alacağının geç tahsil edilmesi sonucunu doğurduğundan, bu mahzuru bertaraf etmek üzere her takvim yılının müstakil bir tasfiye dönemi sayılmasını teminen madde metninde gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Madde 15. — Bu madde ile aynı Kanunun tasfiye beyannamesine ilişkin 31 nci maddesi değiştirilmektedir.

Her takvim yılının müstakil bir tasfiye dönemi kabul edilmesi nedeniyle fıkra metninde buna uygun olarak gerekli değişiklik yapılmıştır.

Madde 16. — Bu madde ile aynı kanunun 45 nci maddesinde değişiklik yapılmakta ve kıyas yoluyla uygulanacak hükümler iki bent halinde madde metninde gösterilmektedir.

Madde 17. — Bu madde ile Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan değişikliklerin durumlarına göre çeşitli geçici maddeler düzenlenmiştir.

Geçici Madde 1. — Mezkûr maddede bu Kanunla değiştirilen Kurumlar Vergisi Kanununun değişik 25 nci maddesinde yazılı vergi nispetinin kurumların 1980 takvim yılı kazançları hakkında da uygulanması öngörülmektedir.

Geçici Madde 2. — Bu maddede 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten, bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ayrılmış olan ihtiyat akçeleri ve banka provizyonlarının, bunların sermayeye ilavesi veya ortaklara dağıtılması hallerinde, sermayeye ilave edildiği veya dağıtımın yapıldığı yılın ticari kazancına vergilendirilmeden önceki brüt tutarları üzerinden ilave olunacağı teşebbüsün tasfiyesi halinde ise tasfiye kârının hesaplanmasında nazara alınacağı ve bu ihtiyat akçeleri ve banka provizyonları üzerinden ödenmiş bulunan Kurumlar Vergisi ile tevkif yoluyla ödenen Gelir Vergilerinin ödenecek Kurumlar Vergisinden mahsubu hükme bağlanmıştır.

Geçici Madde 3. — Bu maddede dar mükellef kurumlarca Türkiye’de satışı yapılmaksızın mal ihracında uygulanacak ilk ortalama kazanç nispetlerinin Maliye Bakanlığınca bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde tespit ve ilan edilmesi öngörülmektedir.

Geçici Madde 4. — Bu madde ile, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlanıp da, yürürlük tarihine kadar sonuçlandırılmamış olan tasfiyelerde, tasfiye dönemi ve tasfiye beyannamesi bakımından eski hükümlerin uygulanması sağlanmaktadır.

Geçici Madde 5. — 1.1.1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırım indirimine konu yatırım harcamalarına yatırım indirimine ilişkin eski hükümler ve eski nispetler, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin yeni hükümler ve yeni nispetler uygulanması öngörülmüştür.

Ancak, 1.1.1981 tarihinden önce başladığı halde henüz bitmemiş olan yatırım indirimine konu yatırımlar nedeniyle uygulanacak yatırım indirimi tutarı yukarıdaki hükme göre hesaplanacak indirimler toplamını geçemez.

Geçici Madde 6. — Bu maddede bu kanunla değiştirilen 24 ncü maddesinin 4 numaralı bendinde yazılı vergi nispetlerinin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce nakden veya hesaben ödenen veya tahakkuk ettirilen iratlar hakkında da uygulanması öngörülmektedir.

Madde 18. — Bu madde ile Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan değişiklik ve yeni getirilen hükümlerin yürürlük tarihleri düzenlenmiştir.

Madde 19. — Yürütme maddesidir.

Bütçe - Plan Komisyonu Raporu

TC

Milli Güvenlik Konseyi

Bütçe - Plan Komisyonu

Esas No. : 1/63

Karar No. : 16

23 Aralık 1980

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Bakanlar Kurulu tarafından 25 . 11 . 1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyine sunulan «5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı» Komisyonumuzca incelenmiştir.

3 . 6 . 1949 tarih ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 1 Ocak 1950 tarihinde yürürlüğe konulmuş, 30 . 12 . 1960 tarih ve 192 sayılı, 18 . 2 . 1963 tarih ve 199 sayılı kanunlarla bazı maddeleri değiştirilerek günümüze kadar uygulaması sürdürülmüştür.

Hazırlanan Kurumlar Vergisi Kanun Tasarısında; yatırımların özendirilerek kalkınmada öncelikli bölgelere kaydırılmasını teşvik edici hükümlere yer verildiği, uygulamada ortaya çıkan aksaklıkların giderilmeye çalışıldığı, kooperatificiliği teşvik edici hususların düzenlendiği, vergi kaybının önlenmesi maksadıyla bağlayıcı hükümler getirildiği görülmüş ve maddelerin incelenmesine geçilmiştir.

Madde 1. — Türk Ticaret Kanununda ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda «Kooperatif şirketler» yerine «Kooperatifler» olarak düzenlenmesi üzerine, bu değişikliklere paralel olarak kurumlar vergisine tabi olan kurumlar arasında «Kooperatif şirketlerin», «Kooperatifler» olarak düzenlenmesi ayrıca sendikaların iktisadi işletmelerin «Dernek» olarak mütalaa olunmuştur.

Madde 2. — Tasarının birinci maddesinde «Kooperatif şirketler» ibaresi yerine «Kooperatifler» ibaresi konulduğundan, 5422 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinde de aynı düzenlemenin yapılması zorunlu görülerek, tasarıya ilave edilmiş ve sonra gelen maddelerin numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

Madde 3. — Tasarının ikinci maddesi üçüncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 4. — Dar mükellefiyete tabi olan yabancı kamu idare ve müesseselerine ait iktisadi işletmelerin, Türkiye'de müstakil işyerlerinin bulunmaması halinde, vergilendirme hususunda tereddütlerin meydana gelmesi nedeniyle, metne açıklık getirmek amacıyla, mükellefiyete tesir etmeyecek hususlar arasına «işyerlerinin bulunmaması» ibaresinin konulması uygun görülmüş ve tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 5. — Tasarının 4 ncü madde başlığı, değişen maddelere uyum sağlayacak şekilde değiştirilmiş, aynı kanunun muafiyetleri düzenleyen 17 nci maddenin 9, 11, 15, 16 ve 17 nci bentleri yeniden aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

9 ncu bendinde yer alan emekli ve yardım sandıklarına açıklık getirmek maksadıyla muafıktan yararlanacak kuruluşlar sayılmıştır.

11 nci bendine, soğuk hava depoları ilave edilmiştir.

15 nci bendinde, derneklere ait olup, üyelerinin istifadelerine sunulan ve alkollü içki verilmeyen lokanta ve gazino gibi işletmelerin gayelerinden saptığı dikkate alınarak, bunların muafiyetleri kaldırılmış; bunun yerine «Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar» konulmuştur.

16 ncı bendinde yer alan «kooperatif şirketler», yerine «kooperatifler» ibaresi konularak, bent yeniden düzenlenmiştir.

17 ncı bent, daha açık bir şekilde tanzim olunmuştur.

Madde 6. — Aynı Kanunun istisnalarla ilgili 8 nci maddenin 3 ncü bendinde yer alan metin yeniden düzenlenmiş, «Devletle akdolanın mukavelenamelerine göre» ibaresi «Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak akdettiği mukavelenamelerine göre» şeklinde değiştirilmiştir. 9 ncu bendinde «gerice yöre olarak belirtilen yörelerde» ibaresi «kalkınmada öncelikli bölgelerde» olarak değiştirilmiştir.

Madde 7. — Finansman fonu ile ilgili mükerrer 8 nci maddenin 3 ncü bendinde yer alan «Teşvik ve Uygulama Dairesi»; «Devlet Planlama Teşkilatı» olarak değiştirilmiştir.

Madde 8. — Dar mükellefiyet mevzuuna giren hususları düzenleyen 12 nci maddesinin 1, 6 ve 7 numaralı bentleri parantez içindeki hükümleri metinden çıkarılmış ve madde numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

Madde 9. — Safi kurum kazancını düzenleyen aynı Kanunun 13 ncü maddesinin 2 nci fıkrasının parantez içi hükmü kaldırılmış ve 3 ncü fıkrası «Gelir Vergisi Kanununun ortalama kâr haddi ve asgari gayri safi hâsıla esası hakkındaki hükümleri Kurumlar Vergisi mükellefleri için de uygulanır» şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 10. — İndirilecek giderlerle ilgili 14 ncü maddenin 7 nci bendi yeniden düzenlenmiş, 5 yıllık süre 3 yıla indirilmiş ve 7 numaralı bentten sonra gelmek üzere «faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları»nın da indirilecek giderler arasında yer alması amacıyla 8 nci bent eklenmiş ve tasarının 7 nci maddesi 10 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 11. — Tasarının 8 nci maddesiyle, aynı Kanunun 15 nci maddesinin 7 numaralı bendinde yapılan değişiklikler aynen benimsenmiş, ancak «Devletle akdolanın» ibaresinin «Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak akdettiği» şeklinde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Madde 12. — Tasarının 9 ncu maddesi 12 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 13. — Tasarının 10 ncu maddesi 13 ncü madde olarak değiştirilmiş ve «aynı Kanunun 12 nci maddesinin 1, 6 ve 7 numaralı bentlerindeki parantez içi hükümlerde ihracat muafiyeti, mevduat faizleri ve menkul kıymet satışı istisnalarına ilişkin olarak yer alan hükümler kaldırılmış» cümlesi 8 nci madde ile düzenlenmiş olduğundan; madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 14. — Tasarının 11 nci maddesi 14 ncü madde olarak aynen kabul edilmiş, ancak «özel beyan zamanı» madde başlığı ilave edilmiştir.

Madde 15. — Tasarının 12 nci maddesi 15 nci madde olarak değiştirilmiş; ve aynı Kanunun 24 ncü maddesi (A) fıkrası 5 nci bendinden sonra gelen «Bu madde gereğince Kurumlar Vergisi tevkiyatı yapılan kurum kazançları üzerinden bu kazancı elde eden kurumlar tarafından ayrıca gelir vergisi tevkiyatı yapılmaz» ibaresi metinden çıkarılmış ve Kurumlar Vergisi tevkiyatı başlığı altında yer alan (e) bendi «Telif, imtiyaz, iktisad, işletme, ticaret unvanı, alameti farika ve benzeri gayri maddi hakların satışı, devir ve temlik mukabilinde alınacak bedellerden % 35» olarak düzenlenmiştir.

Madde 16. — Verginin nispetini düzenleyen aynı Kanunun 25 nci maddesinde yer alan sermaye şirketleri ile kooperatiflerin kazançları üzerinden verilen % 40 oranındaki kurumlar vergisi % 50 oranına yükseltilmiştir.

Madde 17. — Tasarının 14 ncü maddesi 17 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 18. — Tasarının 15 nci maddesi 18 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 19. — Tasarının 16 ncı maddesi 19 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 20. — Aynı Kanunun geçici maddelerle ilgili başlığı değiştirilmiş ve «Kurumlar Vergisi Kanununun 1, 2, 3 ve 4 ncü geçici maddeleri ile 1137 sayılı Kanunun 3 ve 4 ncü geçici maddeleri ve 192 sayılı Kanunun 1 nci geçici maddesi yürürlükten kaldırılmış ve kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.» şeklinde değiştirilmiş ve kurumların mali bilançolarında yer alan zararların üç yıl süre ile gider yazılması, 1 . 1 . 1981 tarihinden önce ve gider olarak gösterilmeyen zararlar için beş yıl olarak uygulanacağına ilişkin «İndirilecek giderler» başlığı altında geçici 7 nci madde eklenmiştir.

Madde 21. — Yürürlükle ilgili maddenin başlığı yeniden düzenlenmiştir.

Madde 22. — Yürütme ile ilgili 19 ncu madde 22 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

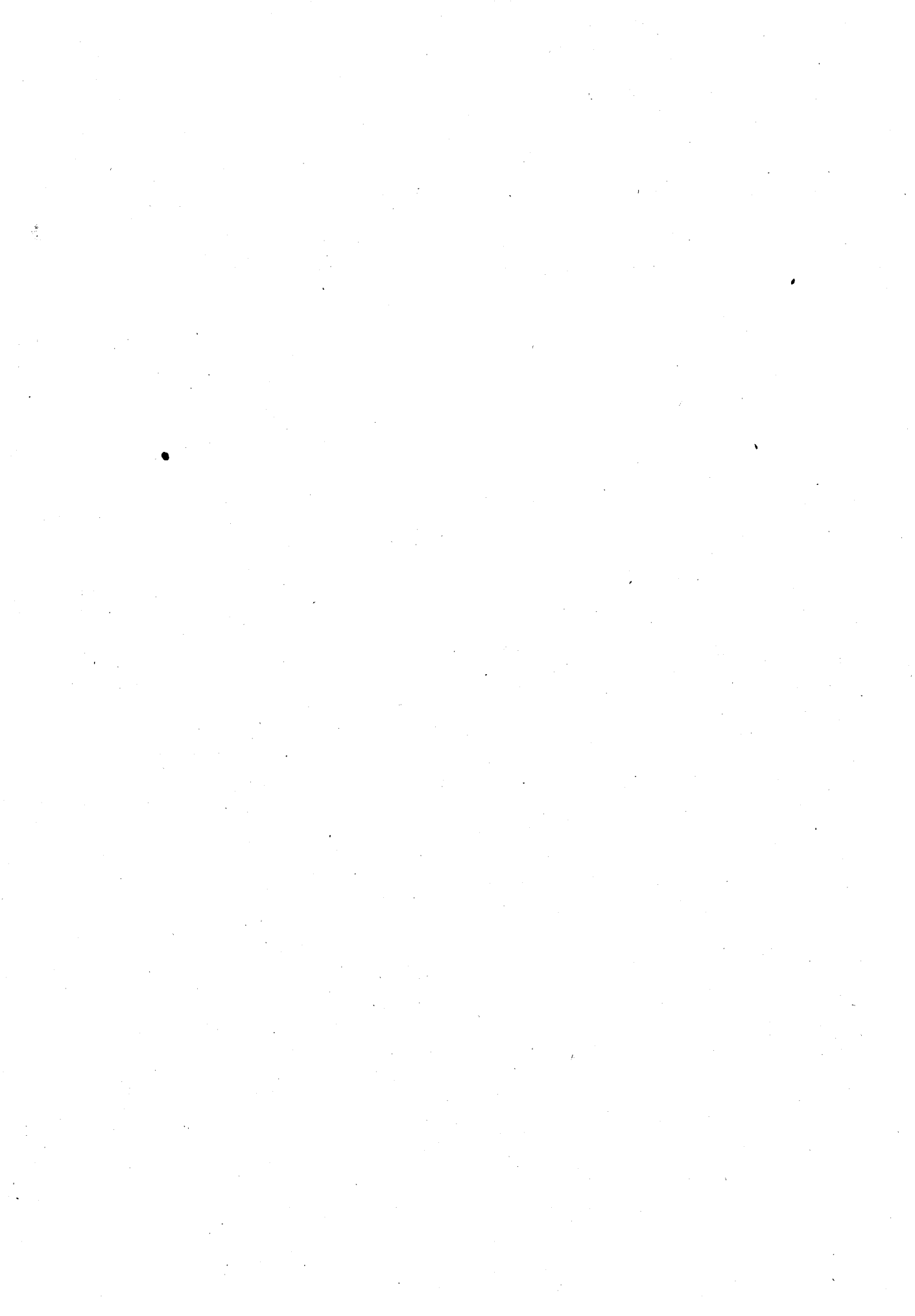
Başkan
Hüsnü KÜÇÜKAHMET
Em. Amiral

Üye
Tanju ERDEM
Dz. Kd. Kur. Alb.

Üye
Turhan AKPORAY
Mily. Kd. Alb.

Üye
Haşmet YURTAL
Mily. Kd. Alb.

Üye
Tahsin EKİNCİ
Mily. Kd. Bnb.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 3.6.1949 tarihli ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 1 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mevzuu :

Madde 1. — Aşağıda yazılı kurumların kazançları Kurumlar Vergisine tabidir.

- A) Sermaye şirketleri;
- B) Kooperatifler;
- C) İktisadi Kamu Müesseseleri;
- D) Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler;

Bu Kanunun tatbikatında sendikalar dernek; cemaatler vakıf hükmündedir.

Kurum kazancı, Gelir Vergisi mevzuuna giren gelir unsurlarından terekküp eder.

MADDE 2. — Aynı Kanunun 4 ncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bunların kazanç gayesi gütmemeleri, faaliyetin kanunla tevdi edilmiş görevler arasında bulunması, tüzelkişiliklerinin olmaması, müstakil muhasebeleri ve kendilerine tahsis edilmiş sermayelerinin veya işyerlerinin bulunmaması mükellefiyetlerine tesir etmez.

MADDE 3. — Aynı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bunların kazanç gayesi gütmemeleri, tüzelkişiliklerinin olmaması, müstakil muhasebeleri ve kendilerine tahsis edilmiş sermayelerinin veya işyerlerinin bulunmaması mükellefiyetlerine tesir etmez.

MADDE 4. — Aynı Kanunun 7 nci maddesinin 9 ve 11 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, 15 ve 18 numaralı bentleri kaldırılarak 17 numaralı bent 15 olarak numaralanmıştır.

9. TC Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ - Kur, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve Memur Yardımlaşma Kurumu gibi kanunla kurulan emekli ve yardım sandıkları ile sosyal sigorta kurumları;

11. İl özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettiği birlikler veya bunlara bağlı müesseseler tarafından işletilen;

- a) Su, elektrik, havagazı ve soğuk hava deposu işletmeleri;
- b) Belediye sınırları içindeki yolcu taşıma işletmeleri;
- c) Mezbahalar (Kesim, taşıma ve muhafaza işlerine münhasır olmak şartıyla);

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU METNİ

5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 3 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
Kooperatifler :

Madde 3. — Kooperatifler, 11163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan istihlâk, istihsal, kredi, satış, yapı ve sair kooperatifler ile aynı mahiyetteki yabancı kooperatiflerdir.

Okul kooperatifleri gibi dernek veya adi şirket mahiyetinde olanlar bu kanunun uygulanmasında kooperatif addolunmaz.

MADDE 3. — Tasarının 2 nci maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 3 ncü maddesi 4 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Aynı Kanunun 7 nci maddesinin 9, 11, 15, 16 ve 17 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, 903 sayılı Kanunla eklenen 18 numaralı bent kaldırılmıştır.

9. TC Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ - Kur, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve Memur Yardımlaşma Kurumu gibi kanunla kurulan emekli ve yardım sandıkları ile Sosyal Sigorta Kurumları;

11. İl özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birlikler veya bunlara bağlı müesseseler tarafından işletilen :

- a) Su, elektrik, havagazı ve soğuk hava deposu işletmeleri;
 - b) Belediye sınırları içindeki yolcu taşıma işletmeleri;
 - c) Mezbahalar (kesim, taşıma ve muhafaza işlerine münhasır olmak şartıyla);
15. Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar.

16. Esas mukavelelerinde sermaye üzerinden kazanç dağıtılmaması, idare meclisi başkan ve üyelerine kazanç üzerinden hisse verilmemesi, ihtiyat akçelerinin ortaklara dağıtılmaması ve münhasıran ortaklar ile iş görülmesine dair hükümler bulunması şartı ile kooperatifler (Esas mukavelelerde yukarıki şartlar mevcut olmakla beraber fiilen bu kayıt ve şartlara uymayan kooperatifler muafiyetten faydalanamaz).

17. Özel kanunlarla veya Devletin, kanunların verdiği yetkiye dayanarak aktettiği mukavelelerle Kurumlar Vergisinden veya her türlü vergi ve resimden muaf tutulan kurumlar.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 5. — Aynı Kanunun 8 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İstisnalar :

Madde 8. — Bu maddede yazılı kurum kazançları Kurumlar Vergisinden müstesnadır :

1. Tam mükellefiyete tabi kurumların başka bir kurumun sermayesine iştiraklerinden elde ettikleri kazançlar (iştirak kazançları istisnası);

2. Aşağıda yazılı kooperatiflerin ortakları için hesapladıkları risturnlardan;

a) İstihlak kooperatiflerinde; ortakların şahsi ve ailevi gıda ve giyecek ihtiyaçlarını karşılamak için satın aldıkları malların kıymetlerine göre hesaplanan risturnlar,

b) İstihsal kooperatiflerinde; ortakların istihsal ederek kooperatife sattıkları veya kooperatiften istihsal faaliyetinde kullanmak üzere satın aldıkları malların kıymetine göre hesaplanan risturnlar,

c) Kredi kooperatiflerinde; ortaklarının kullandıkları kredilere göre hesaplanan risturnlar,

d) Ortakların idare gideri karşılığı olarak ödedikleri paralardan sarfolunmayarak iade edilen kısımlar,

Bu risturnların nakden veya aynı kıymette mal ile ödenmesi istisnanın uygulanmasına mani değildir. Ortaklardan başka kimselerle yapılan muamelelerden doğan kazançlar ile ortaklarla ortaklık statüsü dışında yapılan muamelelerden doğan kazançlar hakkında risturnlara müteallik istisna hükmü uygulanmaz. Bunların genel kazançtan tefrikinde, ortaklarla yapılan iş hacminin genel iş hacmine olan nispeti esas tutulur.

3. İhraç kanunlarına veya Devletle akdolunan mukavelenamelere göre mevcut ve çıkacak vergilerden muafiyeti kabul edilmiş olan menkul kıymetlerin temettü, faiz ve ikramiyeleri;

4. Kambiyo mevzuatı gereğince Türkiye'ye getirildiğinin tevsik edilmesi kaydıyla, yurt dışında yapılan inşaat, onarma ve montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanan kazançlar;

5. Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığının tekelinde bulunan ulaştırma işlerinden elde ettiği kazançlar,

6. «Sanayi ürünü» ihraç eden ve yıllık ihracat tutarı 250 000 Amerikan doları veya muadili yabancı para karşılığı Türk lirasını aşan imalatçı kurumların ihracatın ilk yılı için bu ihracattan sağladıkları hâsılâtın % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilir.

Bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının hesabında kur değişmelerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

İhraç edildiğinin tevsiki şartıyla ihracatçılara yapılan satışlar yıllık ihracat tutarının hesabında ihracat sayılır.

İhraç ettiği malı imal etmeyen ihracatçı kurumlarda bu istisnalar 1/4 oranında uygulanır.

7. Yaş meyve ve sebze ihracatçılarının ihracatın ilk yılı için bu ihracattan sağladıkları hâsılâtın % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilir. İhraç edildiğinin tevsiki şartıyla ihracatçılara yapılan satışlarda yaş meyve ve sebze üreticisi kurum yönünden ihracat sayılır.

Bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının hesabında kur değişmelerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

8. Kambiyo mevzuatı gereğince Türkiye'ye döviz olarak getirildiğinin tevsik edilmesi kaydıyla dış navlun hâsılâtının ilk yıl için % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan navlun hâsılâtının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilir.

Bir önceki yıla göre artan hâsılâtın hesabında kur değişmelerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

9. Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin yatırım indiriminden istifade eden kazançları (Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimine ilişkin hükümleri sermaye şirketleri ile kooperatifler hakkında da uygulanır. Ancak Kalkınma Planı ve yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen sektörler ile gerice yöre olarak belirtilen yörelerde yapılan yatırımlar dolayısıyla yatırımcı sermaye şirketleri ile kooperatiflerin bu yatırımları için yatırım indirimi nispeti % 70'dir.)

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 6. — Aynı Kanununun 8 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«İstisnalar :

Madde 8. — Bu maddede yazılı kurum kazançları Kurumlar Vergisinden müstesnadır :

1. Tam mükellefiyete tabi kurumların başka bir kurumun sermayesine iştiraklerinden elde ettikleri kazançlar (iştirak kazançları istisnası);
2. Aşağıda yazılı kooperatiflerin ortakları için hesapladıkları risturnlardan;
 - a) İstihlak kooperatiflerinde; ortakların şahsi ve ailevi gıda ve giyecek ihtiyaçlarını karşılamak için satın aldıkları malların kıymetlerine göre hesaplanan risturnlar;
 - b) İstihsal kooperatiflerinde; ortakların istihsal ederek kooperatife sattıkları veya kooperatiften istihsal faaliyetinde kullanmak üzere satın aldıkları malların kıymetine göre hesaplanan risturnlar,
 - c) Kredi Kooperatiflerinde; ortaklarının kullandıkları kredilere göre hesaplanan risturnlar,
 - d) Ortakların idare gideri karşılığı olarak ödedikleri paralardan sarfolunmayarak jade edilen kısımlar,

Bu risturnların nakden veya aynı kıymette mal ile ödenmesi istisnanın uygulanmasına mani değildir. Ortaklardan başka kimselerle yapılan muamelelerden doğan kazançlar ile ortaklarla ortaklık statüsü dışında yapılan muamelelerden doğan kazançlar hakkında risturnlara müteallik istisna hükmü uygulanmaz. Bunların genel kazançtan tefrikinde, ortaklarla yapılan iş hacminin genel iş hacmine olan nispeti esas tutulur.

3. İhraç kanunlarına veya Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak aktettiği mukavelenamelere göre mevcut ve çıkacak vergilerden muafliği kabul edilmiş olan menkul kıymetlerin temettü, faiz ve ikramiyeleri;

4. Kambyo mevzuatı gereğince Türkiye'ye getirildiğinin tevsik edilmesi kaydıyla, yurt dışında yapılan inşaat, onarma ve montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanan kazançlar;

5. Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığının tekelinde bulunan ulaştırma işlerinden elde ettiği kazançlar,

6. «Sanayi ürünü ihraç eden ve yıllık ihracat tutarı 250 000 Amerikan doları veya muadili yabancı para karşılığı Türk Lirasını aşan imalatçı kurumların ihracatın ilk yılı için bu ihracattan sağladıkları hâsılâtın % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilir.

Bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının hesabında kur değişmelerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

İhraç edildiğinin tevsiki şartıyla ihracatçılara yapılan satışlar yıllık ihracat tutarının hesabında ihracat sayılır.

İhraç ettiği malı imal etmeyen ihracatçı kurumlarda bu istisnalar 1/4 oranında uygulanır.»

7. «Yaş meyve, sebze ihracatçılarının ihracatın ilk yılı için bu ihracattan sağladıkları hâsılâtın % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilir. İhraç edildiğinin tevsiki şartıyla ihracatçılara yapılan satışlarda yaş meyve ve sebze üreticisi kurum yönünden ihracat sayılır.»

Bir önceki yıla göre artan ihracat hâsılâtının hesabında kur değişmelerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

8. Kambyo mevzuatı gereğince Türkiye'ye döviz olarak getirildiğinin tevsik edilmesi kaydıyla dış navlun hâsılâtının ilk yıl için % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan navlun hâsılâtının % 30'u ile bakiyesinin % 15'i kurum kazancından indirilir.

Bir önceki yıla göre artan hâsılâtın hesabında kur değişmelerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

9. «Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin yatırım indiriminden istifade eden kazançları (Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimine ilişkin hükümleri sermaye şirketleri ile kooperatifler hakkında da uygulanır. Ancak Kalkınma planı ve yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen sektörler ile kalkınmada öncelikli

(Hükümetin teklifi)

10. Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu hükümleri dairesinde «Turizm Müessesesi» belgesi almış olan kurumların elde ettikleri döviz gelirlerine tekabül eden kazançların ilk yıl için % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan aynı nitelikteki kazancın % 30'u ile bakiyesinin % 15'i mezkûr dövizlerin yetkili bankalarda bozdurulduğunun tevsiki şartıyla kurum kazancından indirilir.

Bir önceki yıla göre artan kazancın hesabında kur değişikliklerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz,

MADDE 6. — Aynı kanunun 8 nci maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 8 nci madde eklenmiştir.

Finansman Fonu :

MÜKERRER MADDE 8. — Sermaye şirketleri ile kooperatifler, yatırım indiriminden faydalanması kabul edilmiş bulunan yatırımlarının finansmanında kullanmak ve yatırım indirimi belgesinde bu yatırım için öngörülen süre ile sınırlı kalmak kaydıyla aşağıdaki şartlarla finansman fonu ayrılarak safi kurum kazancından indirebilirler;

1. Ayrılacak finansman fonu Kurumlar Vergisi matrahının % 25'ini ve yapılacak yatırım tutarını geçemez.
2. Finansman fonunun T. C. Merkez Bankasında açılacak her an paraya çevrilebilir Devlet tahvili hesabına yatırılması mecburidir.
3. T. C. Merkez Bankasında açılacak hesaptan çekişler Teşvik ve Uygulama Dairesince düzenlenecek çekiş belgelerine dayanılarak yapılır ve yıl içinde fiilen yapılan yatırım tutarını aşamaz.
4. Bir önceki yıl safi kurum kazancından finansman fonu olarak ayrılan meblağ hesap dönemi sonunda safi kurum kazancına eklenir.

MADDE 7. — Aynı kanunun 14 ncü maddesine 7 numaralı bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki 8 numaralı bent eklenmiştir.

8. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları.

MADDE 8. — Aynı kanunun 15 nci maddesinin 7 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu maddenin sonuna 8 numaralı bent eklenmiştir.

7. İhraç kanunlarına veya Devletle akdolunan mukavelenamelere göre mevcut ve çıkacak vergilerden muafiyeti kabul edilmiş olan menkul kıymetlerin Kurumlar Vergisinden istisna edilen temettü, faiz ve ikramiyelerine isabet eden giderler, (Gerçek giderlerin kati olarak tespit edilememesi halinde, bahis konusu gerçek giderler, Kurumlar Vergisinden muaf menkul kıymetler portföyünün itibari değer toplamına, T. C. Merkez Bankası Meclisince menkul kıymetler portföyü ile ilgili giderler nazara alınarak tayin olunacak ortalama gider emsalinin uygulanması suretiyle bulunur. Vergiden muaf menkul kıymetler portföyünün itibari değer toplamı, ilgili hesap dönemine dahil ayların son günündeki vergiden muaf menkul kıymetler portföyünün ortalaması esas alınmak suretiyle tespit olunur.)

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

bölgelerde yapılan yatırımlar dolayısıyla yatırımcı sermaye şirketleri ile kooperatiflerin bu yatırımları için yatırım indirimi nispeti % 60'dır.)

10. Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu hükümleri dairesinde «Turizm Müessesesi» belgesi almış olan kurumların elde ettikleri döviz gelirlerine tekabül eden kazançların ilk yıl için % 20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan aynı nitelikteki kazancın % 30'u ile bakiyesinin % 15'i mezkûr dövizlerin yetkili bankalarında bozdurulduğunun tevsiki şartıyla kurum kazancından indirilir.

Bir önceki yıla göre artan kazancın hesabında kur değişikliklerinden dolayı meydana gelen artışlar nazara alınmaz.

11. Safi kurum kazancından, gelirlerinin tamamını amaçlarına tahsis eden ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara sermayeye iştirak nispetinde ödenecek miktarlar.

MADDE 7. — Aynı Kanunun 8 nci maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 8 nci madde eklenmiştir.

«Finansman Fonu :

Mükerrer Madde 8. — Sermaye şirketleri ile kooperatifler, yatırım indiminden faydalanması kabul edilmiş bulunan yatırımlarının finansmanında kullanmak ve yatırım indirimi belgesinde bu yatırım için öngörülen süre ile sınırlı kalmak kaydıyla aşağıdaki şartlarla finansman fonu ayırarak safi kurum kazancından indirilebilirler;

1. Ayrılacak finansman fonu Kurumlar Vergisi matrahının % 25'ini ve yapılacak yatırım tutarını geçemez.

2. Finansman fonunun TC Merkez Bankasında açılacak her an paraya çevrilebilir Devlet Tahvili hesabına yatırılması mecburidir.

3. TC Merkez Bankasında açılacak hesaptan çekişler Devlet Planlama Teşkilatınca düzenlenecek çekiş belgelerine dayanılarak yapılır ve yıl içinde fiilen yapılan yatırım tutarını aşamaz.

4. Bir önceki yıl safi kurum kazancından finansman fonu olarak ayrılan meblağ hesap dönemi sonunda safi kurum kazancına eklenir.»

MADDE 8. — Aynı Kanunun 12 nci maddesinin 1, 6 ve 7 numaralı bentlerindeki parentez içi hükümler kaldırılmıştır.

MADDE 9. — Aynı Kanunun 13 ncü maddesinin ikinci fıkrasının parantez içi hükmü kaldırılmış, üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Gelir Vergisi Kanununun ortalama kâr haddi ve asgari gayrisâfi hâsıla esası hakkındaki hükümleri Kurumlar Vergisi mükellefleri için de uygulanır.»

MADDE 10. — Aynı Kanunun 14 ncü maddesinin 7 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye 8 numaralı bent eklenmiştir.

7. Üç yıldan fazla nakledilmemek şartıyla geçmiş yılların mali bilançolarına göre meydana gelen zararlar (Bilançolarda her yılın zararının ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.)

8. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları.

MADDE 11. — Aynı Kanunun 15 nci maddesinin 7 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu maddenin sonuna 8 numaralı bent eklenmiştir.

«7. İhraç kanunlarına veya Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak akdettiği mukavelenamelere göre mevcut ve çıkacak vergilerden muafiyeti kabul edilmiş olan menkul kıymetlerin Kurumlar Vergisinden istisna edilen temettü, faiz ve ikramiyelerine isabet eden giderler, (Gerçek giderlerin kati olarak tespit edilememesi halinde, bahis konusu gerçek giderler, Kurumlar Vergisinden muaf menkul kıymetler portföyünün itibari değer toplamına, TC Merkez Bankası Meclisince menkul kıymetler portföyü ile ilgili giderler nazara alınarak tayin olunacak ortalama gider emsalinin uygulanması suretiyle bulunur. Vergiden muaf menkul kıymetler portföyünün itibari değer toplamı, ilgili hesap dönemine dahil ayların son günündeki vergiden muaf menkul kıymetler portföyünün ortalaması esas alınmak suretiyle tespit olunur.)»

(Hükümetin teklifi)

8. 8 nci maddenin 4 numaralı bendinde yer alan istisna kapsamına giren kurum kazançlarının elde edilmesi için yapılan bilumum giderler.

MADDE 9. — Aynı kanunun 17 nci maddesinin 1 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Şirket kendi ortakları, ortaklarının ilgili bulunduğu gerçek ve tüzel kişiler, idaresi, murakabesi veya sermayesi bakımlarından vasıtalı vasitasız olarak bağlı bulunduğu veya nüfuzu altında bulundurduğu gerçek ve tüzel kişiler ile olan münasebetlerinde emsaline göre göze çaracak derecede yüksek veya düşük fiyat veya bedeller üzerinden yahut bedelsiz olarak alım, satım, imalat, inşaat muamelelerinde ve hizmet ilişkilerinde bulunursa;

MADDE 10. — Aynı kanunun 12 nci maddesinin 1, 6 ve 7 numaralı bentlerindeki parantez içi hükümlerde ihracat muafiyeti, mevduat faizleri ve menkul kıymet satışı istisnalarına ilişkin olarak yer alan hükümler kaldırılmış; 19 ncu maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 19 ncu madde eklenmiştir.

Türkiye'de Satış Yapılmaksızın Mal İhracında Kurum Kazancının Götürü Usulde Tespiti :

MÜKERRER MADDE 19. — Türkiye'de satınaldıkları, ya da imal, istihsal veya istihraç ettikleri malı, Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere gönderen dar mükellefiyete tabi kurumların vergiye matrah olacak kurum kazancı, ihraç edilen malların maliyet bedeli ile dışarıya taşınmak üzere kara, deniz ve hava ulaştırma araçlarına teslim edildikleri ana kadar yapılan her türlü giderler toplamına, ortalama kazanç emsallerinin uygulanması suretiyle bulunur.

Bu maddenin uygulanmasında maliyet bedeli dar mükellefiyete tabi kurumun Türkiye'de yaptığı bilumum giderlerin toplamını ifade eder.

Türkiye'de satmaktan maksat, alıcı veya satıcının ya da her ikisinin Türkiye'de olması veya satış akdinin Türkiye'de yapılmasıdır.

Ortalama kazanç emsalleri mal çeşitleri itibari ile Maliye Bakanlığınca belli edilir. Ortalama kazanç emsalleri Resmi Gazetede yayınlanır ve yayımlanma tarihini izleyen takvim yılı başından başlayarak uygulanır. Maliye Bakanlığı gerekli gördüğü takdirde, uygulanmakta olan ortalama kazanç emsallerini en az bir yıl uygulanmış olmak şartıyla değiştirebilir.

MADDE 11. — Aynı kanunun 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 22. — Dar mükellefiyete giren yabancı kurumların vergiye tabi kazancının Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 80 nci ve 82 nci maddelerinde yazılı değer artış kazançları ve arizi kazançlardan (Kurumlar Vergisi Kanununun 24 ncü maddesinin (A) bölümünün 5 numaralı bendinde sayılanlar hariç) ibaret bulunduğu takdirde, yabancı kurum veya Türkiye'de namına hareket eden kimse bu gibi kazançları iktisap tarihinden itibaren 15 gün içinde Gelir Vergisi Kanununun 101 nci maddesinde belirtilen vergi dairelerine beyanname ile bildirmeye mecburdur.

MADDE 12. — Kurumlar Vergisi Kanununun 24 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tevkiף yolu ile alınan Kurumlar Vergisi tevkifat yapmaya mecbur olanlar ve tevkifata ait muhtasar beyanname :

Madde 24. — A) Dar mükellefiyete tabi kurumların aşağıda yazılı kazanç ve iratları Kurumlar Vergisi tevkifatına tabidir.

1. Ücretler;
2. Serbest meslek kazançları;
3. Gayrimenkul sermaye iratları;
4. Menkul sermaye iratları (Her nevi alacak faizleri dahil);

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

«8. 8 nci maddenin 4 numaralı bendinde yer alan istisna kapsamına giren kurum kazançlarının elde edilmesi için yapılan bilumum giderler.»

MADDE 12. — Tasarının 9 ncu maddesi 12 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Aynı Kanuna 19 ncu maddesini takiben aşağıdaki mükerrer 19 ncu madde eklenmiştir.

«Türkiye'de satış yapılmaksızın mal ihracında kurum kazancının götürü usulde tespiti :

Mükerrer Madde 19. — Türkiye'de satın aldıkları, ya da imal, istihsal veya istihraç ettikleri malları, Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere gönderen dar mükellefiyete tabi kurumların vergiye matrah olacak kurum kazancı, ihraç edilen malların maliyet bedeli ile dışarıya taşınmak üzere kara, deniz ve hava ulaştırma araçlarına teslim edildikleri ana kadar yapılan her türlü giderler toplamına, ortalama kazanç emsallerinin uygulanması suretiyle bulunur.

Bu maddenin uygulanmasında maliyet bedeli dar mükellefiyete tabi kurumun Türkiye'de yaptığı bilumum giderlerin toplamını ifade eder.

Türkiye'de satmaktan maksat, alıcı veya satıcının ya da her ikisinin Türkiye'de olması veya satış akdinin Türkiye'de yapılmasıdır.

Ortalama kazanç emsalleri mal çeşitleri itibari ile Maliye Bakanlığınca belli edilir. Ortalama kazanç emsalleri Resmî Gazetede yayınlanır ve yayımlanma tarihini izleyen takvim yılı başından başlayarak uygulanır. Maliye Bakanlığı gerekli gördüğü takdirde, uygulanmakta olan ortalama kazanç emsallerini en az bir yıl uygulanmış olmak şartıyla değiştirebilir.»

MADDE 14. — Aynı Kanunun 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Özel Beyan Zamanı :

Madde 22. — Dar mükellefiyete giren yabancı kurumların vergiye tabi kazancının Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 80 nci ve 82 nci maddelerinde yazılı değer artış kazançları ve arizi kazançlardan (Kurumlar Vergisi Kanununun 24 ncü maddesinin A bölümünün 5 numaralı bendinde sayılanlar hariç) ibaret bulunduğu takdirde, yabancı kurum veya Türkiye'de namına hareket eden kimse bu gibi kazançları iktisap tarihinden itibaren 15 gün içinde Gelir Vergisi Kanununun 101 nci maddesinde belirtilen vergi dairelerine beyanname ile bildirmeye mecburdur.

MADDE 15. — Aynı Kanunun 24 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Tevkif yolu ile alınan Kurumlar Vergisi tevkifat yapmaya mecbur olanlar ve tevkifata ait muhtasar beyanname,

Madde 24. — A) Dar mükellefiyete tabi kurumların aşağıda yazılı kazanç ve iratları Kurumlar Vergisi tevkifatına tabidir.

1. Ücretler;
2. Serbest meslek kazançları;
3. Gayrimenkul sermaye iratları;
4. Menkul sermaye iratları (Her nevi alacak faizleri dahil)

(Hükümetin teklifi)

5. Telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alameti farika ve benzeri gayri maddi hakların, satışı, devri ve temlikî mukabilinde alınan bedeller.

Yukarıda yazılı kazanç ve iratlar vergi tevkifatında gayri safi miktarları üzerinden nazara alınır.

Bu madde gereğince Kurumlar Vergisi tevkifatı yapılan kurum kazançları üzerinden bu kazancı elde eden kurumlar tarafından ayrıca gelir vergisi tevkifatı yapılmaz.

Kurumlar Vergisi tevkifatı;

- a) Ücretlerden % 30,
- b) Serbest meslek kazançlarından % 30,
- c) Gayrimenkul sermaye iratlarından % 25,
- d) Menkul sermaye iratlarından;
- aa) Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 5,7 ve 12 numaralı bentlerinde yazılı ödemelerden % 25 (Bu nispeti % 30'a kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir).
- bb) Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 6 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 30, bunun dışında kalan menkul sermaye iratlarından % 20,
- e) 5 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 35,

Nispetine göre yapılır.

Uluslararası para piyasasından hazine garantisi ile alınacak orta ve uzun vadeli krediler için ödenecek faizlerdeki tevkifat oranını sifıra kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Bu maddeye göre vergisi tevkif suretiyle alınan kazanç ve iratlar için 20 ve 22 nci maddelere göre beyanname verilmesi veya bu madde şümulüne girmeyen kazanç ve iratlar için verilecek beyannamele mez-kûr kazanç ve iratların ithali ihtiyaridir.

B) Dar mükellef durumunda olan kurumlara (A) fıkrasında yazılı kazanç ve iratları sağlayanlar bu kazanç ve iratlardan Kurumlar Vergisi tevkifatı yapmaya mecburdurlar.

Kazanç ve iratları sağlayanlar, Kurumlar Vergisi tevkifatına tabi kazanç ve iratları nakden veya hesaba-ben ödeyen veya tahakkuk ettiren gerçek veya tüzelkişilerdir.

Bu madde gereğince vergi tevkifatı yapanlar bir ay zarfında nakden veya hesaba-ben ödedikleri veya tahakkuk ettirdikleri kazanç ve iratlar ile bunlardan kestikleri Kurumlar Vergisini müteakip ayın yirminci günü akşamına kadar, bağlı buldukları vergi dairesine muhtasar beyanname ile bildirirler.

Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre defter tutmak mecburiyetinde olanlar, bu maddeye göre yaptıkları vergi tevkifatını ayrıca kayıt ve hesaplarında gösterirler.

C) Kurumlar Vergisi tevkifatına ait muhtasar beyannamede aşağıda yazılı malumatın gösterilmesi la-zımdır.

- a) Tevkifatı yapanın adı, soyadı veya unvanı ile iş adresi,
- b) Beyannamede gösterilen tevkifatın yapıldığı ay,
- c) Vergi mükellefi olan yabancı kurumun unvanı, iş merkezi adresi,
- d) Ödenen veya tahakkuk ettirilen kazanç ve iradın nevi,
- e) Ödenen veya tahakkuk ettirilen kazanç ve iradın miktarı,
- f) Yapılan vergi tevkifatının miktarı,
- g) Beyannamenin tanzim tarihi ve vergi kesenin imzası,
- h) Beyannamenin verildiği vergi dairesinin adı,

Beyannamenin şekli muhtevası ve ekleri Maliye Bakanlığınca tayin ve tespit olunur.

MADDE 13. — Kanunun 25 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Verginin Nispeti :

Madde 25. — Kurumlar Vergisi bu Kanuna göre tespit olunan kurum kazancından;

1. Sermaye şirketleri ile kooperatiflerde % 40;
2. Diğer kurumlarda % 35;

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

5. Telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret ünvanı, alâmeti farika ve benzeri gayri maddi hakların, satışı, devri ve temlikî mukabilinde alınan bedeller.

Yukarıda yazılı kazanç ve iratlar vergi tevkifatında gayrisafi miktarları üzerinden nazara alınır.

Kurumlar Vergisi tevkifatı;

- a) Ücretlerden % 30,
- b) Serbest meslek kazançlarından % 30,
- c) Gayrimenkul sermaye iratlarından % 25,
- d) Menkul sermaye iratlarından;
- aa) Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 5, 7 ve 12 numaralı bentlerinde yazılı ödemelerden % 25 (Bu nispeti % 30'a kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.)
- bb) Gelir Vergisi Kanununun 75 nci maddesinin 6 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 30, bunun dışında kalan menkul sermaye iratlarından % 20,
- e) Telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret ünvanı, alâmeti farika ve benzeri gayri maddi hakların satışı, devir ve temlikî mukabilinde alınacak bedellerden % 35,

Nispetine göre yapılır.

Uluslararası para piyasasından hazine garantisi ile alınacak orta ve uzun vadeli krediler için ödenecek faizlerdeki tevkifat oranını sıfıra kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Bu maddeye göre vergisi tevkif suretiyle alınan kazanç ve iratlar için 20 ve 22 nci maddelere göre beyanname verilmesi veya bu maddede şumülüne girmeyen kazanç ve iratlar için verilecek beyannamelere mezkûr kazanç ve iratların ithali ihtiyaridir.

B) Dar mükellef durumunda olan kurumlara (A) fıkrasında yazılı kazanç ve iratları sağlayanlar bu kazanç ve iratlardan Kurumlar Vergisi tevkifatı yapmaya mecburdurlar.

Kazanç ve iratları sağlayanlar, Kurumlar Vergisi tevkifatına tabi kazanç ve iratları nakden veya hesaba ödeyen veya tahakkuk ettiren gerçek veya tüzel kişilerdir.

Bu madde gereğince vergi tevkifatı yapanlar bir ay zarfında nakden veya hesaba ödedikleri veya tahakkuk ettirdikleri kazanç ve iratlar ile bunlardan, kestikleri Kurumlar Vergisini müteakip ayın yirminci günü akşamına kadar, bağlı buldukları vergi dairesine muhtasar beyanname ile bildirirler.

Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre defter tutmak mecburiyetinde olanlar, bu maddeye göre yaptıkları vergi tevkifatını ayrıca kayıt ve hesaplarında gösterirler.

C) Kurumlar Vergisi tevkifatına ait muhtasar beyannameye aşağıda yazılı malumatın gösterilmesi lazımdır.

- a) Tevkifatı yapanın adı, soyadı veya ünvanı ile iş adresi,
- b) Beyannameye gösterilen tevkifatın yapıldığı ay,
- c) Vergi mükellefi olan yabancı kurumun ünvanı, iş merkezi adresi,
- d) Ödenen veya tahakkuk ettirilen kazanç ve iradın nevi,
- e) Ödenen veya tahakkuk ettirilen kazanç ve iradın miktarı,
- f) Yapılan vergi tevkifatının miktarı,
- g) Beyannamenin tanzim tarihi ve vergi kesenin imzası,
- h) Beyannamenin verildiği vergi dairesinin adı,

Beyannamenin şekli muhtevası ve ekleri Maliye Bakanlığınca tayin ve tespit olunur.

MADDE 16. — Aynı Kanunun 25 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Verginin Nispeti;

Madde 25. — Kurumlar Vergisi bu Kanuna göre tespit olunan kurum kazancından;

1. Sermaye şirketleri ile kooperatiflerde % 50;
2. Diğer kurumlarda % 35;

(Hükümetin teklifi)

Nispetinde alınır.

Hesaplanan vergilerde lira kesirleri atılır.

MADDE 14. — Aynı Kanunun 30 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tasfiye Dönemi :

Madde 30. — Her ne sebeple olursa olsun, tasfiye haline giren kurumların vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine tasfiye dönemi kaim olur.

Tasfiye dönemi kurumun tasfiye haline girdiği tarihten başlar, bu tarihten aynı takvim yılı sonuna kadar olan dönem ile bu dönemden sonraki her takvim yılı müstakil bir tasfiye dönemi sayılır.

Tasfiyenin aynı takvim yılı içinde sona ermesi halinde tasfiye dönemi, kurumun tasfiye haline girdiği tarihten başlar ve tasfiyenin bittiği tarihe kadar devam eder.

Tasfiyenin nihayet bulunduğu dönemin sonunda tasfiye kâr veya zararları kati olarak tespit ve evvelce verilmiş olan tasfiye beyannameleri bu neticeye göre ıslah edilir. Tasfiye zararları kapanırsa, evvelce verilmiş tasfiye beyannamelerine müsteniden tahsil edilmiş vergiler iade olunur.

Bir yıldan fazla süren tasfiyelerde tarh zaman aşımı, tasfiyenin nihayet bulunduğu dönem takibeden yıldıan itibaren başlar.

MADDE 15. — Aynı Kanunun 31 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tasfiye beyannameleri, tasfiye memurları tarafından tasfiye dönemlerinin sonundan itibaren 21 nci maddede yazılı süreler içinde, tasfiye dönemi içinde tasfiye de neticelenmişse, bilançonun veya nihai hesabın kesinleşmesinden itibaren 15 gün içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilir.

MADDE 16. — Aynı Kanunun 45 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kıyas Yoluyla Uygulanacak Hükümler :

Madde 45. — Bu kanunda sözü geçen;

a) «Kazanç veya iradın ve gelir unsurlarının Türkiye'de elde edilmesi» ve «Türkiye'de daimi temsilci bulundurulması» hususlarında, Gelir Vergisi Kanununun 7 nci ve 8 nci maddelerinin hükümleri cari olur.

b) «Gayrimenkullerin ve hakların satışından, iştirak hisselerinin devir ve temlikinden doğan kazançlar» ve «arızı kazançlar» tabirleri, Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 80 ve 82 nci maddeleri şümulüne giren kazanç ve iratları ifade eder.

MADDE 17. — Kurumlar Vergisi Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunla değiştirilen Kurumlar Vergisi Kanununun değişik 25 nci maddesinde yazılı vergi nispeti, kurumların 1980 takvim yılı kazançları hakkında da uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten bu kanunun yürürlük tarihine kadar ayrılmış olan ihtiyat akçeleri ve banka provizyonları, bunların sermayeye eklenmesi veya ortaklara dağıtılması hallerinde, sermayeye eklendiği veya dağıtımın yapıldığı yılın ticari kazancına vergilendirilmeden önceki brüt tutarları üzerinden ilave edilir. Teşebbüsün tasfiyesi halinde ise tasfiye kârının hesaplanmasında nazara alınır.

Bu ihtiyat akçeleri ve banka provizyonları üzerinden ödenmiş bulunan Kurumlar Vergisi ile tevkif yoluyla ödenen Gelir Vergileri, ödenecek Kurumlar Vergisinden mahsup edilir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Dar mükellefiyete tabi kurumlarca Türkiye'de satışı yapılmaksızın mal ihracında kurum kazancının tespitinde uygulanacak ortalama kazanç nispetleri, Maliye Bakanlığınca, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde tespit ve ilan olunur.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

nispesinde alınır.

Hesaplanan vergilerde lira kesirleri atılır».

MADDE 17. — Tasarının 14 ncü maddesi 17 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Tasarının 15 nci maddesi 18 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Tasarının 16 ncü maddesi 19 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Kurumlar Vergisi Kanununun 1, 2, 3 ve 4 ncü geçici maddeleri ile 1137 sayılı Kanunun 3 ve 4 ncü geçici maddeleri ve 192 sayılı Kanunun 1 nci geçici maddesi yürürlükten kaldırılmış ve Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunla değiştirilen Kurumlar Vergisi Kanununun değişik 25 nci maddesinde yazılı vergi nispeti kurumların 1980 takvim yılı kazançları hakkında da uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ayrılmış olan ihtiyat akçeleri ve banka provizyonları, bunların sermayeye eklenmesi veya ortaklara dağıtılması hallerinde, sermayeye eklendiği veya dağıtımın yapıldığı yılın ticari kazancına vergilendirilmeden önceki brüt tutarları üzerinden ilave edilir. Teşebbüsün tasfiyesi halinde ise tasfiye kârının hesaplanmasında nazara alınır.

Bu ihtiyat akçeleri ve banka provizyonları üzerinden ödenmiş bulunan Kurumlar Vergisi ile tevkif yoluyla ödenen Gelir Vergileri, ödenecek Kurumlar Vergisinden mahsup edilir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Dar mükellefiyete tabi kurumlarca Türkiye'de satışı yapılmaksızın mal ihracında kurum kazancının tespitinde uygulanacak ortalama kazanç nispetleri, Maliye Bakanlığınca, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde tespit ve ilan olunur.

(Hükümetin teklifi)

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlanıpta yürürlük tarihine kadar sonuçlandırılmamış olan tasfiyelerde, tasfiye dönemi ve tasfiye beyannamesi hakkında eski hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 5. — 1.1.1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırım indirimine konu yatırım harcamalarına yatırım indirimine ilişkin eski hükümler ve eski nispetler, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin yeni hükümler ve yeni nispetler uygulanır.

1.1.1981 tarihinden önce başlandığı halde henüz bitmemiş olan yatırım indirimine konu yatırımlar nedeniyle uygulanacak yatırım indirimi tutarı yukarıdaki hükme göre hesaplanacak indirimler toplamını ge-
cemez.

GEÇİCİ MADDE 6. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 24 ncü maddesinin 4 numaralı bendi hükmü bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce nakden veya hesaben ödenen veya tahakkuk ettirilen iratlar hakkında da uygulanır.

Yürürlük ve Yürütme Hükümleri :

MADDE 18. — Bu kanunla değiştirilen 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun;

1. 24 ncü maddesi yayımı tarihinde,
 2. 25 nci maddesi 1980 yılı kazançlarına da uygulanmak üzere 1.1.1981 tarihinde,
 3. Diğer maddeleri 1.1.1981 tairihinde,
- Yürürlüğe girer.

MADDE 19. — Bu Kanunu Maliye Bakanı yürütür.

21 . 11 . 1980

Başbakan
B. Ulusu

Devlet Bak. - Başbakan Yrd. <i>Z. Baykara</i> Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. M. N. Özdeş</i> Dışişleri Bakanı <i>İ. Türkmen</i> Ticaret Bakanı <i>K. Cantürk</i> Tarım ve Orman Bakanı <i>Prof. Dr. S. Özbek</i> Turizm ve Tanıtma Bakanı <i>İ. Evliyaoğlu</i>	Devlet Bak. - Başbakan Yrd. <i>T. Özal</i> Adalet Bakanı <i>C. Mentş</i> Maliye Bakanı <i>K. Erdem</i> Sağlık ve Sos. Yrd. Bakanı <i>Prof. Dr. N. Ayanoğlu</i> Çalışma Bakanı <i>Prof. Dr. T. Esener</i> İmar ve İskân Bakanı <i>Dr. Ş. Tüten</i> Sosyal Güvenlik Bakanı <i>S. Şide</i> Milli Güvenlik Konseyi	Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. İ. Öztürk</i> Milli Savunma Bakanı <i>Ü. H. Bayülken</i> Milli Eğitim Bakanı <i>H. Sağlam</i> Gümrük ve Tekel Bakanı <i>R. Baturalp</i> Sanayi ve Teknoloji Bakanı <i>Ş. Kocatopçu</i> Köy İşleri ve Koop. Bakanı <i>M. R. Güney</i> Kültür Bakanı <i>C. Baban</i> (S. Sayısı : 78)	Devlet Bakanı <i>M. Özgüneş</i> İçişleri Bakanı <i>S. Çetiner</i> Bayındırlık Bakanı <i>Dr. T. Önalp</i> Ulaştırma Bakanı <i>N. Özgür</i> Enerji ve Tabii Kay. Bakanı <i>S. Bingöl</i> Gençlik ve Spor Bakanı <i>V. Özgül</i>

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlanıpta yürürlük tarihine kadar sonuçlandırılmamış olan tasfiyelerde, tasfiye dönemi ve tasfiye beyannamesi hakkında eski hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 5. — 1.1.1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırım indirimine konu yatırım harcamalarına yatırım indirimine ilişkin eski hükümler ve eski nispetler, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin yeni hükümler ve yeni nispetler uygulanır.

1.1.1981 tarihinden önce başlandığı halde henüz bitmemiş olan yatırım indirimine konu yatırımlar nedeniyle uygulanacak yatırım indirimi tutarı yukarıdaki hükme göre hesaplanacak indirimler toplamını geçmez.

GEÇİCİ MADDE 6. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 24 ncü maddesinin 4 numaralı bendi hükmü bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce nakden veya hesaben ödenen veya tahakkuk ettirilen iratlar hakkında da uygulanır.

İndirilecek Giderler :

GEÇİCİ MADDE 7. — Aynı Kanunun 14 ncü maddesinin 7 nci bendinde indirilecek giderlerle ilgili olarak kurumların mali bilançolarında yer alan zararların üç yıl süre ile gider yazılması, 1.1.1981 tarihinden önce meydana gelen ve gider olarak gösterilemeyen zararlar için beş yıl olarak uygulanır.

Yürürlük :

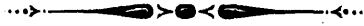
MADDE 21. — 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen;

1. 24 ncü maddesi yayımı tarihinde,
2. 25 nci maddesi 1980 yılı kazançlarına da uygulanmak üzere 1.1.1981 tarihinde,
3. Diğer maddeleri 1.1.1981 tarihinde,

Yürürlüğe girer.

Yürütme :

MADDE 22. — Tasarının 19 ncü maddesi 22 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 85

5434 Sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve 5434 Sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe-Plan Komisyonu Raporu. (1/109, 1/108)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi Başkanlığı

Sayı : 101-728/07781

15 Aralık 1980

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 10 . 12 . 1980 tarihinde kararlaştırılan «5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine arz ederim.

Bülend Ulusu
Başbakan

TC EMEKLİ SANDIĞINCA ÖDENEN BAZI AYLIKLAR HAKKINDA KANUN TASARISININ

GEREKÇESİ

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere; çeşitli Personel kanunlarına göre ödenen görev aylıkları, bu kanunlara ekli gösterge tablolarında her derece ve kademe için yer alan gösterge rakamlarının her yıl bütçe kanunları ile tespit edilen katsayı ile çarpılmak suretiyle hesaplanmaktadır.

TC Emekli Sandığına bağlanan emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylıklarının hesabına da ilgililerin aylık bağlanmasına esas derece ve kademelerinin TC Emekli Sandığı Kanununa ekli emekli gösterge tablosundaki belli gösterge rakamlarının aynı katsayı ile çarpılması sonunda bulunan tutarlar esas alınmaktadır.

Emekli aylıklarının artırılabilmesi bütçe kanunu ile tespit edilen katsayının, emekli aylıklarının bağlanmasına esas gösterge rakamlarının veya aylık bağlama oranlarının artırılması suretiyle mümkün bulunmaktadır.

Bu defa, 1981 yılı Bütçe Kanunu Tasarısında 1980 yılına ait katsayı aynen bırakılmış olup, bunun yerine, çalışanların aylıklarında Gelir Vergisi Kanununda değişiklik yapılarak, ele geçen net miktarlar bakımından artış sağlanması cihetine gidilmektedir.

Emekli, dul ve yetim aylıkları Gelir Vergisinden muaf bulunduğundan bu yolla aylıkları artırılamamaktadır. O halde, bu aylıkların artırılması için, emekli, dul ve yetim aylıklarının hesaplanmasına esas olan diğer iki unsurun, ki bu da Emekli Gösterge Tablosundaki rakamların, çalışanlara sağlanan artışa paralel olacak şekilde değiştirilmesi ve aylık bağlama oranlarının yükseltilmesi zarureti ortaya çıkmıştır.

Diğer yünden, çeşitli Sosyal Güvenlik kuruluşlarında aylık bağlama oranı 25 yıl için % 70'dir. TC Emekli Sandığına 30 yıl için % 70 olarak uygulanan aylık bağlama oranının değiştirilmesi suretiyle Sosyal Güvenlik kuruluşlarının yürürlükteki mevzuatları arasındaki farklardan birinin ortadan kaldırılması düşünülmüştür.

Bu nedenlerle aylık bağlama oranları 25 hizmet yılı için % 65'ten % 70'e çıkartılmak suretiyle % 5 artırılmış, her fazla yıl içinde % 1 eklenmek suretiyle azami oran 40 ve daha fazla yıl için % 85 olarak tespit olunmuştur.

Aynı zamanda, Personel kanunlarına ekli gösterge tablosu ile emeklilik gösterge tablosundaki her derece ve kademenin gösterge rakamları arasındaki oran ve organik ilişki korunarak, emekli aylığı bağlanmasına esas aylığa ait gösterge tablosundaki rakamlar artırılmıştır.

Keza, kanunlarında belirtilen gösterge rakamlarının bütçe kanunlarında gösterilen katsayı ile çarpımı sonunda bulunan ve 27 . 4 . 1976 tarihli ve 1985 sayılı Kanunla değişik 20 . 2 . 1968 tarihli ve 1005 sayılı Kanunun değişik 1 nci maddesine göre, Milli Mücadeleye veya Kore'de savaşa katılmış olan Türk vatandaşlarına, 15 . 6 . 1978 tarihli ve 2150 sayılı Kanunla bütçe kanunlarına bağlı (ç) işaretli cetvelde ismen yer alanlara, ödenen vatani hizmet aylıklarının miktarları da katsayının aynı kalması nedeniyle değişmemektedir. Bu aylıkların da artırılmasını teminen, sözü edilen kanunlardaki gösterge rakamları yükseltılarak, yeniden tespit edilmiştir.

Ayrıca, Bakanlar Kurulunun çeşitli kararları ile çalışanlara «Yakacak Yardım» emekli, dul ve yetimlere «Avans» adı altında (1 - 4) derecelerde olanlara 1 750 TL., (5 - 15) derecelerde olanlara 2 000 TL ödenmektedir.

Çalışanlara yakacak yardımının dışında başka ödemeler de yapılmakta olup, bu ödemeler nedeniyle emeklilerle dul ve yetimlerin aynı ödemelerden yararlanma isteği ile karşılaşıldığından ve geniş bir kitleyi ilgilendiren «Avans» ödemesinin kararnamelerle devamlı olarak ödenmesi sakıncalı görüldüğünden ve sosyal yardım niteliğinde olan bu «Avans» uygulamada çalışanlara Personel Kanunlarına dayanılarak ödenen «Yakacak Yardımına» benzetilerek, aynı adla anıldığından, «Sosyal Yardım Zammı» adı altında tedvin edilmiş, bu arada «Avans» ödemesinin uygulamada ortaya çıkardığı aksaklıkların da giderilmesine çalışılmıştır.

Çalışanlara ödenen «Yakacak Yardımı»nın artırılması da söz konusu olduğundan, sosyal yardım zammı da artırılmıştır.

Diğer yandan, emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylıklarının yaklaşık % 30 artırılması nedeniyle, TC Emekli Sandığının ödemelerinde aleyhe bir dengesizlik meydana gelmektedir. Bu dengesizliği gidermek için kesenek, karşılık ve diğer benzer gelirlerle % 1 ek karşılıkların aynı oranda artırılması zarureti hâsıl olmuştur.

Bundan başka, 1980 yılı Bütçe Kanununun 85 nci maddesi ile Devlet hesaplarında kuruş işlemleri kaldırılarak Devletin; Mahkemelerce hükme bağlanan para cezaları da dahil olmak üzere, her türlü gelir ve giderlerinin tarh, tahakkuk, tahsil ve tediyesi ile emanete alınıp, geri verilmesinde ve Devlet kayıtlarında, yasalarında ve diğer mevzuatında saptanmış tutar ve oranlar değişmemek koşuluyla lira esas kabul edilerek, elli kuruş ve daha aşağı kesirlerin atılması, elli kuruştan fazla kesirlerin liraya çıkarılması öngörülmüştür.

5434 sayılı Kanunda yer alan hükümlere göre, TC Emekli Sandığı her türlü gelir ve giderlerin tahakkuk, tahsil ve ödenmesinde lira kesirleri üzerinden işlem yapılmasına devam edilmektedir.

Bu şekilde işlem yapılması ödeme ve tahsilat sırasında, işlemlerin mekanize haline getirilmesinde, bankalarla olan karşılıklı hesaplaşmalarda güçlükler meydana getirdiği için, TC Emekli Sandığına yapılan tahsilat, ödeme ve hesaplaşmalarda lira kesirlerinin liraya çıkartılması uygun görülmüştür.

MADDE GEREKÇELERİ

1. Madde ile «Emeklilik Gösterge Tablosu» değiştirilmektedir.

Bu değişiklik sırasında Personel kanunlarına ekli gösterge tabloları ile emeklilik gösterge tablosu arasındaki organik ilişki ve her derece ve kademe için tespit edilen gösterge rakamları arasındaki oran korunmuştur.

2. Madde ile 30 yıl için % 70 olan aylık bağlama oranı 25 yıl için % 70 olarak belirlenmiş olup, bu oran her yıl için % 1 artırılmak suretiyle 40 ve daha fazla hizmet yılı için % 85 olarak tespit edilmiştir.

3. Madde ile 5434 sayılı Kanuna 1101 sayılı Kanunla eklenen ek 4 ncü maddedeki % 8 emeklilik keseneği % 10'a, % 14 kurum karşılığı % 18'e yükseltilmek suretiyle emekli aylığı bağlanmasına esas aylığa ait gösterge tablosunda yapılan değişiklik ve aylık bağlama oranlarının yükseltilmesi nedeniyle, emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylıklarında yaklaşık olarak meydana gelen % 30 oranındaki artıştan dolayı TC Emekli Sandığının bozulan ödeme dengesinin düzeltilmesi cihetine gidilmiştir.

4. Madde ile 5434 sayılı Kanuna ek maddeler eklenmiştir.

1. Ek Madde ile 5434 sayılı Kanunun 14 ncü maddesinin (f) fıkrasındaki; aynı Kanunun 55 nci maddesine göre bağlanacak vazife malullüğü aylıkları ile 66 ncı maddenin (ç) fıkrasına göre bağlanacak dul ve yetim aylıkları için her yıl kurum bütçelerinin aylık veya ücret bölümlerindeki ödeneklerin % 1'i oranında alınan ek karşılık % 2'ye çıkarılmaktadır.

2. Ek Madde ile TC Emekli Sandığından emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı alanlara her ay 3 500 TL. «Sosyal yardım zammı» ödenmesi öngörülmüştür.

Ayrıca, sosyal yardım zammının sözü edilen aylıklarla birlikte peşin ödenmesi ve dul ve yetim sayısı birden fazla olan hallerde, zammın tamamının dul ve yetimlere eşit olarak bölüştürülmesi yoluna gidilmiş olup aylık alan bir kişi ise bu zammın tamamı ödenecektir.

Sosyal yardım zammının kapsamı ve ödemenin kimlere yapılacağı net ve kesin olarak saptanmış ve iki yönden veya yerden sosyal yardım zammı ödenmesi kesinlikle önlenmiştir.

Bu cümleden olarak, maddede TC Emekli Sandığına sosyal yardım zammı ödenmeyecekler yer verilmiş ve bu husus;

a) Emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı almakta iken, emeklilik hakkı şarta bağlı olan Yasama Organı Üyelğine, Belediye Başkanlığına, Yönetim Kurulu Üyelğine ve emeklilik hakkı şarta bağlı diğer görevlere seçilenlere veya atanana,

b) Sözü edilen aylıkları kesilmeksizin görev verilenlere,

c) TC Emekli Sandığı dışındaki çeşitli sosyal güvenlik kurumlarından aylık bağlanana,

TC Emekli Sandığına sosyal yardım zammının ödenmeyeceği şeklinde hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, gerek her iki aylığı TC Emekli Sandığına, gerekse bir aylığı TC Emekli Sandığına öteki aylığı diğer bir kamu kuruluşuna, 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak ayrı ayrı bağlanan aylıklarının (iki aylığı) birlikte alanlara ancak, emekli aylığı bağlanmasına esas aylık derecesi yüksek olan aylıkları için sosyal yardım zammı ödenecektir.

Diğer taraftan çeşitli sosyal güvenlik kurumlarının müşterek olarak bağlanan aylıklar için ödenen sosyal yardım zammı hizmet sürelerine orantılı olarak, aynı nitelikte zammı ödeyen diğer sosyal güvenlik kurumundan tahsil edilecektir.

Dul ve yetim aylığı almakta iken başka cihetten tekrar dul ve yetim aylığına ayrı ayrı zamanlarda veya aynı zamanda müstehak duruma girenlerin, 5434 sayılı Kanunun 94 ncü maddesi uyarınca, tercih edecekleri fazla olan aylığın tespitinde, her iki aylığın mukayesesi, bu aylıklara ayrı ayrı sosyal yardım zammının eklenmesi suretiyle yapılacak, sosyal nitelikte olan bu zam evlenme, emeklilik ikramiyesi veya ölüm yardımlarının hesabında dikkate alınmayacaktır.

Keza maddede, sosyal yardım zamlarının Hazine'den karşılanacağına, sosyal içerikli olduğu için haciz edilemeyeceği gibi her türlü kesintiden muaf olduğuna yer verilmiş ve ölüm halinde peşin ödenen sosyal yardım zamlarının geri alınmaması sağlanmıştır.

3 ncü ek madde ile 5434 sayılı Kanunda yer alan hükümlere göre, TC Emekli Sandığının her türlü gelir ve giderlerinin tahakkuk, tahsil ve ödemelerindeki (Her türlü kesenek ve karşılıkların tahsilinde, dul ve yetim aylıklarının ödenmesinde, kesenek iadeleri ile toptan ödeme işlemlerinde, emekli ikramiyesi ve evlenme ikramiyelerindeki) lira kesirlerinin, liraya iblağ edilerek her ödeme, şahıs ve ay için ayrı ayrı olmak üzere tahakkuk ve tahsil edilmesi ve ödenmesi sağlanmıştır.

5 nci madde ile vatani hizmet tertibinden bağlanan şeref (Madalya) aylıkları ile Kore'de savaşa katılan Türk Vatandaşlarına bağlanan aylıkların hesaplanmasına esas alınan gösterge rakamı (125) rakamına yükseltilmiştir.

6 ncı madde ile, vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmış olup da Bütçe Kanunlarının (ç) işaretli cetvelinde ismen gösterilenlere bağlanan aylıkların hesabına esas alınan gösterge rakamları sırasıyla (600), (450), (300) rakamlarına yükseltilmiştir.

7 nci madde ile de Bakanlar Kurulu kararlarına dayanılarak ödenmiş ve ödenecek olan avanslara hukuki bir nitelik kazandırılmaktadır.

8 nci madde kaldırılan hükümleri göstermektedir.

9 ve 10 ncu maddeler yürürlük ve yürütme maddeleridir.

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : 101-721/07686

9 Aralık 1980

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına arzı Bakanlar Kurulunca 4.12.1980 tarihinde kararlaştırılan «5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine arz ederim.

Bülend Ulusu
Başbakan

GENEL GEREKÇE

657 sayılı Devlet Memurları Yasasının yürürlüğe girdiği 1.3.1970 tarihinde görevde bulunanların, hizmet süreleri öğrenim durumlarına bakılmaksızın her yıl için bir kademe, her üç yıl için bir derece verilmek suretiyle değerlendirilmiş ve aynı yasa ile getirilen tavanları geçecek biçimde intibaklarının yapılmasına olanak sağlanmış ve emekli olduklarında da intibak ettirildikleri yeni dereceler esas alınarak aylıkları bağlanmıştır.

Oysa, 1.6.1976 gün ve 2013 sayılı Yasa ile 1.3.1970 gününden önce emekli olanlara bağlanmış olan aylıkların, 657 sayılı Devlet Memurları Yasasına göre hizmete giriş derece ve kademesi başlangıç alınmak, fiili hizmetin her yılı için bir kademe ve her üç yıl için bir derece verilmek suretiyle yükseltilmesi benimsenmiş ancak, yapılacak intibaklarda aynı yasanın 36 ncı maddesinde öğrenim durumuna göre saptanmış olan yükselinebilecek derece ve kademeleri geçmeme koşulu getirilmiş bulunmaktadır.

Bu tasarıyla, 1.3.1970 gününden önce emekli olanların hizmetlerinin de tavan sınırlamasına bakılmaksızın değerlendirilmesi sağlanmakta ve 1970 öncesi ve sonrası emeklileri arasındaki dengesizliğin giderilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile TC Emekli Sandığı Kanununa eklenen geçici madde 1970 öncesi emeklileri ile bu tarihten sonra emekli olanlar arasındaki eşitsizliği önlemektedir.

Madde 2. — Madde ile Kanunun yürürlük tarihinin TC Emekli Sandığının çalışma şartları dikkate alınarak 1.3.1981 olması öngörülmüştür.

Madde 3. — Yürütme maddesidir.

5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

«Geçici Madde — 5434 sayılı Kanuna 1.6.1976 günlü ve 2013 sayılı Kanunun 3 ncü maddesi ile eklenen ek 1 nci madde uyarınca aylıkları yükseltilemlerin, öğrenim durumları itibariyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 36 ncı maddesinde belirtilen yükseltilebilecekleri derece ve kademeler dikkate alınmaksızın, sözü edilen ek maddedeki esaslara göre intibakları yeniden yapılır ve bu Kanunun yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere aylıkları yükseltilemlerle ödenir. Bu maddeye göre yapılan yükseltme işlemi 2182 sayılı Kanundan ayrıca yararlanma hakkını ortadan kaldırmaz.»

MADDE 2. — Bu Kanun 1.3.1981 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

4 Aralık 1980

Başbakan

B. Ulusu

Devlet Bak. - Başbakan	Devlet Bak. - Başbakan	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
Yrd.	Yrd.	<i>Prof. Dr. İ. Öztürk</i>	<i>M. Özgüneş</i>
<i>Z. Baykara</i>	<i>T. Özal</i>	Milli Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı	<i>Ü. H. Bayülken</i>	<i>S. Çetiner</i>
<i>Prof. Dr. M. N. Özdaş</i>	<i>C. Mentek</i>	Milli Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı	<i>H. Sağlam</i>	<i>Dr. T. Önalp</i>
<i>İ. Türkmen</i>	<i>K. Erdem</i>	Gümrük ve Tekel Bakanı	Ulaştırma Bakanı
Ticaret Bakanı	Sağlık ve Sos. Yrd. Bakanı	<i>R. Baturalp</i>	<i>N. Özgür</i>
<i>K. Cantürk</i>	<i>Prof. Dr. N. Ayanoglu</i>	Sanayi ve Tek. Bakanı V.	Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
Tarım ve Orman Bakanı	Çalışma Bakanı	<i>K. Cantürk</i>	<i>S. Bingöl</i>
<i>Prof. Dr. S. Özbek</i>	<i>Prof. Dr. T. Esener</i>	Köy İşleri ve Koop. Bakanı	Gençlik ve Spor Bakanı
Turizm ve Tanıtma Bakanı	İmar ve İskân Bakanı	<i>M. R. Güney</i>	<i>V. Özgül</i>
<i>İ. Evliyaoğlu</i>	<i>Dr. Ş. Tüten</i>	Kültür Bakanı	
	Sosyal Güvenlik Bakanı	<i>C. Baban</i>	
	<i>S. Şide</i>		

Bütçe - Plan Komisyonu Raporu

T.C.

Milli Güvenlik Konseyi
Bütçe - Plan Komisyonu
Esas No. : 1/109, 1/108
Karar No. : 19

23 Aralık 1980

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Bakanlar Kurulu tarafından 9 . 12 . 1980 ve 15 . 12 . 1980 tarihlerinde Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına sunulan «5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ile «5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» birbirleriyle ilgili görüldüğünden birleştirilmiş ve 1/109 numaralı tasarı esas alınarak incelenmiş ve Komisyonumuzun görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Çift Meclis sistemine geçildiği tarihten itibaren 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununda yapılan değişiklikler, genellikle, konu ile ilgili maddelerde yapılamamış, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa ek ve ek geçici maddeler eklenmek suretiyle yapılmıştır.

Bu kez, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununda yapılan değişiklikler ilgili maddelerinde değişiklik yapılmak suretiyle sağlanmış, ancak, gerekli görülen hallerde ek ve ek geçici maddeler eklenmiştir.

Emekli aylıklarının artırılabilmesi Bütçe Kanunu ile tespit edilen katsayısının, emekli aylıklarının bağlanmasına esas gösterge rakamlarının veya aylık bağlama oranlarının artırılması suretiyle mümkün bulunmaktadır.

1981 mali yılı Bütçe Kanunu Tasarısında aylıkların hesaplanmasına esas teşkil eden katsayı rakamı, 1980 yılı düzeyinde bırakılmış, ancak çalışanların net aylıkları Gelir Vergisi Kanununda yapılması öngörülen değişikliklerle artırılmaya çalışılmıştır. Buna paralel olarak emekli, dul ve yetim aylıklarında bir artış sağlanması amacıyla; emekli gösterge tablosundaki rakamların yeniden düzenlenmesi, sosyal yardım zammı verilmesi ve ayrıca aylık bağlama oranlarının, hizmet yıllarına göre yükseltilmesi yoluna gidilmiştir.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının yürürlükteki mevzuatları arasındaki farklılığı ortadan kaldırmak amacıyla, aylık bağlama oranları 25 hizmet yılı için % 65'ten % 70'e çıkarılmak suretiyle % 5 artırılmış, her fazla yıl için de % 1 eklenmek suretiyle, azami oran, 40 ve daha fazla yıl için % 85 olarak tespit olunmuştur.

Ayrıca, kanunlarında belirtilen gösterge rakamlarının Bütçe Kanunlarında gösterilen katsayı ile çarpımı sonunda bulunan ve 27 . 4 . 1976 tarihli ve 1985 sayılı Kanunla değişik 20 . 2 . 1968 tarihli ve 1005 sayılı Kanunun değişik 1 nci maddesine göre, Milli Mücadeleye veya Kore'de savaşa katılmış olan Türk vatandaşlarına 15 . 6 . 1978 tarihli ve 2150 sayılı Kanunla Bütçe Kanunlarına bağlı (c) işaretli cetvelde ismen yer alanlara, ödenen vatani hizmet aylıklarının artırılmasını sağlamak amacıyla, sözü edilen kanunlardaki gösterge rakamları yükseltilerek yeniden düzenlenmiştir.

Ancak, emekli, adi malüllük, vazife malüllüğü, dul ve yetim aylıklarının yaklaşık % 30 artırılması nedeniyle, T.C. Emekli Sandığının ödemelerinde meydana gelen dengesizliği gidermek için kesenek, karşılık ve diğer benzer gelirlerle % 1 ek karşılıkların da artırılması yoluna gidilmiştir.

Kanun Tasarısının başlığı yeniden düzenlenmiş ve değiştirilen kanunların adlarına uygulamada yanlış bir anlamaya yol açmaması için metinde açıkça yer verilmiştir.

Tasarı maddelerinin, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun esas maddelerine olan ilişkisi kurularak, tasarı ile getirilen değişiklikler buna göre yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemede önce anakanundaki değişikliklere, sonra diğer ek ve geçici maddelerle getirilen düzenlemelere yer verilmiştir.

Madde 1. — Tasarının çerçeve 1 nci maddesiyle çerçeve 2 nci maddesine bağlı Ek 4 ncü madde ile getirilen değişiklik; 5434 Sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 41 nci maddesi ile ilgili olduğundan, bu Kanunda bir değişiklik yapılması yoluna gidilmiş ve bu nedenle tasarının çerçeve 1 nci maddesiyle çerçeve 2 nci maddesine bağlı ek 4 ncü madde 1 nci madde olarak düzenlenmiştir.

Bu madde ile 30 yıl için % 70 olan aylık bağlama oranı 25 yıl için % 70 olarak belirlenmiş olup, bu oran her yıl için % 1 artırılmak suretiyle 40 ve daha fazla hizmet yılı için % 85 olarak tespit edilmiştir.

Madde 2. — Tasarının 3 ncü madesi ile getirilen Ek 4 ncü madde ile Tasarının 4 ncü maddesi ile getirilen Ek 1 nci maddede düzenlenen iştirakçiler ve kurumlarca verilecek karşılıklar yeniden düzenlenmiş ve bu düzenleme ile 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 14 ncü maddesinin (a) fıkrasının 1 nci bendi ile (d) ve (f) fıkralarındaki değişiklikler yapılmıştır.

Bu düzenleme ile 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 1101 sayılı Kanunla eklenen Ek 4 ncü maddedeki % 8 emekli keseneği % 10'a, % 14 kurum karşılığı % 18'e yükseltilmek suretiyle emekli aylığı bağlanmasına esas aylığa ait gösterge tablosunda yapılan değişiklik ve aylık bağlama oranlarının yükseltilmesi nedeniyle, emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylıklarında yaklaşık olarak meydana gelen % 30 oranındaki artıştan dolayı T. C. Emekli Sandığının bozulan ödeme dengesinin düzeltilmesi cihetine gidilmiştir.

Ayrıca, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 14 ncü maddesinin (f) fıkrasındaki; aynı Kanunun 55 nci maddesine göre bağlanacak vazife malullüğü aylıkları ile 66 ncü maddesinin (ç) fıkrasına göre bağlanacak dul ve yetim aylıkları için her yıl kurum bütçelerinin aylık veya ücret bölümlerindeki ödeneklerin % 1'i oranında alınan ek karşılık % 2'ye çıkarılmaktadır.

Madde 3. — Ek Madde 1 : Tasarının 3 ncü maddesine bağlı Ek 4 ncü maddenin ikinci fıkrası Madde 3 — Ek Madde 1. olarak düzenlenmiş ve bu düzenleme ile ve fiili hizmet süresi zammı, itibari hizmet süresi ile 55 ten eksik yaş farkları karşılıkları, emekli keseneği ve karşılığı toplamına yükseltilmiştir.

Madde 3. — Ek Madde 2 : Tasarının 4 ncü maddesine bağlı Ek 3 ncü madde Ek Madde 2 olarak düzenlenmiş ve böylece T. C. Emekli Sandığının her türlü gelir ve giderlerinin tahakkuk, tahsil ve ödemelerindeki (her türlü kesenek ve karşılıkların tahsilinde, dul ve yetim aylıklarının ödenmesinde, kesenek iadeleri ile toptan ödeme işlemlerinde, emekli ikramiye ve evlenme ikramiyelerindeki) lira kesirlerinin, liraya iblağ edilerek her ödeme,

Şahıs ve ay için ayrı ayrı olmak üzere tahakkuk ve tahsil edilmesi ve ödenmesi sağlanmıştır.

Madde 3. — Ek Madde 3 : Tasarının 4 ncü maddesine bağlı Ek 2 nci maddesi 3. Ek Madde 3. olarak değiştirilmiş ve getirilen düzenleme ile halen verilmekte olan yakacak yardımı yerine, Sosyal Yardım Zammı ödenmesi öngörülmüştür.

Bu düzenleme ile T. C. Emekli Sandığından emekli,adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı alanlar her ay 3 500 TL. «Sosyal Yardım Zammı» verilecektir.

Kuşkusuz nakdi tazminat ve aylık bağlanması hakkındaki kanun hükümlerine göre emekli sandığına aylık bağlanana da maddedeki esaslar dahilinde sosyal yardım zammı verilecektir.

Ayrıca, Sosyal Yardım Zammının sözü edilen aylıklarla birlikte peşin ödenmesi ve dul ve yetim sayısı birden fazla olan hallerde zamin tamamının dul ve yetimlere eşit olarak bölüştürülmesi yoluna gidilmiş olup aylık alan bir kişi ise bu zammın tamamının ödenmesi öngörülmüştür.

Sosyal Yardım Zammının kapsamı ve ödemenin kimlere yapılacağı net ve kesin olarak saptanmış ve iki yönden veya yerden Sosyal Yardım Zammı ödenmesi kesinlikle önlenmiştir.

Böylece T. C. Emekli Sandığına Sosyal Yardım Zammı ödenmeyecekler;

a) Emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı almakta iken, emeklilik hakkı şarta bağlı olan Yasama Organı Üyeliliğine, Belediye Başkanlığına, Yönetim Kurulu ve emeklilik hakkı şarta bağlı diğer görevlere seçilenlere veya atanarlara,

b) Sözü edilen aylıkları kesilmeksizin görev verilenlere,

c) T. C. Emekli Sandığı dışındaki çeşitli sosyal güvenlik kurumlarından aylık bağlanarlara,

Şeklinde hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, gerek her iki aylığı T. C. Emekli Sandığına, gerekse bir aylığı T. C. Emekli Sandığına öteki aylığı diğer bir kamu kuruluşuna, 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak ayrı ayrı bağlanan aylıklarını (iki aylığı) birlikte alanlara ancak, emekli aylığı bağlanmasına esas aylık derecesi yüksek olan aylıkları için Sosyal Yardım Zammı ödenecektir.

Madde 4. — Tasarının 5 nci madesi, 4 ncü madde olarak düzenlenmiş ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası verilmiş bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkındaki Kanununun 27 . 4 . 1976 tarihli ve 1985 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin 1 nci fıkrası değiştirilerek, bunlara uygulanan gösterge rakamı (85) den (125) e çıkarılmıştır.

Madde 5. — Tasarının 6 ncı maddesi 5 ncı madde olarak düzenlenmiş ve Vatani Hizmet Tertibinden aylık bağlanmış olup da bütçe kanunlarının (ç) işaretli cetvelinde ismen gösterilenlere bağlanan aylıkların hesabına esas alınan gösterge rakamları sırasıyla (600), (450), 300) rakamlarına yükseltilmiştir.

Madde 6. — Ek Geçici Madde 1 : Bakanlar Kurulunca 9 . 12 . 1980 tarihinde Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına sunulan ve 1 . 6 . 1979 tarih ve 2013 sayılı, 1970 yılından önce emekliye ayrılan 657 sayılı Devlet Memurları Yasasına tabi personelin durumlarının 1970 yılından sonra emekliye ayrılan personel düzeyine getiren tasarı, bu tasarı ile birleştirilerek, 6 ncı madde Ek Geçici Madde 1. olarak oluşturulmuştur.

Madde 6. — Ek Geçici Madde 2 : Tasarının 7 nci maddesinde yer alan Geçici Madde, 6 ncı maddenin Ek Geçici 2 nci maddesi olarak düzenlenmiş ve Bakanlar Kurulu kararlarına dayanılarak ödenmiş ve ödenecek olan avanslara hukuki bir nitelik kazandırılmıştır.

Madde 7. — Tasarının yürürlükten kaldırılan hükümlerle ilgili 8 nci madesi 7 nci madde olarak düzenlenmiştir.

Madde 8. — Tasarının yürürlükle ilgili 9 ncu maddesi 8 noi madde olarak düzenlenmiştir.

Yürürlük tarihi 1 . 3 . 1981 tarih olarak birleştirilmiştir.

Madde 9. — Tasarının yürütme ile ilgili 10 ncu maddesi 9 ncu madde olarak düzenlenmiştir.

Millî Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur.

Başkan
Hüsni Küçükahmet
Em. Amiral

Üye
Tanju Erdem
Dz. Kd. Kur. Alb.

Üye
İsmet Onur
Hâkim Kd. Alb.

Üye
Turhan Akporay
Mly. Kd. Alb.

Üye
Haşmet Yurtal
Mly. Kd. Alb.

Üye
Yaşar Çiftçioğlu
Hâkim Alb.

Üye
Ersin Eserol
Hâkim Yb.

Üye
Tahsin Ekinci
Mly. Kd. Bnb.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 8.7.1971 tarihli ve 1425 sayılı Kanuna ekli ve 3.7.1975 tarihli ve 1922 sayılı Kanunla, 24.10.1978 tarihli ve 16 sayılı, 27.2.1979 tarihli ve 26 sayılı Kanun hükmünde kararnamelerle değiştirilen «Emeklilik Gösterge Tablosu» aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Emekli Aylığı Bağlanmasına Esas Aylığa Ait Gösterge Tablosu

Dereceler	Kademeler								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	895	925	955	985					
2	800	825	850	875	900	925			
3	715	730	745	760	775	790	805	820	
4	645	660	675	690	705	720	735	750	765
5	582	593	604	615	626	637	648	659	670
6	537	547	557	567	577	587	597	607	617
7	497	505	513	521	529	537	545	553	561
8	465	473	481	489	497	505	513	521	529
9	425	435	445	455	465	473	481	489	497
10	400	405	410	415	420	425	430	435	440
11	380	385	390	395	400	405	410	415	420
12	360	365	370	375	380	385	390	395	400
13	340	345	350	355	360	365	370	375	380
14	320	325	330	335	340	345	350	355	360
15	300	305	310	315	320	325	330	335	340

1 200 + 50 için 1 015

1 200 + 100 için 1 045

1 200 + 150 için 1 075

1 200 + 200 için 1 105

1 200 + 300 için 1 160

1 200 + 400 için 1 215

1 200 + 500 için 1 270

1 200 + 600 için 1 325

1 200 + 700 için 1 380

1 200 + 800 için 1 435

1 200 + 900 için 1 490

BÜTÇE - PLAN KOMİSYONU METNİ

5434 Sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu ile 1005 Sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması ve 2150 Sayılı Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Alanların Aylıklarının Yükseltilmesi Hakkındaki Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 5434 Sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 41 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 41. — Emekli, adi malütlük, vazife malütlüğü aylıkları; aşağıda gösterilen, Emekli Aylığı Bağlanmasına Esas Aylığa Ait Gösterge Tablosunda her derece ve kademe için tespit edilen gösterge rakamlarının her yıl Bütçe Kanununda tespit edilen katsayı ile çarpılması sonunda bulunacak tutarın, fiili ve itibari hizmet toplamı 25 yıl olanlara % 70'i, 25 yıldan az olanlara her tam yıl için % 1 eksikliği, fazla olanlara da her tam yıl için % 1 fazlası, üzerinden bağlanır.

Fiili ve itibari hizmet süreleri toplamındaki ay kesirleri tam ay sayılır. Yıl kesirlerinin her ayı için emekli aylığı bağlanmasına esas aylık tutarının % 1'inin 12 de biri emekli aylığına ayrıca eklenir.

Ancak, bağlanacak aylıkların toplamı, emekli, adi malütlük aylıklarında, emekli aylığı bağlanmasına esas aylıklarının % 85'ini geçemez.

Vazife malütlüğü aylıkları hakkında bu tahdit uygulanmaz.

EMEKLİ AYLIĞI BAĞLANMASINA ESAS AYLIĞA AİT GÖSTERGE TABLOSU

Dereceler	Kademeler								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	895	925	955	985					
2	800	825	850	875	900	925			
3	715	730	745	760	775	790	805	820	
4	645	660	675	690	705	720	735	750	765
5	582	593	604	615	626	637	648	659	675
6	537	547	557	567	577	587	597	607	617
7	497	505	513	521	529	537	545	553	561
8	465	473	481	489	497	505	513	521	529
9	425	435	445	455	465	473	481	489	497
10	400	405	410	415	420	425	430	435	440
11	380	385	390	395	400	405	410	415	420
12	360	365	370	375	380	385	390	395	400
13	340	345	350	355	360	365	370	375	380
14	320	325	330	335	340	345	350	355	360
15	300	305	310	315	320	325	330	335	340

1 200 + 50 için 1 015

1 200 + 100 için 1 045

1 200 + 150 için 1 075

1 200 + 200 için 1 105

1 200 + 300 için 1 160

1 200 + 400 için 1 215

1 200 + 500 için 1 270

1 200 + 600 için 1 325

1 200 + 650 için 1355

1 200 + 700 için 1 380

1 200 + 800 için 1 435

1 200 + 900 için 1 490

(Hükümetin teklifi)

MADDE 2. — 5434 sayılı Kanuna 8 . 7 . 1971 günlü ve 1425 sayılı Kanunla eklenen ek 4 ncü madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ek Madde 4. — Emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylıklarının nispeti, fiili ve itibari hizmet sürelerinin toplamı 25 yıl olanlar için emekli aylığı bağlanmasına esas aylığın % 70'i olarak uygulanır.

Fiili ve itibari hizmet süreleri toplamı 25 yıldan az olanlara, her tam yıl için % 1 eksigi, fazla olanlara da her tam yıl için % 1 fazlası üzerinden bağlanır.

Fiili ve itibari hizmet süreleri toplamındaki ay kesirleri tam ay sayılır. Yıl kesirlerinin her ayı için emekli aylığı bağlanmasına esas aylık veya ücret tutarının % 1'inin 12'de biri emekli aylığına ayrıca eklenir.

Ancak, bağlanacak aylıkların toplamı, emekli, adi malullük aylıklarında, emekli aylığı bağlanmasına esas aylıklarının % 85'ini geçemez. Vazife malullüğü aylıkları hakkında bu tahdit uygulanmaz.

MADDE 3. — 7 . 2 . 1969 tarihli ve 1101 sayılı Kanunla 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa eklenen ek 4 ncü madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ek Madde 4. — İştirakçilerden alınmakta olan % 8 nispetindeki emeklilik keseneği % 10'a, kurumlardan alınmakta olan % 14 nispetindeki karşılıklar da % 18'e çıkarılmıştır.

5434 sayılı Kanununun 34 ncü maddesi ile, geçici 15 ve 16 ncü maddeleri gereğince alınan fiili hizmet zamları karşılığı, 38 ncü maddesi gereğince alınan itibari hizmet müddetleri karşılığı ve 39 ncü maddesi gereğince alınan 55'ten eksik yaş farkları karşılığı, yukarıda belirtilen emeklilik keseneği ve karşılığı toplamına yükseltilmiştir.

MADDE 4. — 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

EK MADDE 1. — 14 ncü maddenin (f) fıkrasındaki % 1 nispeti % 2'ye yükseltilmiştir.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 2. — 5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 14 ncü maddesinin (a) fıkrasının 1 nci bendi ile, (d) ve (f) fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) İştirakçilerin emeklilik keseneğine esas aylık tutarları üzerinden her ay kesilecek % 10 emeklilik kesenekleri;

d) (a) fıkrasında yazılı % 10 emeklilik keseneğine karşılık % 18, (b, c ve ç) fıkralarında yazılı paralara eşit olarak kurumlarınca verilecek karşılıklar.

f) 55 nci maddeye göre bağlanacak vazife malullüğü aylıkları ile 66 ncı maddenin (ç) fıkrasına göre bağlanacak dul ve yetim aylıkları için her yıl kurum bütçelerinin aylık veya ücret bölümlerindeki ödeneklerin % 2'si oranında verilecek ek karşılıklar.

MADDE 3. — 5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki üç ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 1. — 5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 34 ncü maddesi ile geçici 15 ve 16 ncı maddeleri gereğince alınan fiili hizmet süresi zammı 38 ncü maddesi gereğince alınan itibari hizmet süresi ve 39 ncü maddesi gereğince alınan 55 ten eksik yaş farkları karşılıkları; emeklilik keseneği ve karşılığı toplamına yükseltilmiştir.

Ayrıca aynı kanunun diğer maddelerinde yer alan, kesenek oranları % 10, % 5, % 6, % 14 kurum karşılıkları % 18; kesenek ve karşılık toplamlarına ait oranlar da «Kesenek ve karşılık toplamı» olarak değiştirilmiştir.

EK MADDE 2. — TC Emekli Sandığına, emekli, adi malul, vazife malulü olanlara, dul ve yetimlerin her birine ödenecek aylıklar ile emekli ve evlenme ikramiyeleri, kesenek tadeleri, toptan ödeme işlemleri ve bunların farklarındaki lira kesirleri liraya çıkartılarak ödenir. Giriş keseneği, emeklilik keseneği, artış farkı ve bunlara ait kurum karşılıkları, % 2 ek karşılıklar, itibari hizmet süreleri ile fiili hizmet süresi zamları, hizmet ihyaları, hizmet borçlanmaları ve 55 yaş farkına ilişkin her türlü, paralardaki lira kesirleri (her ödeme, şahıs ve ay için ayrı ayrı olmak üzere) liraya çıkartılarak tahakkuk ve tahsil edilir.

(Hükümetin teklifi)

EK MADDE 2. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre, bağlanan, emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ayrıca her ay için 3 500 lira sosyal yardım zammı verilir. Bu zamlar, aylıklar ile birlikte ve peşin olarak ödenir.

Dul ve yetim sayısı birden fazla olan hallerde bu zammın tamamı dul ve yetimlere eşit oranda bölüştürülür.

a) Emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul veya yetim aylığı almakta iken emeklilik hakkı şarta bağlı görevlere seçilen veya atanana,

b) TC Emekli Sandığına tabi daire, kurum ve ortaklıklar ile bunların Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işyerlerinde emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı kesilmeksizin daimi kadrolu, ücretli, geçici kadrolu, yevmiyeli, sözleşmeli veya yapılan işe göre ücret veyahut yevmiye ödenmek suretiyle görev alanlara,

c) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu veya aynı Kanunun geçici 20 nci maddesi uyarınca kurulan sandık statüleri ile Bağ - Kur'dan aylık alanlara,

TC Emekli Sandığına sosyal yardım zammı ödenmez.

5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanmak suretiyle ayrı ayrı bağlanan iki aylığı (son hizmet zammı dahil) birlikte alanlara yalnız emekli aylığı bağlanmasına esas aylık derecesi yüksek olan aylıkları için sosyal yardım zammı ödenir. 5 . 1 . 1961 günlü ve 228 (1214) sayılı Kanun ile ek ve değişik hükümleri gereğince aylık bağlanana ödenen sosyal yardım zammı hizmet sürelerine göre orantı ile tespit edilerek aynı nitelikteki zammı ödeyen ilgili sandık veya kurumdan tahsil edilir.

Sosyal yardım zammı, 5434 sayılı Kanunun 94 nci maddesinde belirtilen durumlarda, emekli veya dul - yetim aylıkları ile birleştirilmek suretiyle işleme tabi tutularak fazla olan aylık tespit olunur. Ancak; evlenme ikramiyesi ve ölüm yardımı tahakkuklarında hesaba alınmaz.

Emeklilikleri iptal edilenler ile yersiz ödeme yapılmış olanlara ödenmiş sosyal yardım zammının tamamı, ilgililer veya kurumlarından tahsil edilir.

Ölüm halinde peşin ödenen zamlar hakkında peşin ödenen aylıklara ilişkin hükümler uygulanır.

Bu zamlar haciz edilemeyeceği gibi, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

TC Emekli Sandığına ödenecek sosyal yardım zamları Hazinece karşılanır.

EK MADDE 3. — TC Emekli Sandığına, emekli, adi malul, vazife malulü olanlara, dul ve yetimlerin her birine, ödenecek aylıklar ile emekli ve evlenme ikramiyeleri, kesenek iadeleri, toptan ödeme işlemleri ve bunların farklarındaki lira kesirleri liraya çıkartılarak ödenir; giriş keseneği, emeklilik keseneği, artış farkı ve bunlara ait kurum karşılıkları, % 2 ek karşılıklar, itibari hizmet süreleri ile fiili hizmet süresi zamları, hizmet ihyaları, hizmet borçlanmaları ve 55 yaş farkına ilişkin her türlü paralardaki lira kesirleri (her ödeme, şahıs ve ay için ayrı ayrı olmak üzere) liraya çıkartılarak tahakkuk ve tahsil edilir.

MADDE 5. — 20 . 2 . 1968 tarihli ve 1005 sayılı Kanunun 27 . 4 . 1976 tarihli ve 1985 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesindeki vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına esas alınan (85) gösterge rakamı (125) olarak değiştirilmiştir.

MADDE 6. — 15 . 6 . 1978 tarihli ve 2150 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin (b) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«b) Gösterge rakamları kendileri için 600, dul eşleri için 450, yetim ve diğer yakınları için 300'dür.»

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

EK MADDE 3, — 5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre, bağlanan, emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ayrıca her ay için 3 500 lira Sosyal Yardım zammı verilir. Bu zamlar, aylıklar ile birlikte ve peşin olarak ödenir. Dul ve yetim sayısı birden fazla olan hallerde bu zammın tamamı dul ve yetimlere eşit oranda bölüştürülür.

5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle ayrı ayrı bağlanan iki aylığı (son hizmet zammı dahil) birlikte alanlara yalnız emekli aylığı bağlanmasına esas aylık derecesi yüksek olan aylıkları için sosyal yardım zammı ödenir.

Sosyal yardım zammı, 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 94 nci maddesinde belirtilen durumlarda, emekli veya dul - yetim aylıkları ile birleştirilmek suretiyle işleme tabi tutularak fazla olan aylık tespit olunur. Ancak; evlenme ikramiyesi ve ölüm yardımı tahakkuklarında hesaba alınmaz.

Ölüm halinde peşin ödenen zamlar hakkında peşin ödenen aylıklara ilişkin hükümler uygulanır.

5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanun ile ek ve değişik hükümleri gereğince aylık bağlanana ödenen sosyal yardım zammı hizmet sürelerine göre orantı ile tespit edilerek aynı nitelikleri zammı ödeyen ilgili sandık veya kurumdan tahsil edilir.

Emeklilikleri iptal edilenler ile yersiz ödeme yapılmış olanlara ödenmiş sosyal yardım zammının tamamı, ilgililer veya kurumlarından tahsil edilir.

Sosyal yardım zammı;

a) Emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul veya yetim aylığı almakta iken emeklilik hakkı şarta bağlı görevlere seçilen veya atanana,

b) TC Emekli Sandığına tabi daire, kurum ve ortaklıklar ile bunların Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işyerlerinde emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı kesilmeksizin daimi kadrolu ücretli, geçici kadrolu, yevmiyeli, sözleşmeli veya yapılan işe göre ücret veyahut yevmiye ödenmek suretiyle görev alanlara.

c) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu veya aynı Kanunun geçici 20 nci maddesi uyarınca kurulan sandık statüleri ile BAĞ - KUR'dan aylık alanlara,

TC Emekli Sandığına ödenmez.

Bu zamlar haciz edilemeyeceği gibi, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

TC Emekli Sandığına ödenecek sosyal yardım zamları Hazinece karşılanır.

MADDE 4. — 20 . 2 . 1968 tarih ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası verilmiş bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkındaki Kanunun 27 . 4 . 1976 tarihli ve 1985 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddenin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Milli Mücadeleye iştirak eden ve bu sebeple kendilerine İstiklal Madalyası verilmiş bulunan Türk vatandaşları ile 1950 yılında Türk Tugayının Kore'ye ayak bastığı ekim ayında başlamak ve 1953 yılı Pan - Munjon Ateşkes Anlaşmasına kadar Kore'de fiilen savaşa katılmış olan Türk vatandaşlarına, hayatta buldukları sürece, vatani hizmet tertibinden 125 gösterge rakamının her yıl bütçe kanunu ile tespit edilen kat sayı ile çarpılmasından bulunacak miktarda aylık bağlanır.

MADDE 5. — 15 . 6 . 1978 tarih ve 2150 sayılı Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Alanların Aylıklarının Yükseltilmesi Hakkında Kanunun 1 nci maddesinin (b) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

b) Gösterge rakamları kendileri için 600, dul eşleri için 450, yetim ve diğer yakınları için 300'dür.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 7. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE — 27 . 10 . 1977 tarihli ve 7/13986 sayılı, 7 . 11 . 1979 tarihli ve 7/18320 sayılı Bakanlar Kurulu kararları uyarınca, 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ödenmiş ve ödenmesi gereken avanslar Hazineden karşılanır.

MADDE 8. — 5434 sayılı Kanunun 7 . 2 . 1969 gün ve 1101 sayılı Kanunla eklenen ek 1 nci madde ile 5434 sayılı Kanunun ve ek ve değişikliklerinin bu Kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 9. — Bu Kanunun ek 3 ncu maddesi 1 . 1 . 1981 tarihinden, diğer maddeleri 1 . 3 . 1981 tarihinden geçerli olmak üzere, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

10 . 12 . 1980

Başbakan <i>B. Uluşu</i>	Devlet Bak. - Başbakan Yrd. <i>Z. Baykara</i>	Devlet Bak. - Başbakan Yrd. <i>T. Özal</i>	Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. İ. Öztrak</i>
Devlet Bakanı <i>M. Özgüneş</i>	Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. M. N. Özdaş</i>	Adalet Bakanı <i>C. Menteş</i>	Milli Savunma Bakanı V. <i>Z. Baykara</i>
İçişleri Bakanı <i>S. Çetiner</i>	Dışişleri Bakanı V. <i>Prof. Dr. İ. Öztrak</i>	Maliye Bakanı <i>K. Erdem</i>	Milli Eğitim Bakanı <i>H. Sağlam</i>
Bayındırlık Bakanı <i>Dr. T. Önalp</i>	Ticaret Bakanı <i>K. Cantürk</i>	Sağlık ve Sos. Yrd. Bakanı <i>Prof. Dr. N. Ayanoğlu</i>	Gümrük ve Tekel Bakanı <i>R. Baturalp</i>
Ulaştırma Bakanı <i>N. Özgür</i>	Tarım ve Orman Bakanı <i>Prof. Dr. S. Özbek</i>	Çalışma Bakanı <i>Prof. Dr. T. Esener</i>	Sanayi ve Teknoloji Bakanı <i>Ş. Kocatopçu</i>
Enerji ve Tabii Kay. Bakan V. <i>M. R. Güney</i>	Turizm ve Tanıtma Bakanı <i>İ. Evliyaoğlu</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>Dr. Ş. Tüten</i>	Köy İşleri ve Koop. Bakanı <i>M. R. Güney</i>
Gençlik ve Spor Bakanı <i>V. Özgül</i>	Sosyal Güvenlik Bakanı <i>S. Şide</i>	Kültür Bakanı <i>C. Baban</i>	

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 6. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki iki ek geçici madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE 1. — 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa 1 . 6 . 1976 tarihli ve 2013 sayılı Kanunun 3 ncü maddesi ile eklenen ek 1 nci maddesi uyarınca aylıkları yükseltilemlerin, öğrenim durumları itibariyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 36 ncı maddesinde belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeler dikkate alınmaksızın sözü edilen ek maddedeki esaslara göre intibakları yeniden yapılır ve 1 . 3 . 1981 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere aylıkları yükseltılarak ödenir. Bu maddeye göre yapılan yükseltme işlemi 2182 sayılı Kanundan ayrıca yararlanma hakkını ortadan kaldırmaz.

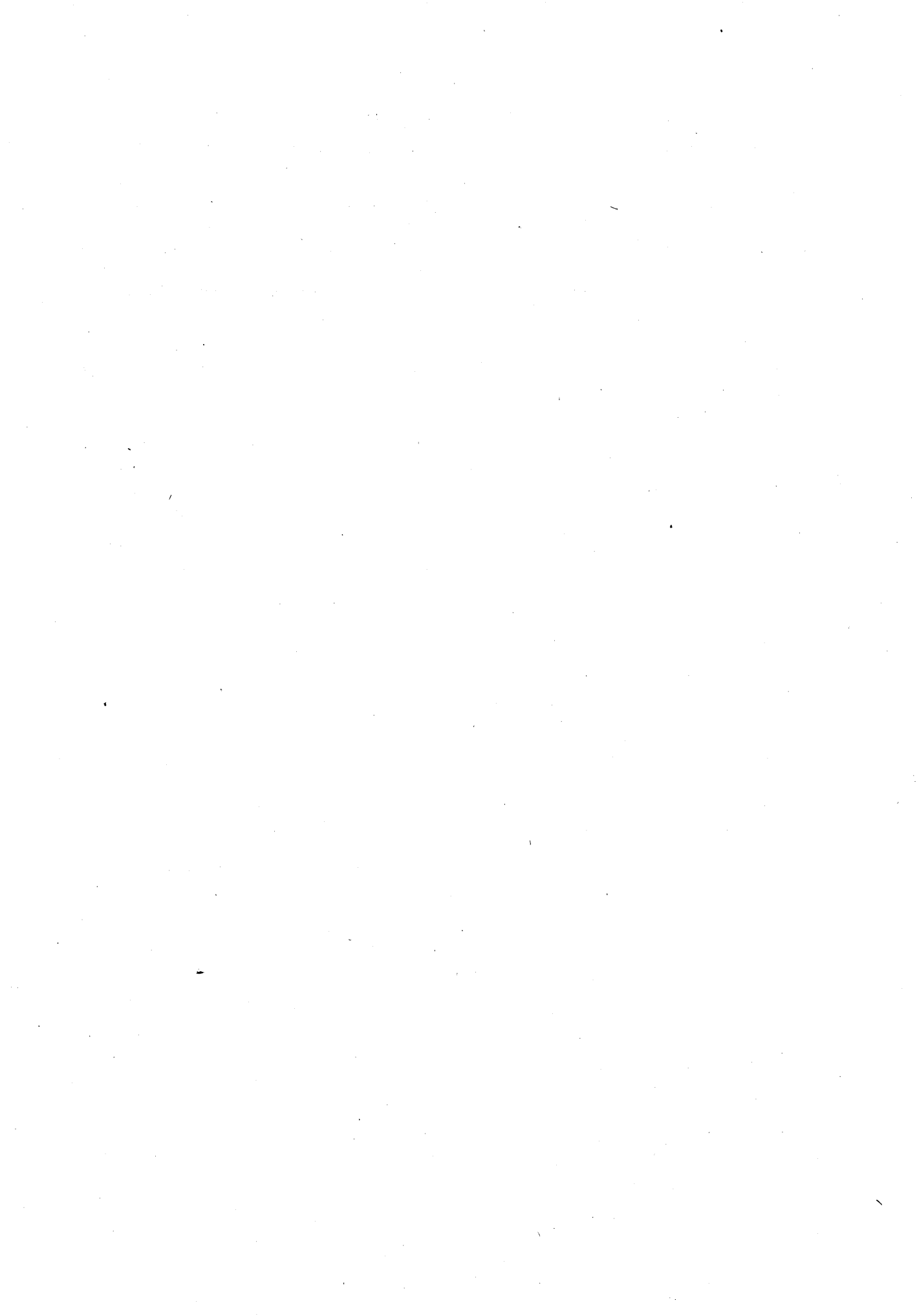
EK GEÇİCİ MADDE 2. — 27 . 10 . 1977 tarihli ve 7/13986 sayılı, 7 . 11 . 1979 tarihli ve 7/18320 sayılı Bakanlar Kurulu kararları uyarınca, 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ödenmiş ve ödenmesi gereken avanslar Hazineden karşılanır.

MADDE 7. — 5434 Sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa 7 . 2 . 1969 tarihli ve 1101 sayılı Kanunla eklenen ek 1 ve 4 ncü maddeler, 8 . 7 . 1971 tarihli ve 1425 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin (c) fıkrası ile aynı Kanunla 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa eklenen ek 4 ncü madde ve 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun ve ek ve değişikliklerinin bu Kanuna aykırı diğer hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 8. — Bu Kanun 1 . 3 . 1981 tarihinden geçerli olmak üzere, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 9. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 86

Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu. (1/116)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Başkanlığı

Sayı : 101-662/07464

29 Kasım 1980

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına arzı Bakanlar Kurulunca 29.11.1980 tarihinde kararlaştırılan «Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine arz ederim.

Bülend Ulusu

Başbakan

SÜRESİ SONA EREN TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİNİN SOSYAL ZORUNLULUK HALLERİNDE YENİDEN YÜRÜRLÜĞE KONULMASI HAKKINDAKİ KANUN TASARISININ GEREKÇESİ

İşçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulmasının veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelenmesinin veya askıya alınmasının ortaya çıkardığı sosyal zorunluluk hallerinde; süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinin kolaylıkla yapılmasını ve işçilerin, toplu sözleşmelerin getirdiği menfaatlardan yoksun kalmamalarını sağlamak amacıyla bu kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Bu tasarı kanunlaştığı takdirde; 275 sayılı Kanunda gerekli değişiklikler yapılarak yürürlüğe konuluncaya kadar uygulanacaktır.

Bu kanun, esas itibarıyla, tarafların aralarında serbest pazarlık sonucu akdetmiş buldukları toplu iş sözleşmelerinin sürelerinin bitim tarihinden itibaren yeniden canlandırılması imkânını vermektedir. Bu şekilde yeniden yürürlüğe konulacak olan toplu sözleşmelerin, günün koşullarına uygun hale getirilmesi de sağlanmış olacaktır.

Bu Kanunda düzenlenen Yüksek Hâkem Kurulu, işçi, işveren ve Hükümet temsilcilerinden oluşan Karma Komisyon niteliğini taşımakta ve geniş yetkilere sahip kılınmaktadır.

Daha önce toplu sözleşme yapılmamış işyerlerinde çalışan işçilerin, toplu sözleşmesiz kalmamalarını sağlamak amacıyla, tasarıda, toplu iş sözleşmelerinin teşmili yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Beş bentten oluşan bu maddenin birinci bendinde kanunun uygulama alanı gösterilmiştir. Bu Kanun, ancak, sosyal zorunluluk hallerinde, yani işçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hallerde uygulanacaktır.

Aynı bentte, Yüksek Hakem Kuruluna süresi biten toplu iş sözleşmelerini yeniden yürürlüğe koyma yetkisi verilmektedir. Böylece, tarafların aralarında serbest iradeleri ile anlaşarak yaptıkları sözleşme, sanki taraflardan birisi tarafından feshi ihbar edilmeyerek uzatılmış gibi o iş yerinde uygulanmaya devam edecek tir. Bu şekilde, o iş yerinde çalışan işçilerin hem toplu iş sözleşmesiz kalmaması ve hem de alışmış oldukları sözleşmeden yararlanmaya devam etmeleri imkânı sağlanmaktadır. Ancak, yeniden yürürlüğe konulan eski sözleşmenin mali hükümlerinin günün şartlarına uygun bir şekilde değiştirilmesi, Yüksek Hakem Kurulu tarafından tespit edilecektir. Bu yapılırken ikinci bent hükmü gereğince ülkenin ekonomik ve sosyal durumu, geçinme endeksleri ve fiilen ödenmekte olan ücretlerin genel seyri de göz önünde tutulacaktır. Yüksek Hakem Kurulu, süresi sona eren sözleşmeyi yürürlüğe koyarken bu toplu iş sözleşmesinde sosyal barışı ve milli bütünlüğü zedeleyici veya işletmenin düzenli ve verimli bir şekilde çalışmasını engelleyecek nitelikte hükümler varsa, bunları yeniden gözden geçirecek ve gerekli gördüğü değişiklikleri yapacaktır.

Üçüncü bentte, yürürlüğe konulan sözleşmelerin, şartların değişmesi halinde, tekrar gözden geçirilmesi imkanı Yüksek Hakem Kuruluna tanınmaktadır.

Dördüncü bende göre Yüksek Hakem Kurulu kararlarında toplu iş sözleşmesinin yürürlüğe girme tarihi ve süresi belirtilecektir. Süresi biten toplu iş sözleşmesi, bitiş tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yeniden yürürlüğe konulabileceğinden o iş yerinde çalışan işçiler süresi biten toplu iş sözleşmelerinden kesintisiz olarak yararlanmaya devam edecekleri gibi, yeni tespit edilecek mali hükümlerden de makabline şâmil olarak yararlanabileceklerdir.

Bu maddenin beşinci bendinde, 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 7 nci maddesinin 3 ncü bendine atıf yapılmaktadır. Yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinden sendikasız işçilerin yararlanması dayanışma aidatını ödemelerine bağlıdır. Ancak, yeniden yürürlüğe konulmadan önce başka bir mesleki teşekkülün toplu iş sözleşme yapma yetkisi kesinleşmiş ise, bu teşekkül yeniden yürürlüğe konulan sözleşmenin tarafı olarak kabul edilmektedir.

Madde 2 ve 3. — Süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinin yeniden yürürlüğe konulması usulünü ve bunun işleyiş şeklini düzenlemektedir.

Madde 4. — Bu madde, bir işyerine birden fazla toplu iş sözleşmesinin uygulanmasından doğan sakıncaları önlemek için konulmuştur.

Madde 5. — Bu maddede «Teşmil» müessesesi düzenlenmiştir. Her ne kadar, 275 sayılı Kanunun 8 nci maddesinde de bu müessese düzenlenmiş ise de, maddede öngörülen şartların gerçekleşmesinde ortaya çıkan bazı teknik güçlükler sebebiyle bu madde bugüne kadar uygulama alanı bulamamıştır.

Yeni düzenleme ile her şeyden önce bugüne kadar bir toplu iş sözleşmesinin kapsamına girmemiş bulunan işyerlerinin de bir toplu iş sözleşmesi kapsamına alınması amacı izlenmiştir. Bu hüküm sayesinde, toplu sözleşme yapma imkanı bulamamış olan bir işyerine, o iş kolunda mevcut bir işyeri veya iş kolu toplu iş sözleşmesi teşmil suretiyle uygulanabilecektir. Bundan başka bu madde, Bakanlar Kuruluna bir iş kolu veya bir işyeri toplu iş sözleşmesini tamamen veya kısmen veya gerekli değişiklik yapılarak o iş kolunun tamamına veya bir kısmına veya belirli işletme veya işyerlerine teşmil edebilme imkanını vermektedir.

Madde 6. — Toplu hak uyuşmazlıklarının çözümü de bu madde ile Yüksek Hakem Kuruluna bırakılmaktadır.

Madde 7. — Bu madde ile kanunlarda grev ve lokavt yasağı bulunan hallerde de bu Kanunda belirtilen sistem içerisinde toplu iş sözleşmesi yapılması öngörülmüştür.

Madde 8. — Bu Kanunun uygulanmasında, Yüksek Hakem Kurulunun teşekkül tarzı ve çalışma biçimi düzenlenmektedir.

Madde 9. — Bu madde ile Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra süresi sona erecek olan toplu iş sözleşmelerinin de bu Kanun uyarınca yeniden yürürlüğe konulabilmesi imkanı sağlanmaktadır.

Madde 10. — Yürütme maddesidir.

Madde 11. — Yürürlük maddesidir.

Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu

Sosyal Güvenlik, İş ve
İşçi İlişkileri Komisyonu

Esas No : 1/116

Karar No : 20

24 Aralık 1980

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Bakanlar Kurulunca hazırlanarak Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına sunulan «Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkındaki Kanun Tasarısı»; işçi ve işveren temsilcileri, üniversitenin ilgili öğretim üyeleri ile bakanlıklar ve kamu kuruluşları yetkililerinin de görüşü alınarak incelenmiş ve aşağıda belirtilen değişikliklerin yapılması uygun görülmüştür.

Hükümetçe hazırlanan tasarı; sosyal zorunluluk hallerinin meydana gelmesi durumlarında, aralıklarla da olsa zaman zaman uygulanacak süreklilik niteliği taşımaktadır. Komisyonumuz Kanunun sadece içinde bulunulan dönem için uygulanması gerektiği kanısına varmıştır. Kaldı ki «Sosyal Zorunluluk», kavramının tanımının ve kapsamının neleri içerdiği; ne tasarıda ve ne de diğer yasalarımızda belirlenmiştir.

Komisyonumuz; olağanüstü hallerde uygulanmak üzere çalışma hayatının ve toplu iş sözleşmelerinin düzenlenmesi için bir kanuna ihtiyaç duyulduğu hususunda Hükümetle aynı fikirdedir. Ancak, olağan durumlarda uygulanmakta olan: 1475, 274 ve 275 sayılı kanunlarda değişiklik yapılması zarureti bilinmektedir. Bu zaruret karşısında olağan durumlarda uygulanacak yasalar belirlenmeden olağanüstü durumun düzenlenmesi mümkün görülmemiştir. Bu tasarı kanunlaşır olumlu sonuçlar alındığı takdirde, 275 sayılı Kanuna getirilecek bir ek madde ile devamlılığının sağlanması daha yararlı ve kanun yapma tekniğine daha uygun olacaktır.

Bu nedenle; Tasarının geçici olduğunu vurgulamak için adı, «Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Geçici Bir Dönem İçin Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı» olarak değiştirilmiştir.

Tasarının esaslarına mümkün olduğunca dokunulmamıştır. Ancak, faaliyetleri durdurulanlar ile faaliyetlerini sürdüren mesleki teşekküller arasında bir ayırım yapılmaması ilkesi; toplumumuzun muhtaç olduğu çalışma barışı ve huzurunu sağlamak amacı ile gözönünde tutulmuştur. Ayrıca üretim ve verim düşüklüğüne de yol açmamak için, Yüksek Hakem Kurulu gibi; bir yüksek yargıcın başkanlığında işçi, işveren ve Hükümet temsilcilerinden oluşan bir kurul tarafından; süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinin, gerekli değişiklikler yapılarak yeniden yürürlüğe konulması, büyük bir boşluğu dolduracak nitelikte bulunmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Hükümet tasarısının 1 nci madde 1 nci bendinde tadadi olarak sayılan ve gerekçede sosyal zorunluluk halleri olarak tanımlanan «İşçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hal ve yerlerde» deyişi, Komisyonumuzca, kanuna bu hallerin zuhur ettiği her zaman uygulanacak bir kanun niteliği verdiği, diğer taraftan faaliyetleri durdurulmayan sendikaların toplu sözleşme çağrısı yapmaları ve yetki talebinde bulunmaları karşısında bütün halleri kapsamadığı, gerekçesi ile tasarıdan çıkarılmıştır. Süresi biten toplu iş sözleşmelerinin taraflarının faaliyetlerinin durdurulmuş olup olmamasına bakılmaksızın, tüm toplu iş sözleşmelerinin Yüksek Hakem Kurulu tarafından yürürlük sürelerini günün koşullarına uygun değişiklikler yapılarak uzatılması esasını benimsemiştir. Kanunun belirli bir süre yürürlükte kalacağı, hususunun vurgulanması amacı ile; maddeye, «275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda gerekli değişiklikler yapılınca kadar» cümlesi ile başlanarak, kanunun yürürlükte kalma süresi 275 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak yeniden yürürlüğe konulmasıyla sınırlı tutulmuştur.

Hükümet Tasarısında 1 nci maddenin 1 nci bendi son cümlesi ile tarif edilen «Süresi dolmuş toplu iş sözleşmesi» anlamında bir değişiklik yapılmadan madde içinde ayrı bir fıkra olarak düzenlenmiştir.

1 nci maddeye; Hükümet tasarısında bulunmayan ve sosyal barış ile milli bütünlüğü zedeleyici nitelikteki hükümlerin Yüksek Hakem Kurulunca toplu iş sözleşmelerinden ayıklanması amacı ile; Anayasanın 46 ncı maddesinde yer alan hükme paralel olarak (a) fıkrası eklenmiştir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yapılan ve 1 . 1 . 1981 tarihinde yürürlüğe girecek olan değişikliğin meydana getirdiği artışlarla net ücretlerin ulaştığı seviyenin; ülkenin ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile işletmelerin içinde bulunduğu durum nedeni ile yeniden yürürlüğe konulacak toplu iş sözleşmelerinde esas alınmamasını ve emsal teşkil etmemesini sağlamak amacı ile hükümet tasarısında bulunmayan bu hüküm (c) bendi olarak eklenmiştir.

Ayrıca, Hükümet tasarısında 1 nci maddenin 2 nci bendi; Yüksek Hakem Kuruluna özellikle ücretlerde yapacağı değişikliklerde gözönünde bulunduracağı hususları genişletilerek (b) bendi olarak, 3 ncü ve 4 ncü bendleri ise sırası ile (d) ve (e) bendleri olarak düzenlenmiştir.

1 nci maddenin 5 nci bendinin konu ve sistematik açıdan ayrı bir madde olarak düzenlenmesi uygun bulunduğundan 3 ncü madde içinde yer verilmiştir.

Madde 2. — Hükümet tasarısının 2 nci maddesi tasarının 3 ncü maddesi ile birleştirilmiş ve tasarının 4 ncü maddesi de 2 nci maddeye bir fıkra olarak, eklenmiş ve ayrıca bu maddeye; sendikal çekişmeleri önlemek, ihtiyaç duyulan çalışma barışını sağlamak ve uygulayıcılara açıklık getirmek amacı ile, «Bu Kanunun yürürlüğü süresince; toplu görüşme çağrısı yapılamaz ve yetki isteminde bulunulamaz» fıkrası da ilave edilmiştir.

Madde 3. — Hükümet tasarısının 3 ncü maddesi 2 nci madde içerisinde düzenlenmiştir.

Madde 4. — 2 nci maddenin 3 ncü fıkrası olarak düzenlenmiştir.

Madde 5. — Tasarının 5 nci maddesinde yer alan teşmil müessesesi 4 ncü madde olarak düzenlenmiş ve teşmilde dayanışma aidatına yer verilmemiştir.

Madde 6. — Toplu iş sözleşmelerinin uygulamalarından doğan toplu hak uyuşmazlıkları için yargı organlarına başvurma imkânını ortadan kaldırmamak ve Yüksek Hakem Kurulunun yükünü daha da ağırlaştırmamak için «uygulanmasından» sözcüğü çıkarılarak 5 nci madde olarak düzenlenmiştir.

Madde 7. — Kanunun geçici bir dönem için uygulanması ve ayrıca 1 nci madde hükmünün bu halleri de kapsamı nedenleriyle bu madde kaldırılmıştır.

Madde 8. — Yüksek Hakem Kurulunun işlevine uygun olarak Hükümetçe seçilecek üyelerin nitelikleri ile işveren konfederasyonuna kamu işverenlerinin büyük bir çoğunluğunun üye olmaması nedeniyle kamu işverenleri arasından yapılacak üye seçimine açıklık getirilmiştir. Ayrıca, kurula işlerlik kazandırmak ve toplu iş sözleşmelerinde kaldırılacak veya konacak yahut değiştirilecek hükümler için Yüksek Hakem Kurulu Başkanına bağlı olarak yeterince ehil personelden oluşacak bir Genel Sekreterlik kurulması öngörülmüş ve madde metninde bazı değişiklikler yapılarak 6 ncı madde olarak düzenlenmiştir.

Yüksek Hakem Kurulu Kararlarının tekrar hukuki çekişmeye neden olup yargı organlarına başvuruları önlemek için, Hükümet tasarısına; ayrıca «Yüksek Hakem Kurulu Kararları kesindir.» cümlesi eklenmiştir.

Madde 9. — 1 nci madde kapsamına girdiğinden bu madde kaldırılmıştır.

Madde 10. — 8 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 11. — 9 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Başkan
Talât SARGIN
Prs. Kd. Alb.

Üye
Erberk İNAM
Dz. Öğ. Yb.

Üye
Fazıl KAYNAKDEMİR
Hv. Prs. Bnb.

Üye
Rüştü ALTAY
Sos. Güv. Bak.
Başmüsaviri

Üye
M. Ali İNAL
Çalışma Bakanlığı
Araştırma Kur. Bşk.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1. İşçi veya işveren mesleki teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hal ve yerlerde; Yüksek Hakem Kurulu, yürürlük süresi sona ermiş bulunan işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmelerinde gerekli değişiklikleri yapmak suretiyle bu sözleşmeleri yeniden yürürlüğe koymaya yetkilidir. Bu kanunun uygulanmasında bir toplu iş sözleşmesinin sona ermiş sayılması için sürenin dolması yeterli olup ayrıca feshi ihbar aranmaz.

2. Ücret ve ücret eklerinde ve sosyal yardımlarda yapılacak değişikliklerde, ekonomik ve sosyal durum, geçinme endeksleri ve fiilen ödenmekte olan ücretlerin genel seyri de gözönünde tutulur.

3. Yüksek Hakem Kurulu, 1 numaralı bent hükmüne göre yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmelerinde, sözleşme süresi içinde de gerekli gördüğü hallerde değişiklikler yapabilir.

4. Yüksek Hakem Kurulu kararlarında toplu iş sözleşmesinin yürürlüğe girme tarihi, yürürlük süresi ve yapılan değişiklikler belirtilir.

5. Bu madde uyarınca yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinden taraf işçi teşekkülünün üyesi olmayan işçilerin yararlanması, 275 sayılı Kanununun 7 nci maddesinin 3 numaralı bendi hükmüne tabidir. Bu hükmün uygulanmasında yetkisi kesinleşmiş yeni bir sendika yok ise yürürlüğe konulmaya esas teşkil edecek sözleşmenin tarafı olan sendika, yetkisi kesinleşmiş yeni bir sendika varsa bu sendika, yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinin tarafı sayılır.

MADDE 2. — Yürürlüğe koyma usulü işveren veya işçi teşekküllerinin başvurusu ile veya Bölge Çalışma Müdürlüğünün veya Çalışma Bakanlığının kendiliğinden harekete geçmesiyle işler.

MADDE 3. — Toplu iş sözleşmesinin yürürlüğe koyma işlemi için; işkolu seviyesinde veya bir Bölge Çalışma Müdürlüğünün yetki alanını aşan işyeri seviyesinde toplu iş sözleşmeleri Çalışma Bakanlığına, bir bölgeye ait işyeri toplu iş sözleşmeleri için Bölge Çalışma Müdürlüğüne; işçi veya işveren teşekkülleri tarafından yapılacak başvurular geciktirilmeksizin Yüksek Hakem Kuruluna intikal ettirilir.

Çalışma Bakanlığı veya Bölge Çalışma Müdürlüğü de Yüksek Hakem Kuruluna kendiliğinden başvurabilir.

MADDE 4. — Bir işyerini kapsayan işyeri veya işkolu toplu iş sözleşmesi yürürlükte iken yahut bir işyerinde 1 nci maddeye göre işyeri veya işkolu toplu iş sözleşmesi yeniden yürürlüğe konulduktan sonra o toplu iş sözleşmesinin süresi içinde ikinci bir toplu iş sözleşmesi yürürlüğe konulamaz.

MADDE 5. — Yürürlükte bulunan veya 1 nci madde hükmüne göre yürürlüğe konulan bir işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmesi, Yüksek Hakem Kurulunun görüşü alınarak, Bakanlar Kurulu Kararıyla tamamen veya kısmen veya gerekli değişiklikler yapılarak o işkolunun tamamına veya bir kısmına veya belirli işletme veya işyerlerine teşmil edilebilir.

Teşmil kararı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer. Teşmil kararının yürürlüğe girme tarihi, yürürlük süresi ve yapılan değişiklikler Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.

İHTİSAS KOMİSYONUNUN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Geçici Bir Dönem İçin Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda gerekli değişiklikler yapılarak yürürlüğe konuluncaya kadar, yürürlük süresi sona ermiş bulunan işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmelerini, Yüksek Hakem Kurulu, gerekli gördüğü değişiklikleri yapmak suretiyle yeniden yürürlüğe koyar.

Bu kanunun uygulanmasında bir toplu iş sözleşmesinin sona ermiş sayılması için sürenin dolması yeterli olup, ayrıca fesih bildirimini aranmaz.

a) Toplu iş sözleşmelerinin; Devletin ülke ve milleti ile bütünlüğü, milli güvenlik, kamu düzeni ve genel asayişe aykırı hükümleri ile kanunlarda suç sayılan fiilleri teşvik ve himaye eden hükümleri, yeniden yürürlüğe konulamaz, teşmil edilemez. Yürürlük süresi dolmamış toplu iş sözleşmelerinin bu gibi hükümleri de işçi, işveren ve bunların mesleki teşekkülleri ile bölge çalışma müdürlüğü veya Çalışma Bakanlığının başvurusu üzerine Yüksek Hakem Kurulunca iptal edilir.

b) Toplu iş sözleşmelerinin ücret ve ücret ekleri ile sosyal yardımlara ilişkin hükümlerinde yapılacak değişikliklerde; ülkenin ve işletmenin içinde bulunduğu ekonomik durum, sosyal durum, geçinme endeksleri, fiilen ödenmekte olan ücretler ve diğer gelir unsurlarının genel seyri gözönünde tutulur.

c) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yapılan ve 1 . 1 . 1981 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerle işçilere sağlanan gelir düzeyindeki artışlar, yeniden yürürlüğe konulacak toplu iş sözleşmelerinin ücret ve sosyal yardımlarının tespitinde Yüksek Hakem Kurulunca esas alınmaz ve emsal teşkil etmez.

d) Yüksek Hakem Kurulu, yeniden yürürlüğe koyduğu toplu iş sözleşmelerinde de, sözleşme süresi içinde gerekli gördüğü hallerde değişiklikler yapabilir.

e) Yüksek Hakem Kurulu; kararlarında, toplu iş sözleşmesinin yürürlüğe girme tarihini, yürürlük süresini ve yapılan değişiklikleri belirtir.

MADDE 2. — Toplu iş sözleşmesini yeniden yürürlüğe koyma işlemi için; işçi veya işveren yahut bunların mesleki teşekküllerinden biri veya 2316 sayılı Kanun gereğince tayin edilen kayyım tarafından; işyeri toplu iş sözleşmeleri için bölge çalışma müdürlüğüne, işkolu toplu iş sözleşmeleri veya bir bölge çalışma müdürlüğünün yetki alanını aşan işyeri toplu iş sözleşmeleri için Çalışma Bakanlığına başvurulur. Başvurular Yüksek Hakem Kuruluna intikal ettirilir.

Çalışma Bakanlığı veya bölge çalışma müdürlükleri de Yüksek Hakem Kuruluna kendiliğinden başvurabilir.

Bir iş yerinde varsa işyeri ve işkolu toplu iş sözleşmelerinin ikisinin de yürürlük süresi sona ermedikçe, bunlardan birinin yeniden yürürlüğe konulması için Yüksek Hakem Kuruluna başvurulamaz.

Bu Kanunun yürürlüğü süresince; toplu görüşme çağrısı yapılamaz ve yetki isteminde bulunulamaz.

MADDE 3 — Bu Kanun uyarınca yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinden taraf işçi teşekkülünün üyesi olmayan işçilerin yararlanması, 275 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 3 numaralı bendi hükmüne tabidir Bu hükmün uygulanmasında yetkisi kesinleşmiş yeni bir sendika yok ise, yürürlüğe konulmaya esas alınan sözleşmenin tarafı olan sendika, yetkisi kesinleşmiş, yeni bir sendika varsa, bu sendika yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinin tarafı sayılır.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 6. — Toplu iş sözleşmesi hükümlerinin yorumlanmasından veya uygulanmasından doğan toplu hak uyuşmazlıkları, taraf işçi veya işveren teşekkülünün veya işverenin veya Bölge Çalışma Müdürlüğünün veya Çalışma Bakanlığının başvurusu üzerine Yüksek Hakem Kurulu tarafından çözümlenir.

MADDE 7. — Kanunlarda grev ve lokavt yasağı bulunan hallerde de bu kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 8. — Bu kanunun uygulanmasında 275 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinde belirtilen Yüksek Hakem Kurulu :

- Yargıtay iş davalarına bakan Dairesi Başkanının Başkanlığında;
 - Bakanlar Kurulunca seçilecek 2 üye,
 - Çalışma Bakanlığı Çalışma Genel Müdürü,
 - Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Başkanı,
 - Kendisine mensup işçi sayısı en çok olan işçi konfederasyonu tarafından seçilecek iki üye,
 - En çok işveren mensubu olan işveren konfederasyonu tarafından seçilecek iki üye (bunlardan biri kamu işverenleri arasından seçilecektir.)
- olmak üzere 9 üyeden teşekkül eder.

Seçimle gelen her bir üyelik için aynı şekilde ikişer yedek seçilir. Kurul Başkanlığı için birinci ve ikinci yedek, Yargıtay Hukuk Daireleri Genel Kurulunca Hukuk Daireleri Başkanları arasından seçilir.

Yüksek Hakem Kurulu, üyelerinin tamamının katılımı ile toplanır; ancak başkan hariç üyelere ikisinin katılmaması toplantıya engel olmaz. Kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Lehte ve aleyhte oylar eşitse başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlar.

Kurulun sekreterlik görevi Başbakanlık Toplu Sözleşme Koordinasyon Kurulu ile Çalışma Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından müştereken yürütülür.

Yüksek Hakem Kuruluna yeteri kadar uzman verilir.

Kurulun sekreterlik ve uzmanlık görevlerinin kimler tarafından ve nasıl yürütüleceği Başbakanlıkça belirlenir.

Yüksek Hakem Kurulu Başkan ve üyeleri ile Kurulda görevlendirilecek diğer personele verilecek huzur hakkı ve yan ödemeler Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

MADDE 9. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra süresi biten toplu iş sözleşmeleri hakkında da, bu Kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 10. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

(İhtisas Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 4. — Yürürlükte bulunan veya yeniden yürürlüğe konulan bir işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmesi, Yüksek Hakem Kurulunun görüşü alınarak, Bakanlar Kurulu Kararıyla tamamen veya kısmen yahut gerekli değişiklikler yapılarak o işkolunun tamamına veya bir kısmına yahut belirli işletme veya işyerlerine teşmil edilebilir. Bu takdirde 275 sayılı Kanununun 7 nci maddesinin 3 ncü bendi hükmü uygulanmaz.

Teşmil kararı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girer. Teşmil kararının yürürlüğe girme tarihi, yürürlük süresi ve yapılan değişiklikler Bakanlar Kurulu Kararında belirtilir.

MADDE 5. — Toplu İş Sözleşmesi hükümlerinin yorumlanmasından doğan toplu hak uyuşmazlıkları, taraf işçi veya işveren teşekkülünün veya işverenin yahut bölge çalışma müdürlüğünün veya Çalışma Bakanlığının başvurusu üzerine Yüksek Hakem Kurulu tarafından çözümlenir.

MADDE 6. — Bu Kanunun uygulanmasında Yüksek Hakem Kurulu;

Yargıtay'ın iş dâvalarına bakan dairesi başkanının başkanlığında,

Bakanlar Kurulunca; ekonomi, işletme veya sosyal politika ve iş hukuku konularında bilgi ve tecrübe sahibi olanlar arasından seçilecek iki üye,

Çalışma Bakanlığı Çalışma Genel Müdürü,

Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Başkanı,

Kendisine mensup işçi sayısı en çok olan işçi konfederasyonu tarafından seçilecek iki üye,

İşverenler adına seçilecek iki üye (bunlardan biri en çok işveren mensubu olan işveren konfederasyonunca, diğeri de kamu işverenlerini temsilen Bakanlar Kurulunca seçilir) olmak üzere 9 üyeden teşekkül eder.

Seçimle gelen her bir üye için aynı şekilde ikişer yedek seçilir. Kurul Başkanlığı için birinci ve ikinci yedek, Yargıtay Hukuk Daireleri Genel Kurulunca Hukuk Daireleri Başkanları arasından seçilir.

Yüksek Hakem Kurulu, üyelerinin tamamının katılması ile toplanır, ancak başkan hariç üyelere katılmaması toplantıya engel olmaz. Kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Lehte ve aleyhte oylar eşitse, Başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlar.

Yüksek Hakem Kurulu konuyu belgeler üzerinden inceler, gerekli gördüğü kişileri dinleyebilir.

Yüksek Hakem Kurulu kararları kesindir.

Yüksek Hakem Kurulunun yazışma ve uzmanlık görevlerini yürütmek üzere Yüksek Hakem Kurulu Başkanlığına bağlı olarak bir Genel Sekreterlik kurulur. Çalışma Bakanının teklifi Başbakanın onayı ile bir Genel Sekreter görevlendirilir. Başbakanlıkça Genel Sekreterlik emrine kamu kuruluşlarından yeteri kadar raportör, uzman ve diğer personel verilir.

Genel Sekreterliğin görevleri, yetkileri ve çalışma tarzı Yüksek Hakem Kurulu Başkanının görüşü alınarak Çalışma Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikte belirlenir.

Yüksek Hakem Kurulu Başkanı ve üyeleri ile raportörlerine ödenecek huzur hakkı ve Genel Sekreterlikte görevlendirilecek personele verilecek tazminat Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

MADDE 7. — 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri bu Kanunun yürürlüğü süresince uygulanmaz.

MADDE 8. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 11. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

29 Kasım 1980

Başbakan
B. Ulusu

Devlet Bak. - Başbakan
Yrd.
Z. Baykara

Devlet Bak. - Başbakan
Yrd.
T. Özal

Devlet Bakanı
Prof. Dr. İ. Öztrak

Devlet Bakanı
M. Özgüneş

Devlet Bakanı
Prof. Dr. M. N. Özdaş

Adalet Bakanı
C. Mentеш

Milli Savunma Bakanı
Ü. H. Bayülken

İçişleri Bakanı
S. Çetiner

Dışişleri Bakanı
İ. Türkmen

Maliye Bakanı
K. Erdem

Milli Eğitim Bakanı
H. Sağlam

Bayındırlık Bakanı
Dr. T. Önalp

Ticaret Bakanı
K. Cantürk

Sağlık ve Sos. Yrd. Bakanı
Prof. Dr. N. Ayanoğlu

Gümrük ve Tekel Bakanı
R. Baturalp

Ulaştırma Bakanı
N. Özgür

Tarım ve Orman Bakanı
Prof. Dr. S. Özbek

Çalışma Bakanı
Prof. Dr. T. Esener

Sanayi ve Teknoloji Bakanı
Ş. Kocatopçu

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
S. Bingöl

Turizm ve Tanıtma Bakanı
İ. Evliyaoğlu

İmar ve İskân Bakanı
Dr. Ş. Tüten

Köy İşleri ve Koop. Bakanı
M. R. Güney

Gençlik ve Spor Bakanı
V. Özgül

Sosyal Güvenlik Bakanı
S. Şide

Kültür Bakanı
C. Baban

(İhtisas Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 9. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

